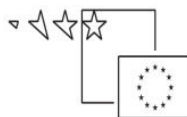

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

INSOLVENČNI POSTOPKI

SIMONA NOVAK
NINA NOVAK

Višješolski strokovni program: Ekonomist
Učbenik: Insolvenčni postopki
Gradivo za 2. letnik

Avtorici:

Simona Novak, univ. dipl. ekon.
Nina Novak, dipl. ekon. (UN)
POSLOVNO-KOMERCIJALNA ŠOLA CELJE
Višja strokovna šola

Strokovni recenzent:

mag. Božidar Jager, univ. dipl. ekon.

Lektorica:

Majda Lesjak, prof. slov. in ped.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

347.736(075.8)
347.427(075.8)

NOVAK, Simona, 1962-

Insolvenčni postopki [Elektronski vir] : gradivo za 2. letnik /
Simona Novak, Nina Novak. - El. knjiga. - Ljubljana : Zavod IRC,
2009. - (Višješolski strokovni program Ekonomist / Zavod IRC)

Način dostopa (URL) : http://www.zavod-irc.si/docs/Skriti_dokumenti/Insolvenncni_postopki-Novak_Novak.pdf. - Projekt Impletum

ISBN 978-961-6820-64-6
1. Novak, Nina, 1986-

249485568

Izdajatelj: Konzorcij višjih strokovnih šol za izvedbo projekta IMPLETUM
Založnik: Zavod IRC, Ljubljana.
Ljubljana, 2009

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je na svoji 120. seji dne 10. 12. 2009 na podlagi 26. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 16/07-ZOFVI-UPB5, 36/08 in 58/09) sprejel sklep št. 01301-6/2009 / 11-3 o potrditvi tega učbenika za uporabo v višješolskem izobraževanju.

© Avtorske pravice ima Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije.

Gradivo je sofinancirano iz sredstev projekta Impletum 'Uvajanje novih izobraževalnih programov na področju višjega strokovnega izobraževanja v obdobju 2008-11'.

Projekt oz. operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo RS za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete 'Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja' in prednostne usmeritve 'Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja'.

Vsebina tega dokumenta v nobenem primeru ne odraža mnenja Evropske unije. Odgovornost za vsebino dokumenta nosi avtor.

KAZALO VSEBINE

1	INSOLVENČNI POSTOPKI	5
1.1	TEMELJNE OBVEZNOSTI POSLOVODSTVA IN NADZORNEGA SVETA NA PODROČJU POSLOVANJA PODJETJA	5
1.1.1	<i>Zagotavljanje skrbnega finančnega poslovanja</i>	6
1.1.2	<i>Kodeks poslovnofinančnih načel</i>	6
1.2	REŠEVANJE FINANČNIH TEŽAV PODJETJA	9
1.3	VLOGA POSLOVODSTVA	11
1.4	VLOGA NADZORNEGA SVETA	12
2	FINANČNO PRESTRUKTURIRANJE DRUŽBE BREZ PRISILNE PORAVNAVE	13
2.1	OBVEZNOST VLOŽITVE PREDLOGA ZA PRISILNO PORAVNAVO	14
2.2	OBVEZNOST VLOŽITVE POSTOPKA ZA ZAČETEK STEČAJNEGA POSTOPKA	14
2.3	POVEČANJE IN ZMANJŠANJE OSNOVNEGA KAPITALA	15
2.3.1	<i>Povečanje osnovnega kapitala</i>	16
2.3.2	<i>Zmanjšanje osnovnega kapitala</i>	23
3	PRISILNA PORAVNAVA	30
3.1	ORGANI V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE	30
3.1.1	<i>Upniški odbor</i>	30
3.1.2	<i>Upravitelj</i>	31
3.1.3	<i>Sodišče</i>	36
3.2	POSTOPEK PRISILNE PORAVNAVE	36
3.2.1	<i>Predhodni postopek prisilne poravnave</i>	37
3.2.2	<i>Glavni postopek prisilne poravnave</i>	38
3.3	POLOŽAJ UPNIKOV V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE	43
3.4	POLOŽAJ DOLŽNIKA V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE	46
3.4.1	<i>Načrt finančnega prestrukturiranja</i>	46
3.4.2	<i>Ukrepi ob nelikvidnosti ali prezadolženosti</i>	49
3.5	POLOŽAJ ZAPOSLENIH V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE	51
3.6	ODLOČANJE O PRISILNI PORAVNAVI IN UČINKI POTRJENE PRISILNE PORAVNAVE	52
3.7	IZPOLNITEV OBVEZNOSTI IZ PRISILNE PORAVNAVE	54
3.8	RAČUNOVODENJE V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE	54
4	STEČAJNI POSTOPEK	64
4.1	NAČELA STEČAJNEGA POSTOPKA	65
4.2	ORGANI V POSTOPKU STEČAJA	66
4.3	STEČAJNA MASA IN NJENA RAZDELITEV	67
4.4	ZAČETEK STEČAJNEGA POSTOPKA	69
4.5	POLOŽAJ UPNIKOV, DOLŽNIKA IN DELAVCEV V STEČAJNEM POSTOPKU 72	
4.5.1	<i>Oblikovanje stečajne mase</i>	72
4.5.2	<i>Položaj upnikov v stečajnem postopku</i>	72
4.5.3	<i>Položaj dolžnika v stečajnem postopku</i>	77
4.5.4	<i>Položaj zaposlenih pri stečajnem dolžniku</i>	78
4.6	NADALJEVANJE STEČAJNEGA POSTOPKA	83
4.6.1	<i>Prodaja dolžnikovega premoženja</i>	83
4.6.2	<i>Poplačilo upnikov</i>	87
4.7	ZAKLJUČEK STEČAJNEGA POSTOPKA	88
4.8	RAČUNOVODENJE V STEČAJU	89

5	PRENEHANJE DRUŽBE Z LIKVIDACIJO IN PO SKRAJŠANEM POSTOPKU	97
5.1	LIKVIDACIJA	97
5.1.1	Likvidacijski postopek	98
5.1.2	Računovodenje v likvidacijskem postopku	101
5.2	PRENEHANJE PO SKRAJŠANEM POSTOPKU	102
5.3	POSTOPKI STATUSNEGA PREOBLIKOVANJA DRUŽB	103
6	PRENEHANJE DRUŽBE Z IZBRISOM BREZ LIKVIDACIJE	105
6.1	POSTOPEK IZBRISA	106
7	VIRI IN LITERATURA.....	NAPAKA! ZAZNAMEK NI DEFINIRAN.

KAZALO TABEL

Tabela 1: Temeljnica za knjiženje povečanja osnovnega kapitala v delniški družbi z novo izdajo delnic	17
Tabela 2: Temeljnica za knjiženje povečanja osnovnega kapitala z vplačilom novih vložkov v družbi z omejeno odgovornostjo	18
Tabela 3: Temeljnica o povečanju osnovnega kapitala iz sestavin kapitala v d.d.	20
Tabela 4: Temeljnica o nominalnem povečanju osnovnega kapitala v d.o.o.	22
Tabela 5: Temeljnica ob rednem zmanjšanju osnovnega kapitala	25
Tabela 6: Temeljnica poenostavljenega zmanjšanja osnovnega kapitala zaradi pokrivanja izgube	25
Tabela 7: Temeljnica zmanjšanja osnovnega kapitala v d.o.o.	27
Tabela 8: Procesna dejanja in roki pri preizkusu terjatev v postopku prisilne poravnave	41
Tabela 9: Procesna dejanja in roki pri preizkusu terjatev v stečajnem postopku	74
Tabela 10: Zaključna bilanca stanja podjetja Propad, d.o.o.	92
Tabela 11: Ocenjeni položaj podjetja Propad, d.o.o. v stečaju	93
Tabela 12: Predračunski izkaz predložitve podjetja Propad, d.o.o. v stečaju	93
Tabela 13: Predračunski izkaz stečaja podjetja Propad, d.o.o. v stečaju	94
Tabela 14: Začetna stečajna bilanca stanja podjetja Propad, d.o.o. v stečaju	94
Tabela 15: Obračunski izkaz podjetja Propad, d.o.o. v stečaju	95
Tabela 16: Končna stečajna bilanca stanja podjetja Propad, d.o.o. v stečaju	95

KAZALO SLIK

Slika 1: Preizkus terjatev v postopku prisilne poravnave	40
Slika 2: Postopek preizkusa terjatev	41
Slika 3: Vrste terjatev	44
Slika 4: Postopek pri zahtevi za odložitve odločanja o upnikovem predlogu za začetek stečajnega postopka	70
Slika 5: Predhodni stečajni postopek	71
Slika 6: Postopek prodaje dolžnikovega premoženja	83
Slika 7: Postopek prodaje premoženja stečajnega dolžnika	85
Slika 8: Postopek izbrisa iz sodnega registra brez likvidacije	108

Spoštovane študentke in študentje!

Pred vami je študijsko gradivo za predmet Insolvenčni postopki. Namenjeno je študentom drugega letnika višjih strokovnih šol v programu Ekonomist, modul Računovodstvo. Gradivo je napisano v času velike finančne in gospodarske krize, zato bo lahko v pomoč tudi širšemu krogu računovodij in gospodarstvenikov.

Splošni namen podjetja je opravljanje dejavnosti v skladu z njegovimi cilji. V tržnem gospodarstvu je temeljni cilj podjetja doseganje dolgoročne rasti ob maksimiranju dobička. Zgodi se, da podjetje kljub skrbnemu poslovanju zaide težave. Poznamo vrsto postopkov, s katerimi lahko podjetju pomagamo preživeti, in prav ti postopki so predstavljeni v tem gradivu.

V prvem poglavju so obravnavane temeljne dolžnosti posloводства in nadzornih organov za zagotavljanje skrbnega finančnega poslovanja. Posebno pozornost je namenjena vodenju podjetja, torej poslovodu in njegovi odgovornosti do lastnikov. Predstavljene so tudi likvidnostne težave podjetja in ukrepi za njihovo odpravo.

V drugem poglavju je obravnavana odprava kratkoročnih likvidnostnih težav podjetja s finančnim prestrukturiranjem brez prisilne poravnave. Posebej so s primeri prikazani postopki v zvezi s povečanjem in zmanjšanjem osnovnega kapitala in posebnosti pri računovodenju v teh postopkih.

Nadaljnje, v tretjem poglavju, je obravnavana prisilna poravnava. Predstavljeni so organi v postopku in sam potek postopka prisilne poravnave. Posebej so izpostavljeni položaji posameznih udeležencev v postopku – dolžnika, upnikov in zaposlenih. Predstavljene so tudi značilnosti računovodenja v postopku prisilne poravnave.

V četrtem poglavju so nanizana načela stečajnega postopka, vloga stečajnega upravitelja sodišč, upnikov in dolžnikov v stečajnem postopku. Predstavljen je stečajni postopek, stečajna masa in njena razdelitev ob zaključku stečajnega postopka. V nadaljevanju je opisano računovodenje podjetja v stečajnem postopku in ustrezni računovodski izkazi.

V petem poglavju sledi še opis prenehanja podjetja z likvidacijo in po skrajšanem postopku. Pri obeh postopkih so navedene tudi posebnosti pri računovodenju. Peto poglavje je zaključeno s statusnim preoblikovanjem družb. S študenti bomo skupaj poglobljali pridobljena znanja z dodatnimi vajami.

Zadnje poglavje je namenjeno postopku prenehanja družbe z izbrisom brez likvidacije.

Zavedava se, da je gradivo zahtevno. Uspelo nama je izbrati iz obširne literature in obsežne zakonodaje s tega strokovnega področja bistvena poglavja in jih prikazati v gradivu tako, da bodo študentom v pomoč pri pridobivanju temeljnih znanj s področja insolvenčnih postopkov in računovodenja v njih.

Gradivo je pripravljeno v skladu s tehničnimi standardi v sklopu projekta IMPLETIUM, od le-teh odstopa le v tabelah, ki so povzete iz druge strokovne literature.

Avtorici

Nina Novak in Simona Novak

Zahvala

Zahvaljujema se recenzentu, gospodu mag. Božidarju Jagru, za konstruktivne sugestije in profesorici Majdi Lesjak za lektoriranje in pomoč pri urejanju besedila. Posebej se zahvaljujema tudi gospodu ravnatelju, mag. Bojanu Sešlu za spodbudo, da nama je uspelo gradivo pripraviti.

1 INSOLVENČNI POSTOPKI

V tem poglavju bomo spoznali:

1. kako v podjetju zagotavljamo skrbno finančno poslovanje,
2. poslovnofinančna načela,
3. kapitalsko ustreznost,
4. plačilno sposobnost podjetja,
5. insolvenčnost podjetja,
6. vlogo posloводства in nadzornega sveta pri reševanju finančnih težav v podjetju.

Vsak dan izvemo v poročilih, da je kakšna gospodarska družba zašla v težave in ji grozi stečaj.

»V torek naj bi koprsko sodišče odločalo o stečaju Istrabenza, saj se bo iztekel trimesečni rok za oddajo načrta finančne reorganizacije Istrabenza sodišču. Do ponedeljka lahko uprava Istrabenza, da bi se izognila stečaju, predlaga sodišču drugo rešitev, denimo prisilno poravnavo. Če bo sodišče v torek vendarle odločilo o začetku stečajnega postopka, imajo po tem vsi vpleteni še osem dni časa za drugačen odgovor.« (Nedelo, 28.6.2009)

Kaj je stečaj, kaj prisilna poravnava? Ali se lahko gospodarsko družbo, ki je zašla v težave, reši? Kaj se zgodi ljudem, ki so zaposleni v taki družbi? Kako sploh vemo, kdaj je družba zašla v težave?

Splošni namen podjetja je opravljanje dejavnosti v skladu z njegovimi cilji. V tržnem gospodarstvu je temeljni cilj podjetja doseganje dolgoročne rasti ob maksimiranju dobička. Podjetje mora pri delovanju zadovoljevati cilje več interesnih skupin – **deležnikov**¹. Če podjetje zaide v težave, s tem niso ogroženi zgolj interesi lastnikov in njegovih zaposlenih. Plačilna nesposobnost podjetja lahko ogrozi sposobnost drugih podjetij, s katerimi posluje in s tem ogrozi tudi interese njegovih deležnikov.

1.1 TEMELJNE OBVEZNOSTI POSLOVODSTVA IN NADZORNEGA SVETA NA PODROČJU POSLOVANJA PODJETJA

Finančno poslovanje je zagotavljanje finančnih sredstev, upravljanje finančnih sredstev in njihovih virov ter razporejanje virov finančnih sredstev zaradi zagotavljanja pogojev za opravljanje gospodarske dejavnosti ali drugih poslov. Posloводство mora redno spremljati in preverjati, ali družba dosega kapitalsko ustreznost. Zagotavljati mora likvidnostno sposobnost

¹ **Deležniki** so vsi posamezniki oziroma skupine, katerih delovanje vpliva oziroma je pod vplivom poslovanja podjetja, ko to poskuša dosežati svoje cilje.

podjetja in dolgoročno plačilno sposobnost. Poslovodstvo mora spremljati in obvladovati tveganja, ki izhajajo iz poslovanja podjetja.

1.1.1 Zagotavljanje skrbnega finančnega poslovanja

[Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju](#) (v nadaljevanju ZFPPIPP) določa, da morajo podjetja poslovati tako, da lahko v vsakem trenutku pravočasno izpolnjujejo zapadle obveznosti. Poslovati morajo tako, da so likvidna in da so trajno sposobna izpolniti vse svoje obveznosti. Finančna opravila podjetja naj bi temeljila na načelih finančnega poslovanja, ki omogočajo, da se s finančnimi sredstvi doseže kar najugodnejši rezultat oziroma, da je uporaba finančnih sredstev najučinkovitejša. Pri tem veljajo temeljna gospodarska načela, ki se medsebojno povezujejo, kot so (Ivanjko, 2003, 1036):

- *Načelo rentabilnosti* terja, da se finančna sredstva vlagajo v tiste posle, ki dosežejo največjo stopnjo donosa. Ta stopnja se praviloma izraža v denarni enoti kot razmerje čistih prejemkov nasproti vložnemu znesku finančnih sredstev.
- *Načelo zanesljivosti* narekuje, da se finančna sredstva vlagajo v tiste posle, za katere obstaja zadovoljiva stopnja zanesljivosti, predvsem pa je zanesljivost izkazana z gotovostjo pravočasne vrnitve sredstev v denarno obliko.
- *Načelo likvidnosti* pomeni, da je podjetje v vsakem trenutku sposobno pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti. Načelo likvidnosti zahteva, da so v podjetju v vsakem trenutku, na določen dan, na voljo denarna sredstva v višini zneska zapadlih plačilnih obveznosti, ob primernem presežku denarnih sredstev v znesku varnostne rezerve plačilne sposobnosti.
- *Načelo solventnosti* zahteva, da podjetje trajno razpolaga z denarnimi in nedenarnimi sredstvi, ki jih lahko po potrebi hitro spremeni v denarna sredstva za izpolnjevanje svojih obveznosti. Pri solventnem poslovanju je bistveno, da je podjetje trajno sposobno izpolnjevati svoje obveznosti (načelo solventnega poslovanja).
- *Načelo kapitalске ustreznosti* podjetja je podano, če podjetje razpolaga z ustreznim kapitalom, glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja v okviru svoje dejavnosti, ter glede tveganja, ki mu je izpostavljeno pri opravljanju svojih poslov.
- *Načelo obvladovanja tveganja* pomeni sposobnost poslovodstva podjetja, da redno spremlja tveganja, ki jim je izpostavljeno pri svojem poslovanju. Pomeni, da je sposobno sprejeti in izvajati ukrepe, s katerimi lahko obvladuje likvidnostna tveganja in tveganja v zvezi z neizpolnitvijo nasprotne stranke, obrestna, valutna in druga tržna tveganja ter tveganja izpostavljenosti do posamezne osebe ali skupine oseb.

1.1.2 Kodeks poslovnofinančnih načel

[Kodeks poslovnofinančnih načel](#) predstavlja celovit in strnjen zapis pravil o organiziranju in delovanju finančne funkcije, logiki finančnega odločanja, oblikovanju informacij zanj ter izvajanju finančnih odločitev. Načela se nanašajo na vse kapitalske družbe in organizacije, ki poslujejo po načelih kapitalskih družb.

Podjetje mora pri svojih poslovnih odločitvah upoštevati *načelo kratkoročne plačilne sposobnosti* podjetja. To pomeni, da mora biti sposobno, da v kratkem roku zagotovi potrebna likvidna sredstva za pravočasno izvedbo plačil. Položaj, ko so prejemki, vključno z začetnim stanjem denarnih sredstev, v danem trenutku ali kratkem roku enaki ali večji od izdatkov za obveznosti, zapadle v plačilo, opredeljujemo kot **kratkoročno plačilno sposobnost** (Kodeks poslovnofinančnih načel, 1997, 34). Primanjkljaj denarnih sredstev za poravnavo obveznosti, zapadlih v plačilo, pomeni **kratkoročno plačilno nesposobnost podjetja**. Na drugi strani je presežek sredstev za poravnavo obveznosti, zapadlih v plačilo, v danem trenutku **likvidnostna rezerva**, ki pomeni, da je podjetje sposobno do njene velikosti poravnati tudi nepričakovane obveznosti oziroma nadomestiti nepričakovano izpadle prejemke (Kodeks poslovnofinančnih načel, 1997, 35).

Na kratkoročno plačilno sposobnost podjetja lahko neposredno vplivamo z naslednjimi kratkoročnimi ukrepi:

- s povečevanjem ali zmanjševanjem prejemkov,
- z zmanjševanjem ali povečevanjem izdatkov,
- z usklajevanjem prejemkov in izdatkov,
- z obvladovanjem kratkoročnega tveganja.

Podjetje mora pri svojih odločitvah upoštevati tudi temeljno *načelo dolgoročne sposobnosti* podjetja. To pomeni, da mora z ustrezno poslovno politiko zagotavljati plačilno sposobnost podjetja na dolgi rok v času poslovanja podjetja. V danem trenutku je lahko podjetje plačilno sposobno, vendar posluje z izgubo, ali pa financira dolgoročne naložbe s kratkoročnimi obveznostmi. Ta položaj kaže na tveganje pri uresničevanju načela dolgoročne plačilne sposobnosti podjetja. Skrajni primer tega položaja nastopi, kadar so sredstva manjša od njegovih dolgov (**stvarna dolgoročna plačilna nesposobnost**). Nasprotno ima lahko podjetje v danem trenutku težave le s kratkoročno neusklajenostjo prejemkov in izdatkov, torej s kratkoročno plačilno sposobnostjo podjetja, sicer pa posluje dobičkonosno in ima ustrezno strukturo financiranja dolgoročnih naložb; to zmanjšuje tveganje pri zagotavljanju dolgoročne plačilne sposobnosti podjetja (Kodeks poslovnofinančnih načel, 1997, 39).

V skladu s temeljnim načelom dolgoročne plačilne sposobnosti mora rastoče podjetje:

- ohranjati in povečevati svoj lastniški kapital;
- vzpostavljati in ohranjati ustrezno dolgoročno financiranje kratkoročnih naložb.

Kodeks poslovnofinančnih načel navaja dejanja, s katerimi lahko neposredno vplivamo na dolgoročno plačilno sposobnost podjetja:

- s povečevanjem ali zmanjševanjem lastniškega kapitala,
- s povečevanjem ali zmanjševanjem donosnosti lastniškega kapitala,
- s povečevanjem ali zmanjševanjem stalnih sredstev,
- s povečevanjem ali zmanjševanjem dolgoročnih finančnih naložb in terjatev,
- s povečevanjem ali zmanjševanjem dolgoročnih dolgov,

- s povečevanjem ali zmanjševanjem stalno vezanih kratkoročnih naložb,
- z obvladovanjem tveganja, gledano dolgoročno.

Za podrobnejšo seznanitev s Kodeksom poslovnofinančnih načel lahko preberete kodeks na povezavi http://www.si-revizija.si/financniki/dokumenti/kodeks_posfin_nacel-celotno.pdf.

Uspešnost ali neuspešnost posameznega podjetja je odvisna od številnih notranjih in zunanjih dejavnikov. Dejavnike, katerih uresničitve ima negativne posledice na poslovanje podjetja, imenujemo tveganja. Najpomembnejša tveganja zunanjega izvora, ki jih lahko ima podjetje, so po zakonu:

- **Kreditno tveganje** je tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do družbe.
- **Tržno tveganje** je tveganje nastanka izgub zaradi spremembe cen blaga, valut ali finančnih instrumentov ali spremembe obrestnih mer.
- **Operativno tveganje** je tveganje nastanka izgube skupaj s pravnim tveganjem zaradi:
 - neustreznosti ali nepravilnega izvajanja notranjih postopkov;
 - drugega nepravilnega ravnanja ljudi, ki spadajo v notranje poslovno področje družbe;
 - neustreznosti ali nepravilnega delovanja sistemov, ki spadajo v notranjo poslovno področje družbe;
 - zunanjih dogodkov ali dejanj.
- **Likvidnostno tveganje** je tveganje nastanka izgube zaradi kratkoročne plačilne nesposobnosti.

Podjetje mora za omejevanje zgoraj navedenih tveganj upravljati s tveganji. *Upravljanje tveganj* zajema ugotavljanje, merjenje oziroma ocenjevanje, obvladovanje in spremljanje tveganj, vključno s poročanjem o tveganjih, ki jim je ali bi jim lahko bila družba izpostavljena pri svojem poslovanju. Poslovodstvo mora pri vodenju podjetja upoštevati vsa tveganja, ki jim je ali bi jim lahko bila družba izpostavljena pri svojem poslovanju. Vključena so različna tveganja, zlasti kreditno tveganje, tržno tveganje, operativno tveganje in likvidnostno tveganje. Prav tako mora poslovodstvo mora zagotoviti, da podjetje gospodari z viri in naložbami tako, da je v vsakem trenutku sposobno izpolniti vse svoje zapadle obveznosti.

Podjetje mora za upravljanje likvidnostnega tveganja oblikovati in izvajati politiko rednega upravljanja likvidnosti, ki jo potrdi poslovodstvo in vključuje:

- načrtovanje pričakovanih znanih in morebitnih denarnih odtokov in zadostnih denarnih pritokov zanje ob upoštevanju normalnega poteka poslovanja in morebitnih položajev likvidnostnih kriz;
- redno spremljanje in upravljanje likvidnosti;
- opredelitev ustreznih ukrepov za preprečitev oziroma odpravo vzrokov za nastanek nelikvidnosti in opredelitev drugih možnosti zanje.

Družba mora zagotoviti, da vedno razpolaga z dovolj dolgoročnih virov financiranja glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja. Dolgoročne vire financiranja mora zagotoviti tudi glede na tveganja, ki jim je izpostavljena pri njihovem opravljanju. Zato mora poslovodstvo redno spremljati in preverjati, ali družba dosega kapitalsko ustreznost.

Dolgoročni viri financiranja pravne osebe ali podjetnika so (11. člen ZFPPIPP):

- kapital kot njegov lastni vir financiranja;
- tiste njegove obveznosti kot tuji dolgoročni viri financiranja, ki so po svojih lastnostih in namenu v skladu s pravili poslovnofinančne stroke primerne za kritje obveznosti iz poslovanja in izgub zaradi tveganj, ki jim je pravna oseba ali podjetnik izpostavljen pri svojem poslovanju.

1.2 REŠEVANJE FINANČNIH TEŽAV PODJETJA

Podjetje lahko v času poslovanja zaradi različnih vzrokov zapade v finančne in druge težave, ki lahko pripeljejo do nesposobnosti plačila obveznosti upnikom. Tako lahko govorimo o *podjetniških krizah*, ki so lahko posledica različnih notranjih in zunanjih dejavnikov. Nekatere podjetniške krize je mogoče preprečiti in tudi odpraviti njihove vzroke, v drugih primerih pa to ni mogoče. Odprava vzrokov podjetniških kriz in usposabljanje podjetij v ponovno poslovno življenje imenujemo v praksi *sanacija*, ki se izvaja skozi različne ukrepe (Ivanjko, 2003, 1033).

V času podjetniške krize lahko nastaneta dve plačilni nesposobnosti - kratkoročna in dolgoročna. **Kratkoročna plačilna nesposobnost** je nesposobnost podjetja v določenem časovnem obdobju poravnati vse obveznosti, ki so zapadle v tem časovnem obdobju. **Dolgoročna plačilna nesposobnost** je trajna nesposobnost podjetja izpolniti vse obveznosti ob njihovi zapadlosti. **Insolventnost** je položaj, ki nastane, če dolžnik v daljšem obdobju ni sposoben poravnati vseh svojih obveznosti, ki so zapadle v tem obdobju (v nadaljnjem besedilu: trajnejša nelikvidnost), ali postane dolgoročno plačilno nesposoben.

Dolžnik - pravna oseba, podjetnik ali zasebnik je **trajneje nelikviden**, če za več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ene ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega 20 odstotkov zneska njegovih obveznosti, izkazanih v letnem poročilu za zadnje poslovno leto pred zapadlostjo teh obveznosti. Dolžnik - potrošnik je trajneje nelikviden, če več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ene ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega trikratnik njegove plače, nadomestil ali drugih prejemkov, ki jih prejema redno v obdobjih, ki niso daljša od dveh mesecev. Trajneje nelikviden je, če je nezaposlen in ne prejema nobenih drugih rednih prejemkov in več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo obveznosti, ki presega 1.000 evrov.

Dolžnik postane **dolgoročno plačilno nesposoben**, če je vrednost njegovega premoženja manjša od vsote njegovih obveznosti. Pri kapitalskih družbah tudi, če je izguba tekočega leta skupaj s prenesenimi izgubami dosegla polovico osnovnega kapitala in te izgube ni mogoče pokriti v breme prenesenega dobička ali rezerv.

Plačilna nesposobnost, kapitalna neustreznost in prezadolženost so dogodki, ki dajo znak, da se s podjetjem nekaj dogaja, zato se morajo sprožiti določeni postopki. **Postopka zaradi insolventnosti** sta postopek prisilne poravnave in stečajni postopek. Stečajni postopki so stečajni postopek nad pravno osebo, postopek osebnega stečaja in postopek stečaja zapuščine.

V zadnjih desetletjih se čedalje več pozornosti posveča saniranju podjetij in preventivnim ukrepom z namenom, da se preprečijo stečajni. Ti pristopi se opredeljujejo kot **insolvenčni postopki**, ki so namenjeni temu, da se skozi različne oblike reorganizacij in postopkov podjetje s težavami reorganizira tako, da lahko ponovno normalno poslovno zaživi (Ivanjko, 2003, 1034).

Podjetje mora poslovati tako, da je v vsakem trenutku sposobno pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti. **Plačilna sposobnost** je pogoj in trajna naloga za doseganje pozitivnega poslovnega izida oziroma dobička. Ko premoženje ne zadošča več za poplačilo vseh obveznosti podjetja, mora poslovodstvo po zakonu v enem mesecu po nastanku insolventnosti nadzornemu organu predložiti poročilo o ukrepih finančnega prestrukturiranja.

Kapitalsko ustreznost je potrebno ugotavljati glede na obseg in vrsto poslov, ki jih družba opravlja, ter na tveganja, ki jim je družba izpostavljena glede na svojo primarno dejavnost (glej 11. člen ZFPPIPP). Pri tem je pomembno, da se kapitalske ustreznosti ne ocenjuje samo z osnovnim kapitalom družbe, pač pa s celotnim kapitalom družbe. Le celotni kapital družbe je merilo, s katerim lahko resnično merimo razmerje med obveznostmi do lastnih virov sredstev v primerjavi z obveznostmi do tujih virov sredstev. Le skupni kapital in dolgoročne obveznosti na eni strani, pa lahko dajejo odgovor na kapitalsko ustreznost iz vidika zadostnega obratnega kapitala v primerjavi s potrebami po dolgoročnih sredstvih na drugi strani (Jovanovič, 2008, 10). Poleg upravljanja likvidnostnega tveganja mora družba zagotoviti, da vedno razpolaga z dovolj dolgoročnih virov financiranja glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja, ter na tveganja, ki jim je izpostavljena pri njihovem opravljanju. Poslovodstvo mora zato redno spremljati in preverjati, ali družba dosega kapitalsko ustreznost.

Insolventnost je položaj, ki nastane, če dolžnik (14. člen ZFPPIPP):

- v daljšem obdobju ni sposoben poravnati vseh svojih obveznosti, ki so zapadle v tem obdobju (trajnejša nelikvidnost);
- postane dolgoročno plačilno nesposoben.

Družba lahko dokaže, da ni trajneje nelikvidna oziroma dolgoročno plačilno nesposobna. Oboje je namreč le začasna posledica različnih dejavnikov, na primer sprememb ali razširitve dejavnosti oziroma večjih investicij (Hieng, 2008, 14).

Družba, ki je postala insolventna, ne sme opravljati nobenih plačil ali prevzemati novih obveznosti, razen tistih, ki so nujne za redno poslovanje družbe. Ne sme opraviti nobenega dejanja, zaradi katerega bi bili upniki, ki so v razmerju do družbe v enakem položaju, neenako obravnavani.

Za obveznosti za redno poslovanje družbe veljajo naslednja plačila:

- terjatev upnikov do družbe, ki so v postopku zaradi insolventnosti prednostne terjatve²;

² **Prednostne terjatve** so naslednje nezavarovane terjatve:

1. Plače in nadomestila plač za zadnje tri mesece pred začetkom postopka zaradi insolventnosti.
2. Odškodnine za poškodbe, ki so povezane z delom pri dolžniku, in poklicne bolezni.
3. Neizplačane odpravnine za prenehanje delovnega razmerja pred začetkom stečajnega postopka, ki zaposlenim pripadajo po zakonu, ki ureja delovna razmerja, vendar največ v višini odpravnine, določene za delavca, ki mu delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov.

- tekočih stroškov rednega poslovanja družbe (elektrika, voda);
- tekočih dobav blaga ali storitev, potrebnih za redno poslovanje družbe;
- davka na dodano vrednost, trošarin in drugih davkov in prispevkov, ki jih mora dolžnik obračunati in plačati v skladu s predpisi.

1.3 VLOGA POSLOVODSTVA

Poslovodstvo vodi družbo samostojno in na lastno odgovornost. Pri tem mora ravnati v skladu s cilji družbe za doseganje najboljših koristi zanjo. Poslovodstvo mora pri vodenju upoštevati vse pogodbene obveznosti družbe, zakonske in podzakonske predpise in splošno uveljavljene predpise. Pri tem mora zagotavljati ustrezno ravnanje s tveganji in obvladovanje tveganja znotraj družbe. Prav tako mora pri vodenju ravnati s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika.

Osnovni cilj delovanja poslovodstva je zadovoljevanje lastnih materialnih in nematerialnih potreb. Če njihovi osebni cilji niso usklajeni s cilji družbe, lahko pride do neobjektivnega in nepoštenega ravnanja. Poleg tega je poslovodstvo lahko enostavno nesposobno za učinkovito upravljanje s premoženjem družbe v določenih okoliščinah.

Odškodninska odgovornost je obligacijsko razmerje, v katerem je ena stranka zavezana povrniti povzročeno škodo drugi stranki, le-ta pa je upravičena zahtevati takšno povrnitev. Pri delniški družbi lahko škoda nastane kot zmanjšanje premoženja (tako imenovana navadna škoda) in tudi kot preprečitev povečanja premoženja (tako imenovani izgubljeni dobiček). V obeh primerih gre za premoženjsko škodo, ki je v delniški družbi ni enostavno dokazati, saj med poslovanjem družbe ves čas prihaja do prilivov in odlivov, prihodkov in odhodkov ter stroškov, ki vplivajo na trenutno premoženje družbe (Jovanovič, 2008, 5–7).

Poslovodstvo mora zagotoviti poslovanje družbe v skladu z ZFPPIPP in pravili poslovnofinančne stroke. Pri vodenju mora poslovodstvo ravnati s profesionalno skrbnostjo poslovnofinančne stroke. Pri tem si mora družba prizadevati, da je vedno kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobna. Obveznost poslovodstva je torej zagotavljanje kapitalске ustreznosti podjetja.

Poslovodstvo mora spremljati in obvladovati tveganja, tako likvidnostna, valutna in obrestna. Poznati mora zlato finančno pravilo (financiranje dolgoročnih sredstev z dolgoročnimi viri). Skrbeti mora za ustreznost finančno posredniškega položaja (da je družba neto kratkoročni upnik, kar pomeni, da ima več kratkoročnih terjatev kot kratkoročnih dolgov), vse to pa dosega skozi kapitalsko ustreznost.

Člani poslovodstva so solidarno odgovorni družbi za škodo, ki nastane zaradi kršitve njihovih obveznosti. Prosti so odškodninske odgovornosti, če dokažejo, da so pri izpolnjevanju svojih obveznosti ravnali s profesionalno skrbnostjo poslovnofinančne stroke in stroke upravljanja podjetij.

-
4. Plače in nadomestila plač delavcem, katerih delo zaradi začetka stečajnega postopka postane nepotrebno, za obdobje od začetka stečajnega postopka do poteka odpovednega roka.
 5. Odpravnine delavcem, ki jim je upravitelj odpovedal pogodbo o zaposlitvi, ker je njihovo delo zaradi začetka stečajnega postopka ali med postopkom postalo nepotrebno.
 6. Davki in prispevki, ki jih mora izplačevalec obračunati ali plačati hkrati z zgoraj navedenimi izplačili.

1.4 VLOGA NADZORNEGA SVETA

Pristojnost in naloga nadzornega sveta je nadziranje vodenja podjetja. Nadzirati vodenje poslov pomeni preverjati, ali poslovodstvo vodi podjetje s skrbnostjo in v skladu s cilji podjetja. Na področju finančnega poslovanja mora nadzorni svet redno preverjati, ali je podjetje kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobno. Preverja tudi, če poslovodstvo ravna v skladu s pravili poslovnofinančne prakse.

Nadzorni svet mora v skladu z [Zakonom o gospodarskih družbah](#) (ZGD-1) preverjati četrletna poročila, ki jih pripravlja poslovodstvo. Prav tako lahko zahteva tudi poročila in informacije o drugih vprašanih, ki so pomembna za opravljanje nadzora nad poslovanjem podjetja.

Gospodarske družbe morajo poslovati tako, da lahko v vsakem trenutku pravočasno izpolnjujejo zapadle obveznosti. Pri svojih poslovnih odločitvah morajo spoštovati načelo kratkoročne plačilne sposobnosti podjetja. Odpravo podjetniških kriz rešujemo z ukrepi ob nastopu nelikvidnosti, prezadolženosti in kapitalske neustreznosti. Pri odpravi imata zelo pomembno vlogo tako poslovodstvo kot nadzorni svet.

Vprašanja za utrjevanje snovi

- *Opišite vsebino Kodeksa poslovnofinančnih načel.*
- *Predstavite pomen Kodeksa poslovnofinančnih načel za podjetja v krizi.*
- *Kako ugotovimo kratkoročno plačilno sposobnost poslovnega subjekta?*
- *Kako ugotovimo dolgoročno plačilno sposobnost poslovnega subjekta?*
- *Kako v podjetju zagotavljamo skrbno finančno poslovanje?*
- *Razložite pomen Kodeksa poslovnofinančnih načel za podjetja v krizi.*
- *Predstavite vlogo poslovodstva pri reševanju finančnih težav v podjetju.*
- *Opišite delovanje nadzornega sveta v družbi, ki je zašla v finančne težave.*
- *Kdaj postane podjetje insolventno?*
- *Katerega primera družbe v težavah se spomnite iz vsakdanjega življenja? Analizirajte vzroke za nastanek plačilne nesposobnosti, kapitalske neustreznosti ... te gospodarske družbe. Kritično osvetlite ravnanja uprave in nadzornega sveta pri reševanju te družbe v krizi. V pomoč naj vam bodo članki v dnevnem časopisju od začetka krize v podjetju in v postopku reševanja kriznih razmer v družbi.*

2 FINANČNO PRESTRUKTURIRANJE DRUŽBE BREZ PRISILNE PORAVNAVE

V tem poglavju bomo spoznali:

- 1. pomen finančnega prestrukturiranja,**
- 2. poročilo o ukrepih finančnega prestrukturiranja,**
- 3. kdaj mora poslovodstvo vložiti predlog za prisilno poravnavo in kdaj za stečaj.**

V prizadevanjih, da bi družba - dolжник, ki je zabredla v težave, postala kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobna, uporabljamo celo vrsto ukrepov, od katerih je prisilna poravnava prav gotovo najpomembnejša v procesu finančnega prestrukturiranja, zato ji tudi v tem gradivu namenjamo veliko pozornost.

Predstavljeni so ukrepi finančne reorganizacije, ki pa v marsikateri družbi, če so pravočasno izvedeni, pripomorejo, da se odpravijo vzroki za nastanek kapitalske neustreznosti ter kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti še preden uvedemo prisilno poravnavo

Finančno prestrukturiranje je celota ukrepov, ki se izvedejo, da bi dolжник postal kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben. Vključujejo lahko (15. člen ZFPPIPP):

- zmanjšanje in odložitev dolžnikovih obveznosti;
- pri kapitalski družbi: izvedbo povečanja kapitala z novimi stvarnimi vložki, katerih predmet so terjatve upnikov do dolžnika, ali z novimi denarnimi vložki;
- druge ukrepe, katerih izvedba v skladu s pravili poslovnofinančne stroke omogoča odpravo vzrokov dolžnikove insolventnosti in zagotavlja, da dolжник postane kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben.

Zakon predpisuje postopke in ukrepe, s katerimi poslovodstvo lahko odpravi insolventnost družbe brez prisilne poravnave. Pomembno je, da je treba, če družba postane insolvenčna, hitro ukrepati. Odlaganje z ustreznimi ukrepi zmanjšuje možnost uspešnega finančnega prestrukturiranja. Poslovodstvo mora ob nastanku insolventnosti podjetja v enem mesecu po nastanku insolventnosti nadzornemu svetu predložiti poročilo o ukrepih finančnega prestrukturiranja. V njem mora opisati finančni položaj družbe. Analizirati mora vzroke za nastanek insolventnosti. Podati mora mnenje o tem, ali obstaja najmanj 50-odstotna verjetnost, da bo mogoče uspešno izvesti finančno prestrukturiranje, tako da bo družba znova postala kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobna. Izvajanje ukrepov finančnega prestrukturiranja je smiselno le, če je verjetno, da bo finančno prestrukturiranje uspešno, torej, da bo podjetje postalo kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobno. Poslovodstvo mora zato podati mnenje o uspešnosti finančnega prestrukturiranja.

Če poslovodstvo meni, da je z več kot 50-odstotno verjetnostjo mogoče podjetje finančno prestrukturirati, mora omenjeno poročilo vsebovati (Hieng, 2008, 15):

- analizo ukrepov finančnega poslovanja;
- opis posameznih ukrepov finančnega prestrukturiranja, ki jih lahko izvede poslovodstvo v okviru svojih pristojnosti (na primer vpoklic neplačanih vložkov v osnovni kapital, povečanje osnovnega kapitala na podlagi odobrenega kapitala, prodaja poslovno nepotrebne premoženja, sklenitev zunaj sodne poravnave z upniki, po kateri se obveznosti zmanjšajo zaradi delnega odpusta dolga);
- opis ukrepov finančnega prestrukturiranja, o katerih je pristojna odločati skupščina (na primer povečanje osnovnega kapitala z novimi vložki);
- za primer, da predlagani ukrepi ne bi uspeli ali da jih skupščina ne bi sprejela, pa mnenje, ali obstaja najmanj 50-odstotna verjetnost, da bo mogoče izvesti prisilno poravnavo; če obstaja, mora poročilo vsebovati tudi opis predloga prisilne poravnave.

Vrsta potrebnih ukrepov finančnega prestrukturiranja je odvisna od finančnega položaja podjetja in vzrokov zaradi insolventnosti. Poslovanje podjetja je odvisno od številnih zunanjih in notranjih dejavnikov, zato je pomemben del analize možnosti ukrepov finančnega prestrukturiranja načrtovanje in predvidevanje vpliva teh dejavnikov na poslovanje podjetja v prihodnosti. To nosi za posledico, da izida finančnega prestrukturiranja zaradi vpliva različnih dejavnikov ni mogoče napovedati z gotovostjo, temveč le z določeno verjetnostjo (Plavšak, 2008, 53).

Namen finančnega prestrukturiranja je odprava vzrokov za nastanek insolventnosti in zagotavljanje pogojev, da bo podjetje znova postalo kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobno. Izvajanje ukrepov finančnega prestrukturiranja je smiselno le, če je verjetno, da bo finančno prestrukturiranje uspešno. Če verjetnosti za uspešno finančno prestrukturiranje ni, je za lastnike in upnike ugodneje, da podjetje takoj preneha poslovati in se nad njim uvede stečajni postopek.

O poročilu mora v petih delovnih dneh podati mnenje tudi nadzorni svet, ki mora presoditi, ali je podjetje insolventno. Presoditi mora o tem, ali so predlagani ukrepi poslovodstva za njeno odpravo potrebni in ustrezni.

2.1 OBVEZNOST VLOŽITVE PREDLOGA ZA PRISILNO PORAVNAVO

Če poslovodstvo meni, da obstaja najmanj 50-odstotna verjetnost, da bo mogoče uspešno izvesti prisilno poravnavo, mora v treh mesecih po nastanku insolventnosti vložiti popoln predlog za prisilno poravnavo. To velja tudi tedaj, če skupščina ne sprejme sklepa o predlaganemu povečanju osnovnega kapitala z denarnimi vložki ali pa denarni vložki niso vplačani v roku.

2.2 OBVEZNOST VLOŽITVE POSTOPKA ZA ZAČETEK STEČAJNEGA POSTOPKA

Poslovodstvo mora vložiti popoln predlog za začetek stečajnega postopka, če po njegovem mnenju obstaja manj kot 50-odstotna verjetnost, da bo mogoče uspešno izvesti finančno prestrukturiranje. To mora narediti tudi, če skupščina ne sprejme sklepa o povečanju kapitala

z novimi denarnimi vložki ali če denarni vložki za povečanje osnovnega kapitala niso vplačani v roku.

2.3 POVEČANJE IN ZMANJŠANJE OSNOVNEGA KAPITALA

Osnovni kapital je del celotnega kapitala in je njegova višina določena v statutu družbe oziroma družbeni pogodbi. Vpisali oziroma vplačali so ga lastniki. V delniški družbi je osnovni kapital razdeljen na delnice, v družbi z omejeno odgovornostjo pa ga sestavljajo deleži. Z osnovnim kapitalom družbe je določeno razmerje med družbeniki oziroma delničarji.

Delniške družbe in družbe z omejeno odgovornostjo odgovarjajo upnikom za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem, kar pomeni, da dejansko odgovarjajo s kapitalom. Osnovni kapital je vpisan v sodni register in se praviloma ne spreminja, za razmerja navzven predstavlja jamstveni kapital. Osnovni kapital varuje upnike in jim posredno zagotavlja, da bo družba poravnala svoje obveznosti do njih, hkrati pa zagotavlja pridobitev premoženja za družbino podjetje.

Osnovni kapital mora biti v poslovnih knjigah izkazan v takšni velikosti, kot je registriran v sodnem registru. Pri delniški družbi je osnovni kapital razdeljen na delnice, teh pa je lahko več razredov. Delnice so lahko oblikovane kot delnice z nominalnim zneskom ali kot kosovne delnice. Vsaka kosovna delnica ima enak delež in pripadajoči znesek v osnovnem kapitalu.

Če ima delniška družba le delnice enega razreda, velja:

$$\text{osnovni kapital} = \text{število delnic} \times \text{emisijška vrednost delnic}$$

$$\text{emisijška vrednost delnic} = \frac{\text{osnovni kapital}}{\text{število delnic}}$$

$$\text{knjigovodska vrednost delnic} = \frac{\text{celotni kapital}}{\text{število delnic}}$$

$$\text{tržna vrednost delnic} = \text{znesek, za katerega je mogoče prodati oziroma kupiti delnico na delujočem}$$

Emisijška vrednost delnic je pomembna le za določitev razmerij med delničarji. Delnice se pri prvi (primarni) izdaji ne morejo vplačati v znesku, manjšem od emisijškega. Vrednost delnic običajno določa trg (borza).

Osnovni kapital se lahko pojavi kot

- a) delniški kapital,
- b) kapital z deleži,
- c) kapitalska vloga.

Osnovni kapital se deli na **vpoklicani osnovni kapital** in **nevpoklicani osnovni kapital**. Nevpoklicani kapital je odbitna postavka od osnovnega kapitala.

Osnovni delniški kapital se razčlenjuje na **prednostne** in **navadne** delnice.

Vsaka nova izdaja (emisija) delnic se lahko evidentira na posebnem analitičnem kontu, tako da so ločeno izkazane delnice:

- prve izdaje,
- druge izdaje,
- naslednjih izdaj.

Delniška družba je družba, ki ima osnovni kapital razdeljen na delnice. Pri družbi z omejeno odgovornostjo je osnovni kapital razdeljen na deleže. V statutu delniške družbe morajo biti navedeni znesek osnovnega kapitala, emisijska vrednost delnic, število delnic (kosovne delnice), v primeru več razredov delnic pa tudi razred delnic.

Najmanjši zneski osnovnega kapitala so:

- pri delniški družbi 25.000 evrov,
- pri družbi z omejeno odgovornostjo 7.500 evrov.

Tako delniška družba kot družba z omejeno odgovornostjo odgovarjata upnikom za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem, kar pomeni, da dejansko odgovarjata s kapitalom. Osnovni kapital je tista kategorija celotnega kapitala, ki je vpisana v sodni register in se praviloma ne spreminja. Osnovni kapital ima seveda še drugačen pomen, saj pomeni jamstvo upnikom in posredno zagotovi, da bo družba poravnala svoje obveznosti do njih.

2.3.1 Povečanje osnovnega kapitala

Osnovni kapital družbe se po ustanovitvi lahko povečuje ali zmanjšuje.

Povečanje osnovnega kapitala je možno le z izdajo novih delnic. O povečanju se odloča z najmanj tričetrtinsko večino pri sklepanju zastopanega osnovnega kapitala. Za izdajo prednostnih delnic brez glasovalne pravice lahko statut določa le večjo kapitalsko večino. Pred povečanjem morajo biti dotedanji vložki v celoti plačani (razen, če je ostal nevplačan le neznatni znesek).

Skupščina kapitalske družbe (delniške družbe, družbe z omejeno odgovornostjo) lahko sklene, da se osnovni kapital poveča s preoblikovanjem drugih postavk lastnega kapitala v osnovni kapital. V takem primeru gre za povečanje osnovnega kapitala iz sredstev družbe. Skupščina lahko o povečanju osnovnega kapitala odloča šele po tem, ko je sprejeto letno poročilo za zadnje poslovno leto, ki se je končalo pred odločanjem o povečanju osnovnega kapitala. V osnovni kapital se lahko preoblikujejo:

- kapitalske rezerve iz 4., 5. in 6. točke prvega odstavka 64. člena ZGD-I;
- kapitalske rezerve iz 1. do 3. točke prvega odstavka 64. člena ZGD-I, kolikor skupaj z zakonskimi rezervami presegajo delež osnovnega kapitala iz tretjega odstavka 64. člena ZGD-I pred povečanjem;

- statutarne rezerve, če statut določa, da jih je dovoljeno uporabiti za ta namen;
- druge rezerve iz dobička;
- preneseni dobiček.

Postavke lastnega kapitala, ki se preoblikujejo v osnovni kapital, morajo biti izkazane v zadnji bilanci stanja, katere bilančni presečni dan je največ osem mesecev pred vložitvijo predloga za vpis povečanja osnovnega kapitala v register družb ter jo je revidiral revizor in izdal pritrdilno mnenje.

2.3.1.1 Povečanje osnovnega kapitala z vplačilom novih vložkov

Povečanje osnovnega kapitala z vložki je redno povečanje osnovnega kapitala. O povečanju osnovnega kapitala z vložki se odloča z večino najmanj treh četrtin pri sklepanju zastopanega osnovnega kapitala, če s statutom ni določena drugačna kapitalska večina. Za izdajo prednostnih delnic brez glasovalne pravice lahko statut določi le večjo kapitalsko večino in dodatne zahteve. Povečanje osnovnega kapitala je možno samo z izdajo novih delnic. Če se vlagajo stvarni vložki, je treba v sklepu o povečanju osnovnega kapitala določiti predmet vložka, osebo, od katere družba predmet pridobi, in emisijski znesek delnic, ki jih je treba zagotoviti za stvarni vložek. Povečanje osnovnega kapitala s stvarnimi vložki mora³ pregledati eden ali več revizorjev. Poslovodstvo in predsednik nadzornega sveta morata prijaviti sklep o povečanju osnovnega kapitala za vpis v register.

Pri rednem povečanju osnovnega kapitala z vložki se izdajo nove delnice. Dotedanji delničarji imajo praviloma prednostno pravico do njihovega vpisa sorazmerno s svojimi deleži v osnovnem kapitalu.⁴

In kako knjigovodsko pravilno izkazujemo povečanja osnovnega kapitala z vložki?

Knjigovodska pravila povečanja osnovnega kapitala z vložki si oglejmo v naslednjem primeru.

Zgled 1

Povečanje osnovnega kapitala delniške družbe z novo izdajo delnic

Skupščina delniške družbe Pionir, d.d. je s tričetrtinsko večino sklenila povečati osnovni kapital in izdati nove navadne delnice, ki so delnice istega razreda. Emisijski znesek novih delnic je bil 100.000 €, nominalna vrednost delnice je 2 €. Obstoječi delničarji so imeli prednostno pravico do nakupa sorazmernega števila delnic.

Poglejmo primer pravilnega knjiženja poslovnih dogodkov.

Tabela 1: Temeljnica za knjiženje povečanja osnovnega kapitala v delniški družbi z novo izdajo delnic

³ Razen, če gre za izjeme iz 334. a člena ZGD-1.

⁴ Smiselna uporaba 194., 195. in 196. člen ZGD-1.

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	Vpis 50.000 navadnih delnic po 2,00 €	1870 2780	100.000	100.000
2.	Plačilo 50.000 navadnih delnic po 2,00 €	1100 1870 2781	150.000	100.000 50.000
3.	Vpis povečanja osnovnega kapitala v sodni register	2780 9000 2781 9100	100.000 50.000	100.000 50.000

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

V poslovnih knjigah lahko izkažemo osnovni kapital šele z dnem njegovega vpisa v sodni register. Po SRS 8.37 je treba do vpisa izkazovati vplačana sredstva kot obveznost, ki se spremeni v kapital, ko registrsko sodišče izda sklep o povečanju osnovnega kapitala. Ko delničarji vplačajo delnice, uprava delniške družbe razpolaga z njimi. Vplačilo sredstev nad nominalno vrednostjo na novo izdanih delnic so kapitalske rezerve – vplačani presežek kapitala. Sodni register ima vlogo javnega registra, kar pomeni, da se vsi, ki želijo podatke o družbi, lahko zanesejo na podatke v njem, saj so javni podatki. Uprava družbe mora poskrbeti tudi za vpis povečanja osnovnega kapitala v sodnem registru.

Več o tem preberite od 333. člena do 342. člena v ZGD-1 o povečanju osnovnega kapitala z novo izdajo delnic.

In kako knjigovodsko pravilno izkazujemo povečanja osnovnega kapitala z vložki v družbi z omejeno odgovornostjo?

Zgled 2

Povečanje osnovnega kapitala z vplačilom novih vložkov v družbi z omejeno odgovornostjo

V podjetju Hrast, d.o.o., v katerem so trije družbeniki, so sklenili povečati osnovni kapital. V sklep družbenikov so zapisali, da ga bodo povečali na 21.000 €. Vsak družbenik mora za svoj novi delež 2.000 € vplačati 4.000 €.

Pred povečanjem osnovnega kapitala imajo trije družbeniki vsak po 5.000 € osnovnega kapitala. Oblikovane so zakonske rezerve v višini 1.000 € in iz preteklih let je 40.000 € prenesenega dobička.

Kako povečanje kapitala pravilno prikažemo v poslovnih knjigah?

Tabela 2: Temeljnica za knjiženje povečanja osnovnega kapitala z vplačilom novih vložkov v družbi z omejeno odgovornostjo

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	Stanje pred povečanjem osnovnega kapitala: - osnovni kapital (3 x 5.000) - zakonske rezerve - preneseni čisti dobički iz prejšnjih let	9020 9200 9300		15.000 1.000 40.000
2.	Povečanje osnovnega kapitala: - vplačila - nominalno povečanje osnovnega kapitala v sodnem registru - kapitalske rezerve - vplačani presežek kapitala	1100 9020 9100	12.000	6.000 6.000

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

Pri knjiženju povečanja osnovnega kapitala z vplačili dodatnih vložkov moramo paziti, da ima družba v poslovnih knjigah izkazanega le toliko osnovnega kapitala, kolikor ga je registriranega v sodnem registru.

Postopki v zvezi z registracijo tečejo preko sodišča, zato so velikokrat denarni in stvarni vložki družbi že izročeni poslovodstvu družbe in že sodelujejo v poslovnem procesu, povečanje osnovnega kapitala pa še ni registrirano. V takih primerih moramo v poslovnih knjigah od trenutka sprejema stvarnih vložkov izkazati kratkoročne obveznosti do lastnikov iz financiranja (na kontu skupine 27, na primer 278). Ko je povečanje osnovnega kapitala registrirano, moramo povečati osnovni kapital in zmanjšati kratkoročne obveznosti iz financiranja (knjižba 278/90).

Več o tem preberite od 517. člena do 519. člena v ZGD-1 o povečanju osnovnega kapitala v družbi z omejeno odgovornostjo z vplačilom novih vložkov.

2.3.1.2 Povečanje osnovnega kapitala s preoblikovanjem drugih sestavin kapitala v osnovni kapital

Po zakonski opredelitvi povečanja osnovnega kapitala iz sredstev družbe se nekatere kategorije kapitala lahko preoblikujejo v osnovni kapital. Tovrstno povečanje se imenuje tudi poenostavljeno povečanje osnovnega kapitala. Bilančna vsota se zaradi preoblikovanja posameznih kategorij kapitala ne spremeni, saj gre vsebinsko za povečanje osnovnega kapitala zaradi zmanjšanja drugih sestavin celotnega kapitala, tako da ta ostane nespremenjen, spremeni pa se njegova sestava. Tudi o tej kapitalski spremembi mora odločati skupščina. Ta lahko sklene, da se v osnovni kapital lahko preoblikujejo te in tolikšne postavke lastnega kapitala:

1. kapitalske rezerve iz 4., 5. in 6. točke prvega odstavka 64. člena ZGD-1;
2. kapitalske rezerve iz 1. do 3. točke prvega odstavka 64. člena ZGD-1 v znesku, v katerem skupaj z zakonskimi rezervami presegajo delež osnovnega kapitala iz tretjega odstavka 64. člena ZGD-1 pred njegovim povečanjem;
3. statutarne rezerve, če statut določa, da jih je dovoljeno uporabiti za ta namen;
4. druge rezerve iz dobička;
5. preneseni dobiček.

Postavke lastnega kapitala, ki se preoblikujejo v osnovni kapital, morajo biti izkazane v zadnji letni bilanci stanja ali vmesni bilanci stanja. Vmesna bilanca stanja mora biti sestavljena v skladu z določbami ZGD-1 o sestavitvi letne bilance stanja. Preoblikovanje drugih postavk lastnega kapitala v osnovni kapital ni dopustno, če je v bilanci stanja, ki je podlaga za preoblikovanje, izkazana prenesena izguba ali čista izguba poslovnega leta. Sklep o povečanju osnovnega kapitala mora temeljiti na bilanci stanja, katere bilančni presečni dan je največ 8 mesecev pred vložitvijo predloga za vpis povečanja osnovnega kapitala v register in jo je pregledal revizor ter o njej dal mnenje brez pridržka.

Preden pogledamo računovodske rešitve povečanja osnovnega kapitala, le še kratko opozorilo o nekaterih zakonskih določbah, povezanih s povečanjem osnovnega kapitala iz sredstev družbe:

- o povečanju osnovnega kapitala odloča skupščina z večino najmanj treh četrtin pri sklepanju zastopane osnovnega kapitala, če s statutom ni določena drugačna (večja) kapitalska večina;
- postavke lastnega kapitala, ki se preoblikujejo v osnovni kapital, morajo biti izkazane v zadnji letni bilanci stanja oziroma vmesni bilanci stanja;
- sestavine kapitala, ki se preoblikujejo v osnovni kapital, morajo biti izkazane v revidirani bilanci stanja (z mnenjem brez pridržka) za zadnje poslovno leto;
- preoblikovanje drugih postavk lastnega kapitala v osnovni kapital ni dopustno, če je v bilanci stanja, ki je podlaga za preoblikovanje, izkazana prenesena izguba oziroma čista izguba poslovnega leta;
- povečanje osnovnega kapitala je treba vpisati v sodni register; z vpisom je osnovni kapital povečan in v delniški družbi se šteje, da so delnice plačane;
- pri povečanju osnovnega kapitala iz sredstev družbe so udeležene tudi lastne delnice;
- razmerje pravic iz delnic se s povečanjem osnovnega kapitala ne spremeni,
- načeloma sodelujejo nove delnice iz povečanja osnovnega kapitala v dobičku vsega poslovnega leta, v katerem je bil sprejet sklep o povečanju osnovnega kapitala;
- pri povečanju osnovnega kapitala iz sredstev družbe se hkrati v enakem razmerju poveča tudi pogojni kapital.

Zgled 3

Povečanje osnovnega kapitala v delniški družbi (od 338. do 370. člena v ZGD-1)

Delniška družba se je odločila povečati osnovni kapital s preoblikovanjem drugih sestavin kapitala v osnovni kapital. Tako je sklenila, ker ima razmeroma majhen osnovni kapital in dovolj velike druge kapitalske postavke. Za povečanje je uporabila kapitalske rezerve in del prenesenega dobička iz prejšnjih let ter del drugih rezerv iz dobička. Na dan pred povečanjem osnovnega kapitala iz svojih sredstev je imela 150.000 € celotnega kapitala.

Tabela 3: Temeljnica o povečanju osnovnega kapitala iz sestavin kapitala v d.d.

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	Stanje na dan pred povečanjem kapitala iz sredstev družbe			
	- osnovni kapital (10.000 delnic)	900		66.650
	- kapitalne rezerve	910		34.708
	- druge rezerve iz dobička	923		39.990
	- preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let	930		58.652
2.	Povečanje osnovnega kapitala - nova izdaja delnic	930	40.000	
		900		40.000

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

V delniški družbi vedno velja osnovna enačba glede osnovnega kapitala v delniški družbi. Če se spremeni osnovni kapital, se mora spremeniti tudi število delnic. Ko se poveča osnovni kapital iz sredstev družbe s povečanjem števila delnic, delniška družba izda nove delnice. Njeni delničarji jih dobijo v enakem razmerju, kot je njihovo razmerje v osnovnem kapitalu, kajti s povečanjem osnovnega kapitala iz sredstev družbe se razmerje med delničarji ne spremeni.

Zgled 4

Družba iz našega primera je na novo izdala 40.000 delnic. Vsak delničar je za eno delnico dobil 4 nove.

Po vpisu sklepa o povečanju osnovnega kapitala v register mora uprava takoj objaviti poziv delničarjem, naj prevzamejo nove delnice (365. člen ZGD-1).

Ko delničarji dobijo nove delnice, ki so posledica povečanja osnovnega kapitala iz sredstev družbe, se število delnic poveča. Knjigovodska vrednost ene delnice se sorazmerno manjša, saj se zaradi povečanja osnovnega kapitala iz sredstev družbe celotni kapital družbe ne spremeni. Spremeni se le njegova sestava. Delničarji, ki dobijo le obvestilo, da se je zaradi povečanja osnovnega kapitala iz sredstev družbe povečalo število njihovih delnic, teh novih delnic ne plačajo, ampak le evidentirajo novo število delnic, vrednosti finančne naložbe pa ne spremenijo.

Skupščina delniške družbe na podlagi predloga uprave družbe odloči, iz katerih sestavin celotnega kapitala se bo povečal osnovni kapital. Zakonsko ni določeno, katere kategorije se morajo uporabiti za tako povečanje. Odločitve so odvisne od poslovne politike delniške družbe in od volje delničarjev.

Več o tem preberite od 338. člena do 370. člena v ZGD-1.

Zgled 5

Povečanje osnovnega kapitala v družbi z omejeno odgovornostjo

Tabela 4: Temeljnica o nominalnem povečanju osnovnega kapitala v d.o.o.

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	Stanje na dan pred povečanjem kapitala iz sredstev družbe			
	- osnovni kapital (3 × 3.000)	900		9.000
	- kapitalske rezerve	910		8.000
	- druge rezerve iz dobička	923		15.000
	- preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let	930		40.000
2.	Povečanje osnovnega kapitala	910	7.000	
		923	20.000	
		930	3.000	
		900		30.000

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

Povečanje kapitala iz sredstev družbe z omejeno odgovornostjo opravi na podoben način kot pri delniških družbah. ZGD-1 določa, da se pri povečanju osnovnega kapitala iz sredstev družbe poslovni deleži dotedanjih družbenikov povečajo v sorazmerju z njihovimi deleži v dotedanjem kapitalu. To pomeni, da pri povečanju osnovnega kapitala iz sredstev družbe ne nastanejo novi deleži. Razlogi za povečanje osnovnega kapitala pri družbah z omejeno odgovornostjo so lahko različni, najpogostejša sta dva:

- večji osnovni kapital pomeni večje jamstvo za upnike in večjo finančno trdnost družbe ter večje zagotovilo, da bodo upnikom družbe poplačane obveznosti;
- povečanje osnovnega kapitala je posledica z ZGD-1 določenega zneska minimalnega kapitala.

Če mora družba povečati osnovni kapital zaradi zakonskih zahtev, se morajo družbeniki odločiti, katere in koliko drugih sestavin kapitala bodo uporabili za povečanje osnovnega kapitala. Priporočljivo je uporabiti kapitalske rezerve (predvsem nekdanji splošni prevrednotovalni popravek osnovnega kapitala), in sicer v celoti, saj ga družba ne more izplačati. Uporabi ga lahko za pokrivanje izgube šele po uporabi vseh drugih sestavin kapitala. Uporabi ga lahko tudi za druge kapitalske rezerve in za druge sestavine kapitala. Če družbeniki v družbi ne želijo izplačati dobičkov, se lahko odločijo povečati osnovni kapital iz prenesenih dobičkov iz prejšnjih let in drugih rezerv iz dobička.

Interesov in razlogov za uporabo posameznih sestavin celotnega kapitala za povečanje osnovnega kapitala je še več, zato je potrebno pri odločanju dobro premisliti in pri tem upoštevati poslovno strategijo družbe.

Več o tem preberite v 517. členu ZGD-1.

2.3.1.3 Povečanje osnovnega kapitala s konverzijo terjatev v delnice – debt to equity swap

Pri tej obliki povečanje osnovnega kapitala upniki zamenjajo svoje terjatve do družbe za novo izdane delnice. Upniki za delnice, ki jih pridobijo, ne vplačajo denarnega vložka, temveč družbi s pogodbo o konverziji prepustijo svoje terjatve, ki jih imajo do nje. Pri tem gre za spremembo dolžniškega kapitala v lastniški kapital. Terjatev v trenutku prenosa ne preneha, zato se premoženje družbe ne poveča, v pasivi pa se zmanjšajo obveznosti družbe in se za isti znesek poveča osnovni kapital. Postopek je v nadaljevanju podoben postopku pri povečanju osnovnega kapitala s stvarnimi vložki, le da revizor ne ugovarja vrednosti terjatev, temveč ugotavlja verodostojnost obstoja terjatev.

2.3.2 Zmanjšanje osnovnega kapitala

ZGD-1 določa tri oblike zmanjšanja osnovnega kapitala:

- o rednem zmanjšanju osnovnega kapitala,
- o poenostavljenem zmanjšanju osnovnega kapitala,
- o zmanjšanju osnovnega kapitala z umikom delnic.

Poleg tega imamo tudi kombinirano zmanjšanje osnovnega kapitala: delniški kapital se zmanjša pod najmanjšo dopustno vsoto in se hkrati znova poveča vsaj do nje.

Poznamo dejansko (efektivno) in nominalno zmanjšanje osnovnega kapitala. Do dejanskega zmanjšanja pride, če ima družba *preveč* kapitala, ki ga ni mogoče dovolj učinkovito izkoriščati. V takem primeru se del kapitala *vrne* (izplača) lastnikom. Pri nominalnem zmanjšanju kapitala ne pride do izplačil, saj se osnovni kapital zmanjša zaradi izgube iz preteklih let.

Redno zmanjšanje osnovnega kapitala: več o tem preberite od 372. člena do 378. člena v ZGD-1 za delniške družbe in po 520. členu istega zakona za družbe z omejeno odgovornostjo.

Osnovni kapital se pri delnicah z nominalnim zneskom zmanjša z zmanjšanjem nominalnega zneska delnic. Če najmanjši emisijski znesek delnic po zmanjšanju osnovnega kapitala ne bi dosegal zneska iz drugega ali tretjega odstavka 172. člena ZGD-I, se zmanjšanje izvede z združevanjem delnic. V sklepu o zmanjšanju osnovnega kapitala se določita razlog in način zmanjšanja osnovnega kapitala.

Zmanjšanje osnovnega kapitala je v praksi redko. Biti mora opravljeno po točno določenem, zakonsko predpisanem postopku, s katerim so zavarovane koristi upnikov in delničarjev. Izplačila delničarjem so dovoljena šele po preteku šestmesečnega roka, če so upniki prejeli plačilo oziroma je poskrbljeno za zavarovanje njihovih terjatev. Pri družbah z omejeno odgovornostjo se lahko zmanjšanje osnovnega kapitala prijavi za vpis v register šele po enem letu od zadnje objave sklepa o zmanjšanju osnovnega kapitala. Prijavi se lahko po tem, ko poslovodja predloži dokaze, da je družba poravnala zahteve upnikov ali jim zagotovila varščino.

Osnovni kapital se lahko poenostavljeno zmanjša za dva namena:

- kritje izgube,

- prenos v kapitalske rezerve.

Pri poenostavljenem zmanjšanju osnovnega kapitala gre le za njegovo uskladitev z dejanskim stanjem oziroma s prenosom osnovnega kapitala v kapitalske rezerve, torej ne gre za nikakršno izplačilo lastnikom, zato ni smiselno zahtevati posebnega varstva upnikov.

Poenostavljeno zmanjšanje osnovnega kapitala je namenjeno kritju prenesene izgube oziroma čiste izgube poslovnega leta ali prenosu zneskov v kapitalske rezerve. V sklepu mora biti naveden namen zmanjšanja. Poenostavljeno zmanjšanje kapitala ni dovoljeno, če je mogoče preneseno izgubo oziroma izgubo poslovnega leta pokriti z uporabo:

- čistega dobička poslovnega leta oziroma prenesenega dobička;
- drugih rezerv iz dobička;
- statutarnih rezerv, če jih je dovoljeno uporabiti za te namene;
- kapitalskih in zakonskih rezerv.

Osnovni kapital delniške družbe se lahko zmanjša z umikom delnic. Družba lahko umakne delnice prisilno ali jih pridobi sama na podlagi sklepa skupščine o umiku delnic. Prisilni umik je dopusten le, če je bil določen ali dovoljen v prvotnem statutu ali s spremembo statuta pred prevzemom ali vpisom delnic. Za prisilni umik se uporabljajo določbe ZGD-1 o rednem zmanjšanju kapitala.

Določbe o rednem zmanjšanju osnovnega kapitala se ne uporabljajo, če so delnice, za katere je v celoti vplačan nominalni ali večji emisijski znesek, dane družbi na razpolago neodplačno. Ne uporabljajo se tudi v primeru, če so umaknjene v breme bilančnega dobička ali statutarnih rezerv oziroma drugih rezerv iz dobička, če jih je dovoljeno uporabljati za te namene.

Zgled 6

Redno zmanjšanje osnovnega kapitala

Skupščina delniške družbe se je na podlagi temeljitih analiz odločila zmanjšati osnovni kapital za polovico.

Pred zmanjšanjem osnovnega kapitala imamo naslednje stanje: 20.000 € osnovnega kapitala, to je 10.000 delnic po 2 €. Oblikovane so kapitalske rezerve v višini 3.000 € in iz preteklih let je 40.000 € prenesenega dobička. Torej bo družba 10.000 delničarjem izplačala 1 € osnovnega kapitala, seveda po zakonsko predpisanem postopku.

Kako zmanjšanje kapitala pravilno prikažemo v poslovnih knjigah?

Tabela 5: Temeljnica ob rednem zmanjšanju osnovnega kapitala

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	Stanje na dan pred zmanjšanjem osnovnega kapitala: - osnovni kapital (10.000 delnic po 2 €) - kapitalske rezerve - druge rezerve iz dobička	900		20.000
		910		3.000
		923		40.000
2.	Zmanjšanje osnovnega kapitala (10.000 delnic po 1€)	900	10.000	
		285		10.000
3.	Izplačilo delničarjem	285	10.000	
		265		1.500
		110		8.500

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

V zgornjem primeru smo predpostavili, da je treba pri izplačilu osnovnega kapitala delničarjem plačati tudi 15-odstotni davčni odtegljaj po 71. členu [Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb](#) (ZDDPO-2).

V primeru efektivnega zmanjšanja osnovnega kapitala se lahko zmanjša le osnovni kapital in le znesek zmanjšane osnovnega kapitala se lahko izplača delničarjem. Če bi družba želela izplačati tudi druge sestavine kapitala, bi morala najprej povečati osnovni kapital in ga nato zmanjšati (kombinirano zmanjšanje osnovnega kapitala).

Zgled 7

Poenostavljeno zmanjšanje osnovnega kapitala zaradi pokrivanja izgube

Delniška družba je pred sedmimi leti ugotovila veliko izgubo. V naslednjih šestih letih jo je pokrivala iz tekočega dobička, vendar ga ni bilo dovolj. Delničarji želijo imeti dividende, zato se je uprava družbe odločila predlagati skupščini delničarjev izplačilo dividend iz čistega dobička preteklega leta. Na predlog uprave družbe je bil na skupščini d.d. sprejet sklep o poenostavljenem zmanjšanju osnovnega kapitala v velikosti preostale prenesene izgube iz prejšnjih let. Po zmanjšanju osnovnega kapitala in ugotovitvi letošnjega čistega dobička je družba delničarjem izplačala dividende.

Tabela 6: Temeljnica poenostavljenega zmanjšanja osnovnega kapitala zaradi pokrivanja izgube

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	Stanje na dan pred zmanjšanjem osnovnega kapitala: - osnovni kapital 10.000 delnic po 10) - kapitalske rezerve - prenesena izguba iz prejšnjih let	900		100.000
		910		250.000
		931	300.000	
2.	Pokritje izgube s kapitalskimi rezervami	910	250.000	
		931		250.000
3.	Zmanjšanje osnovnega kapitala na 10.000 delnic po 5	900	50.000	
		931		50.000

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

V zgornjem primeru smo najprej prikazali pokrivanje izgube v breme kapitalskih rezerv iz 6. točke prvega odstavka 64. člena ZGD-1 – nekdanji splošni prevrednotovalni popravek kapitala. Če bi imela družba še druge sestavine kapitala, na primer druge kapitalne rezerve ali rezerve iz dobička, bi morala za pokrivanje izgube najprej uporabiti te. Šele, ko bi bile vse kategorije kapitala, razen osnovnega kapitala, porabljene za pokrivanje izgube, bi se lahko zmanjšal osnovni kapital.

Izguba v našem primeru je bila tolikšna, da je z vsemi razpoložljivimi sestavinami kapitala niso mogli pokriti, zato so se v družbi odločili še za poenostavljeno zmanjšanje osnovnega kapitala, saj brez tega ukrepa v tekočem letu ne bi mogli izplačati dividend.

V skladu z določbo drugega odstavka 379. člena ZGD-1, da je poenostavljeno zmanjšanje osnovnega kapitala dopustno, če ne obstajajo ali se prej sprostijo rezerve iz dobička ter kapitalne rezerve iz 1. do 3. točke prvega odstavka 64. člena ZGD-1, katerih vsota je enaka 10-odstotkom ali v statutu določenemu višjemu odstotku po zmanjšanju preostalega osnovnega kapitala in čisti dobiček poslovnega leta ter preneseni dobiček ne obstaja več.

Tudi pri poenostavljenem zmanjšanju osnovnega kapitala treba spoštovati osnovno enačbo, ki velja za osnovni kapital. Če se osnovni kapital zmanjša, je treba zmanjšati tudi nominalno vrednost delnic. Pri poenostavljenem zmanjšanju osnovnega kapitala delničarji ne morejo biti poplačani; v takem primeru tudi ni možno zmanjšati števila delnic.

Poenostavljeno zmanjšanje je posebna oblika zmanjšanja osnovnega kapitala – je nominalno zmanjšanje brez izplačil delničarjem. Družba jo lahko uporabi takrat, ko z vztrajanjem pri večjem osnovnem kapitalu ne more izplačati dividend, ker ima nepokrito izgubo iz prejšnjih let.

Več o tem preberite v 379. členu in 380. členu ZGD-1.

Zgled 8

Zmanjšanje osnovnega kapitala v družbi z omejeno odgovornostjo

Družbeniki so se odločili zmanjšati osnovni kapital družbe, ker so presodili, da ga družba ne potrebuje toliko.

Tabela 7: Temeljnica zmanjšanja osnovnega kapitala v d.o.o.

Zap. št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	Knjigovodsko stanje kapitala pred zmanjšanjem			
	Osnovni kapital:			
	- družbenik Janez	9020		60.000
	- družbenik Micka	9021		20.000
	- družbenik Fanika	9022		20.000
	Kapitalske rezerve (splošni prevrednotovalni popravek kapitala)	910		50.000
	Preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let	930		20.000
2.	Zmanjšanje osnovnega kapitala:			
	- družbenik Janez	9020	30.000	
	- družbenik Micka	9021	10.000	
	- družbenik Fanika	9022	10.000	
		285		50.000

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

Skupščina družbenikov lahko sklene, da se osnovni kapital družbe zmanjša. Zmanjšanje je veljavno le, če uprava družbe izpelje postopek zmanjšanja v skladu z ZGD-1, kjer je postopek natančno predpisan:

- poslovodja mora vsaj dvakrat objaviti sklep o zmanjšanju kapitala ter v objavi pozvati upnike, naj se zglasijo pri družbi in izjavijo, ali soglašajo z njim; upnike, ki so družbi znani, mora pozvati neposredno;
- družba mora upnikom, ki niso soglašali z zmanjšanjem osnovnega kapitala, poravnati vse zahteve ali zagotoviti varščino za svoje obveznosti do teh upnikov.

Zmanjšanje osnovnega kapitala se lahko prijavi za vpis v register šele po enem letu od zadnje objave zmanjšanja osnovnega kapitala in šele po tem, ko poslovodja predloži dokaze, da je družba poravnala zahteve upnikom, ki niso soglašali z zmanjšanjem osnovnega kapitala, ali jim zagotovila varščino iz druge alineje prejšnjega odstavka,

Zmanjšanje osnovnega kapitala ne sme biti v nasprotju s 475. členom ZGD-1, lahko pa se opravi po poenostavljenem postopku z umikom poslovnih deležev.

Določbe ZGD-1 o zmanjšanju osnovnega kapitala v družbi z omejeno odgovornostjo so podobne kot v delniški družbi, le sklep mora biti dvakrat objavljen in čas za vpis zmanjšanja v register je še enkrat daljši. Pri zmanjšanju osnovnega kapitala se lahko zmanjša le osnovni kapital, ne smejo pa se zmanjšati druge sestavine kapitala. Če ima družba druge sestavine kapitala, ki jih po ZGD-1 ne more izplačati, pa bi jih rada (na primer kapitalske rezerve), in želi osnovni kapital zmanjšati, ga mora najprej povečati iz svojih sredstev in šele nato zmanjšati.

Pri zmanjšanju osnovnega kapitala je treba opozoriti še na 70. člen in 74. člen ZDDPO-2. Izplačila družbenikom zaradi zmanjšanja osnovnega kapitala, če se je oblikoval iz

predhodnega povečanja osnovnega kapitala iz dobička ali rezerv iz dobička, se štejejo kot dividendam podobni dohodek, ki ga z izplačilom prejmejo družbeniki. Zato mora davčni zavezanec, ki opravi izplačila iz osnovnega kapitala, v takih primerih praviloma obračunati davčni odtegljaj po stopnji 15 odstotkov.

Več o tem preberite v 520. členu ZGD-1.

Ko zaide družba v finančne težave (kapitalska neustreznost, prezadolženost), mora poslovodstvo to pravočasno zaznati in ustrezno ukrepati. Pri tem ima na voljo različne oblike finančne reorganizacije, ki smo jih opisali v tem poglavju. Povečanje osnovnega kapitala družbe, zmanjšanje osnovnega kapitala družbe, poenostavljeno zmanjšanje osnovnega kapitala družbe, ko pokrijejo izgubo iz prenesenih dobičkov iz preteklih let in drugih rezerv iz dobička. Prav tako lahko povečajo osnovni kapital s konverzijo terjatev v kapital.

Vprašanja za utrjevanje snovi

- *Kako ugotovimo kapitalsko neustreznost v podjetju?*
- *Opišite pomen finančnega prestrukturiranja za podjetje, ki je zašlo v težave.*
- *Kaj mora vsebovati poročilo o ukrepih finančnega prestrukturiranja?*
- *Kdaj mora poslovodstvo vložiti predlog za prisilno poravnavo in kdaj za stečaj?*
- *Opišite odgovornost družbe za obveznosti v kapitalskih družbah.*
- *Razčlenite osnovne značilnosti delniške družbe v povezavi s kapitalom.*
- *Ugotovite vlogo osnovnega kapitala v delniški družbi.*
- *Ugotovite vlogo osnovnega kapitala v družbi z omejeno odgovornostjo.*
- *Kako izkazujemo postavke kapitala v poslovnih knjigah?*
- *Zasnуйте povečanje osnovnega kapitala kot ukrep pri finančni reorganizaciji delniške družbe.*
- *Analizirajte zmanjšanje osnovnega kapitala kot ukrep pri finančni reorganizaciji delniške družbe.*
- *Zasnуйте povečanje osnovnega kapitala kot ukrep pri finančni reorganizaciji družbe z omejeno odgovornostjo.*
- *Analizirajte zmanjšanje osnovnega kapitala kot ukrep pri finančni reorganizaciji družbe z omejeno odgovornostjo.*
- *Razložite postopek povečanja osnovnega kapitala z vplačilom novih vložkov v delniški družbi. Predstavite primer knjiženja v poslovnih knjigah.*
- *Razložite postopek povečanja osnovnega kapitala z vplačilom novih vložkov v družbi z omejeno odgovornostjo. Predstavite primer knjiženja v poslovnih knjigah.*
- *Razložite postopek povečanja osnovnega kapitala s preoblikovanjem drugih sestavin kapitala v osnovni kapital v delniški družbi. Predstavite primer knjiženja v poslovnih knjigah.*

- Razložite postopek povečanja osnovnega kapitala s preoblikovanjem drugih sestavin kapitala v osnovni kapital v družbi z omejeno odgovornostjo. Predstavite primer knjiženja v poslovnih knjigah.
- Razložite postopek zmanjšanja osnovnega kapitala v delniški družbi. Predstavite primer knjiženja v poslovnih knjigah.
- Razložite postopek zmanjšanja osnovnega kapitala v družbi z omejeno odgovornostjo. Predstavite primer knjiženja v poslovnih knjigah.
- Razložite postopek zmanjšanja osnovnega kapitala zaradi pokrivanja izgube v delniški družbi. Predstavite primer knjiženja v poslovnih knjigah.
- Razložite postopek zmanjšanja osnovnega kapitala zaradi pokrivanja izgube v družbi z omejeno odgovornostjo. Predstavite primer knjiženja v poslovnih knjigah.
- Kreirajte bilanco stanja družbe z omejeno odgovornostjo, ki je kapitalsko neustrezna, posluje z izgubo več let zapored in je kratkoročno in dolgoročno nesposobna plačati obveznosti.
- Analizirajte bilanco, ki ste jo kreirali v prejšnji nalogi in predstavite možne ukrepe za sanacijo družbe.
- Postavite se v vlogo direktorja prej omenjene družbe, ki mora jutri predstaviti trenutni finančni položaj v družbi nadzornemu svetu in novinarjem. Pripravite izhodišča za načrt finančne reorganizacije.
- Postavite se v vlogo predsednika nadzornega sveta in predstavnika lastnika največjega deleža tega podjetja. Kako boste ukrepali, ko vam bo direktor predstavil trenutni finančni položaj v družbi in izhodišča za načrt finančne reorganizacije.
- Pripravite načrt finančne reorganizacije te družbe z omejeno odgovornostjo, pri tem se osredotočite predvsem na računovodski del. Podatke določite sami.
- Pod predpostavko, da je skupščina družbenikov sprejela vaš načrt finančne reorganizacije, pripravite temeljnice za evidentiranje ustreznih poslovnih dogodkov v poslovne knjige po izvedbi teh dogodkov.

3 PRISILNA PORAVNAVA

V tem poglavju bomo spoznali:

1. celotni postopek prisilne poravnave,
2. organe v prisilni poravnavi in njihove naloge,
3. odgovornosti upravitelja prisilne poravnave,
4. vlogo sodišča v prisilni poravnavi,
5. položaj upnikov in dolžnikov v prisilni poravnavi,
6. posebnosti računovodstva v prisilni poravnavi.

Prisilna poravnava je sodni postopek, ki se na predlog prezadolženega dolžnika začne in poteka pred sodiščem z namenom, da se odpravi nelikvidnost oziroma prezadolženost dolžnika. Predstavili bomo delovanje in naloge upniškega odbora, upravitelja prisilne poravnave in njuno vlogo v postopku prisilne poravnave. Predstavili bomo vlogo upnika v prisilni poravnavi in njegovo pravilno delovanje, da bo s pomočjo prisilne poravnave v poplačilu terjatev enakopravno obravnavan z drugimi upniki in da bo dobil možnost nadaljnjega poslovnega sodelovanja s kupcem – dolžnikom po prisilni poravnavi.

Prisilna poravnava je poseben sodni postopek, ki se na predlog prezadolženega dolžnika začne in poteka pred sodiščem z namenom, da se odpravi nelikvidnost oziroma prezadolženost dolžnika, zaradi katerih preti nevarnost začetka stečajnega postopka. Uvede se ga, če je stečajni dolžnik dalj časa plačilno nesposoben ali prezadolžen. Prezadolženost (insolventnost) dolžnika odpravimo z odložitvijo oziroma zmanjšanjem dolgov dolžnika in z njegovo reorganizacijo – finančnim reorganiziranjem, s katerim zagotovi normalno gospodarsko poslovanje (Ivanjko, 2003, 1044).

3.1 ORGANI V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE

Postopek prisilne poravnave vodi senat treh sodnikov (poravalni senat), ki lahko določi tudi upravitelja prisilne poravnave, če gre za obsežnejši postopek saniranja dolžnika. Upravitelj prisilne poravnave deluje operativno v postopku, zlasti pa preskuša stanje in poslovanje dolžnika. Ugotavlja število upnikov in dolžnikovih dolžnikov ter verodostojnost prijavljenih terjatev. V postopku prisilne poravnave imajo posebno vlogo upniki, ki oblikujejo upniški odbor, v katerem so upniki, ki imajo nasproti dolžniku najvišje terjatev (Ivanjko, 2004, 1044).

3.1.1 Upniški odbor

Upniški odbor je organ upnikov, ki v postopku zaradi insolventnosti opravlja procesna dejanja. Zakon zanje določa, da jih je pristojen opraviti upniški odbor, za račun vseh upnikov, ki so stranke tega postopka. Organ je ena ali več fizičnih oseb, ki v imenu pravne osebe,

ustanove oziroma skupine oseb (ki kot takšna nima lastne pravne sposobnosti) oblikuje in izraža voljo in s tem opravlja tudi procesna dejanja (Plavšak, 2008, 85).

Zaradi preprečitve morebitnega nasprotja interesov za člana upniškega odbora ne more biti izvoljen ali imenovan upnik, ki je v enem izmed teh položajev (drugi odstavek 78. člena ZFPPIPP):

- ki je hkrati dolžnik insolventnega dolžnika in njegova obveznost do insolventnega dolžnika presega en odstotek vrednosti premoženja insolventnega dolžnika;
- ki je v zadnjih dveh letih pred uvedbo postopka zaradi insolventnosti opravljal funkcijo člana posloводства ali organa nadzora ali funkcijo prokurista insolventnega dolžnika;
- ki je družba in ima v razmerju do insolventnega dolžnika;
- ki opravlja funkcijo člana posloводства ali organa nadzora ali funkcijo prokurista v: pri dolžniku ali družbi, ki je v razmerju do dolžnika;
- ki ima glede vseh terjatev, ki jih uveljavlja v postopku, položaj ločitvenega upnika; razen, če upnik dokaže, da vrednost premoženja, ki je predmet njegove ločitvene pravice, ne zadošča za plačilo celotne terjatve;
- ki ima položaj izločitvenega upnika.

V postopku prisilne poravnave je oblikovanje upniškega odbora obvezno. Člana upniškega odbora mora imenovati sodišče s sklepom o začetku postopka prisilne poravnave, s katerim se določi število članov upniškega odbora. Upniški odbor mora imeti liho število članov in ne sme biti manjše kot tri, razen, če je število upnikov manjše kot tri, ter ne večje kot enajst.

V stečajnem postopku oblikovanje upniškega odbora ni obvezno. Izkušnje z delovanjem upniških odborov v stečajnih postopkih v zadnjih nekaj letih so namreč pokazale, da v večini stečajnih postopkov upniki niso imeli interesa sodelovati v upniškem odboru. Zato se upniški odbor oblikuje v stečajnem postopku samo, če tako zahtevajo upniki (Plavšak, 2008, 6).

Najpomembnejši pristojnosti upniškega odbora sta:

- odločanje o mnenju ali soglasju k posameznim procesnim dejanjem sodišča;
- obravnava poročil upravitelja ter v postopku prisilne poravnave tudi poročil insolventnega dolžnika.

Upniški odbor odloča na sejah. Vsak član upniškega odbora ima en glas. Odločitev upniškega odbora je sprejeta, če se je glasovanja udeležila večina članov upniškega odbora in če zanjo glasuje večina članov upniškega odbora, ki so se udeležili glasovanja. Posamezna odločitev je lahko sprejeta tudi samo z večino glasov vseh članov upniškega odbora. Upniški odbor lahko z večino glasov vseh članov upniškega odbora sprejme svoj poslovnik.

3.1.2 Upravitelj

Upravitelj je organ postopka zaradi insolvenčnosti, ki v tem postopku opravlja svoje pristojnosti in naloge, določene v zakonu, zaradi varovanja in uresničitve interesov upnikov. Upravitelj ima položaj zakonitega zastopnika stečajnega dolžnika in dolžnika zastopa:

1. pri procesnih in drugih pravnih dejanjih v zvezi s preizkusom terjatev ter ločitvenih in izločitvenih pravic;
2. pri procesnih in drugih dejanjih v zvezi z izpodbijanjem pravnih dejanj insolventnega dolžnika;
3. pri pravnih poslih in drugih dejanjih, potrebnih za unovčitev stečajne mase;
4. pri uresničevanju odstopnih in drugih pravic, ki jih pridobi insolventni dolžnik kot pravne posledice začetka stečajnega postopka;
5. pri drugih pravnih poslih, ki jih insolventni dolžnik lahko izvede v skladu z ZFPPIPP.

Značilnosti upraviteljevih obveznosti so podobne značilnostim obveznosti posloводства. Za pravilno opravljanje nalog je potrebno ustrezno strokovno znanje in izkušnje, zato ima upravitelj položaj **profesionalne osebe**⁵ in se njegova ravnanja presojuje s strožjim standardom **profesionalne skrbnosti**⁶ (Plavšak, 2008, 88).

Upravitelj mora pri opravljanju svojih nalog in pristojnosti ravnati vestno in pošteno, z ustrežno profesionalno skrbnostjo. Delovati mora tako, da varuje in uresničuje interese upnikov, ki mu morajo biti vodilo pri opravljanju teh nalog in pristojnosti. Upravitelj mora upnike, ki so v razmerju do insolventnega dolžnika v enakem položaju, obravnavati enako. Ne sme omogočiti ali dopustiti, da posamezni upniki v postopku dosežejo prednostno plačilo ali druge koristi na škodo drugih upnikov, ki so v razmerju do insolventnega dolžnika v enakem položaju. Ne sme omogočiti ali dopustiti, da druge osebe pridobijo premoženje insolventnega dolžnika, ki spada v stečajno maso, ne da bi zagotovile enakovredno nasprotno izpolnitev, ali druge koristi na škodo stečajne mase, ki niso v skladu z zakoni, predpisi in pravili stroke iz prvega odstavka tega člena.

Upravitelj je organ sodišča in je pri upravljanju svojih nalog in pristojnosti v postopku zaradi insolventnosti podrejen sodniku, ki vodi postopek. Sodnik je upravitelju upravičen dajati navodila za njegovo delo. Upravitelj mora upoštevati sodnikova navodila in po zakonu nima pravice do pritožbe.

3.1.2.1 Odškodninska odgovornost upravitelja

Glede svojih obveznosti v postopku zaradi insolventnosti upravitelj z upniki ni v nobenem poslovnem razmerju, zato ima njegova odškodninska odgovornost v razmerju do upnikov značilnost neposlovne **odškodninske odgovornosti**⁷.

⁵ **Profesionalna oseba** je vsak pravni subjekt, ki nastopa v pravnem prometu v zvezi z opravljanjem svojega poklica oziroma dejavnosti in pri tem ponuja določene izpolnitve, za katere so potrebni posebno strokovno znanje, izkušnje oziroma usposobljenost (Plavšak, 2008, 46).

⁶ **Strožjo (profesionalno) skrbnost** za presojo ravnanj profesionalnih oseb uveljavlja 6. člen Obligacijskega zakonika. Določa, da morajo udeleženci v obligacijskem razmerju pri izpolnjevanju obveznosti iz svoje poklicne dejavnosti ravnati z večjo skrbnostjo, po pravilih stroke in po običajih (Plavšak, 2008, 47).

⁷ Za **poslovno odškodninsko odgovornost** je značilno, da se protipravnost ravnanja kaže v kršitvi pogodbene (poslovne) obveznosti (obveznosti opraviti izpolnitveno ravnanje, ki se ga je stranka s pogodbo oziroma drugim pravnim poslom zavezala opraviti). Pri poslovni odškodninski odgovornosti sta stranki te odgovornosti že pred njenim nastankom v medsebojnem poslovnem obligacijskem razmerju. Kršitev obveznosti ene stranke, ki izvira iz tega razmerja, povzroči nastanek poslovne odškodninske odgovornosti. Pogodbena obveznost je kršena, če je pogodbena stranka ne izpolni ali če jo izpolni nepravilno (z zamudo ali napakami) (Plavšak, 2008, 60).

Za neposlovno odškodninsko odgovornost je značilno, da subjekta te odgovornosti pred nastankom te odgovornosti nista v medsebojnem poslovnem razmerju. Protipravnost, ki izvira iz sfere odgovorne osebe, se zato ne kaže v obliki kršitve pogodbene (poslovne) obveznosti, temveč bodisi v obliki kršitve obveznosti bodisi v določenem tveganju (na primer, v nevarnem delovanju), ki izvira iz sfere odgovorne osebe in povzroči nastanek škodljive (prepovedane) posledice v sferi druge osebe (Plavšak, 2008, 61). Odgovorna oseba se razbremeni neposlovne odškodninske odgovornosti, če dokaže, da je škoda nastala brez njene krivde (prvi odstavek 131. člena [Obligacijskega zakonika](#)). Torej dokaže, da škode ni povzročila niti namenoma niti iz malomarnosti (135. člen OZ).

Upravitelj je upnikom odgovoren za škodo, ki jo povzroči upnikom s kršitvijo svojih obveznosti. Upravitelj je odškodninske odgovornosti oproščen, če dokaže (102. člen ZFPPIPP):

- da je imel upnik škodo zaradi nepravilnih ali nepopolnih podatkov v njegovi prijavi terjatve ali drugih dejanj ali opustitev, ki izvirajo s področja upnika;
- da je ravnal v skladu s sklepom ali odredbo sodišča;
- da je škoda, nastala zaradi dogodkov ali ravnanja oseb, ki jih upravitelj, čeprav je ravnal z ustrežno profesionalno skrbnostjo, ni mogel niti preprečiti niti odvrniti ali omejiti njihovih škodljivih posledic.

Upravitelj ni oproščen odškodninske odgovornosti, ker je ravnal v skladu s sklepom ali odredbo sodišča, če upnik dokaže, da je upravitelj izdajo tega sklepa ali odredbe dosegel tako, da je sodišču namenoma ali zaradi hude malomarnosti dal nepopolne ali nepravilne informacije, ali na drug nepošten način. Upravitelj je odgovoren upnikom za povzročeno škodo iz zgoraj navedenih razlogov v posameznem postopku zaradi insolventnosti, do višine petkratnega zneska nagrade, do katere je upravičen v tem postopku, vendar ne manj kot 5.000 evrov. Odškodninska odgovornost se ne omeji, če je bilo dejanje izvedeno ali opuščeno namenoma ali iz hude malomarnosti.

3.1.2.2 Nagrada in stroški upravitelja

Upravitelj ima v postopku prisilne poravnave pravico do štirih vrst nadomestil, in sicer (drugi in tretji odstavek 103. člena ZFPPIPP):

- nadomestil, ki se določijo v sorazmerju s številom pravočasno prijavljenih terjatev;
 - nadomestilo za preizkus terjatev;
 - nadomestilo za izdelavo poročila o izidu glasovanja o sprejetju prisilne poravnave;
 - nadomestilo za izdelavo poročila o vpisu in vplačilu novih delnic;
- nadomestila za opravljanje nadzora upravitelja, ki se odmeri za vsak mesec trajanja postopka prisilne poravnave.

Upravitelj v postopku prisilne poravnave lahko zahteva plačilo vseh navedenih nadomestil, ko opravi vsa dejanja v postopku in sodišču predloži svoje končno poročilo.

3.1.2.3 Nadzor nad upravitelji

Nadzor nad upravitelji vrši ministrstvo za pravosodje, zato v zadevah nadzora nad upravitelji odloča minister za pravosodje. Minister, pristojen za pravosodje, imenuje komisijo kot svoj svetovalni organ, ki daje ministru mnenja o izdaji in odvzemu dovoljenj za opravljanje funkcije upravitelja.⁸

Funkcijo upravitelja lahko opravlja le oseba, ki ima veljavno dovoljenje ministra, pristojnega za pravosodje, za opravljanje funkcije upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije. Oseba mora za pridobitev dovoljenja za opravljanje funkcije upravitelja izpolnjevati naslednje pogoje (glej 108. člen ZFPPIPP):

1. je državljan Republike Slovenije ali države članice Evropske unije ali države članice Evropskega gospodarskega prostora in ima aktivno znanje slovenskega jezika;
2. je poslovno sposobna in ima splošno zdravstveno zmožnost;
3. ima najmanj visokošolsko izobrazbo prve stopnje pravne ali ekonomske smeri ali enakovredno izobrazbo v tujini, priznana v skladu z zakonom, ki ureja priznavanje in vrednotenje izobraževanja, ali dovoljenje za opravljanje nalog revizorja ali pooblaščenega revizorja v skladu z zakonom, ki ureja revidiranje;
4. ima najmanj tri leta delovnih izkušenj pri opravljanju del s strokovno izobrazbo;
5. ima sklenjeno zavarovanje, ki krije njegovo odškodninsko odgovornost za najnižjo zavarovalno vsoto 150.000 evrov v posameznem letu;
6. je opravila strokovni izpit za opravljanje funkcije upravitelja;
7. je vredna **javnega zaupanja** za opravljanje te funkcije.⁹

3.1.2.4 Imenovanje in razrešitev upravitelja

Upravitelja imenuje sodišč s sklepom o začetku postopka.¹⁰

Zaradi preprečitve morebitnega nasprotja interesov so v zakonu določene ovire za imenovanje (115. člen ZFPPIPP). Za upravitelja tako ne more biti imenovana oseba:

1. ki je hkrati dolžnik ali upnik insolventnega dolžnika;

⁸ Komisijo sestavljata dva neodvisna strokovnjaka za insolventno pravo. Sestavljata jo dva sodnika, ki sodita v postopkih zaradi insolventnosti in predstavnik ministrstva, pristojnega za pravosodje. Člani komisije se imenujejo za pet let in so lahko po poteku tega obdobja ponovno imenovani.

⁹ Zakon določa, da **javnega zaupanja** ne izpolnjuje tisti, za katerega je na podlagi njegovega dosedanjega dela, ravnanja ali obnašanja utemeljeno sklepati, da funkcije upravitelja ne bo opravljal strokovno, pošteno in vestno, ali kdor je bil pravnomočno obsojen zaradi kaznivega dejanja, storjenega z naklepom, ki se preganja po uradni dolžnosti, ali zaradi enega od teh kaznivih dejanj, storjenih iz malomarnosti: povzročitve smrti iz malomarnosti, hude telesne poškodbe, posebno hude telesne poškodbe, ogrožanja varnosti pri delu, prikrivanja, izdaje in neupravičene pridobitve poslovne tajnosti, pranja denarja, izdaje uradne tajnosti, povzročitve splošne nevarnosti ali izdaje državne tajnosti, in kazen še ni bila izbrisana iz kazenske evidence (tretji odstavek 108. člena ZFPPIPP).

¹⁰ Za upravitelja je lahko imenovan tisti, ki ima veljavno dovoljenje za opravljanje funkcije upravitelja (in je zato vpisan v seznam upraviteljev) in ki je sodišče, ki vodi postopek zaradi insolventnosti, izbral kot sodišče, pri katerem opravlja svojo funkcijo (prvi odstavek 115. člena ZFPPIPP).

2. ki je v zadnjih dveh letih pred uvedbo postopka zaradi insolventnosti
 - opravljala funkcijo člana posloводства, člana organa nadzora ali prokurista insolventnega dolžnika;
 - bila zaposlena pri insolventnem dolžniku;
 - bila na podlagi pogodbe ali drugega pravnega temelja v poslovnem razmerju z insolventnim dolžnikom;
3. ki ima v razmerju do osebe položaj **ožje povezane osebe**¹¹;
4. ki že opravlja funkcijo upravitelja v postopku zaradi insolventnosti nad drugo družbo, ki ima v razmerju do insolventnega dolžnika položaj **povezane družbe** po 527. členu ZGD-1¹²;
5. če obstajajo druge okoliščine, ki vzbujajo dvom o njeni nepristranskosti pri opravljanju funkcije upravitelja v tem postopku.

Za položaj upravitelja je pomembno, da se upravitelj imenuje kot fizična oseba. Upravitelj lahko opravlja pristojnosti in naloge upravitelja kot svoj poklic v pravnoorganizacijski obliki odvetnika ali podjetnika (Plavšak, 2008, 98).

Ločimo lahko štiri skupine razlogov za razrešitev upravitelja (118. člen ZFPPIPP). Upravitelja se lahko razreši:

1. če krši obveznosti upravitelja v postopku, v katerem je bil imenovan;
2. če mu je odvzeto dovoljenje za opravljanje funkcije upravitelja;
3. če mu je dovoljenje za opravljanje funkcije upravitelja prenehalo veljati;
 - če upravitelj izgubi državljanstvo Republike Slovenije ali države članice Evropske unije ali države članice Evropskega gospodarskega prostora, ne da bi istočasno pridobil državljanstvo druge države, ki je Republika Slovenija ali država članice Evropske unije ali država članica Evropskega gospodarskega prostora;
 - če je upravitelju s pravnomočno odločbo odvzeta poslovna sposobnost;
 - če da upravitelj pisno izjavo, na kateri je njegov podpis overjen, da naj se izbriše iz seznama upraviteljev;

¹¹ **Ožje povezana oseba** posamezne osebe je:

1. njen zakonec ali oseba, s katero živi v življenjski skupnosti, ki ima po zakonu enake premoženjske posledice kot zakonska zveza, ali oseba, s katero živi v istospolni partnerski skupnosti po zakonu, ki ureja registracijo istospolne partnerske skupnosti;
2. otrok ali posvojenec te osebe, ki nima polne poslovne sposobnosti;
3. druga oseba, ki nima polne poslovne sposobnosti in ji je dodeljena v skrbništvo;

¹² Za **povezane družbe** se po 527. členu ZGD-1 štejejo pravno samostojne družbe, ki so v medsebojnem razmerju tako, da:

- ima ena družba v drugi večinski delež (družba v večinski lasti in družba z večinskim deležem);
- je ena družba odvisna od druge (odvisna in obvladujoča družba);
- so koncernske družbe;
- sta dve družbi vzajemno kapitalsko udeleženi;
- so povezane s podjetniškimi pogodbami.

4. če zaradi bolezni, delovne nezmožnosti ali smrti ne more več opravljati funkcije upravitelja.

3.1.3 Sodišče

Za odločanje v postopku zaradi insolventnosti nad pravno osebo ali podjetnikom je pristojno okrožno sodišče, na območju katerega ima insolventni dolžnik svoj sedež. Za odločanje v postopku osebnega stečaja zasebnika ali potrošnika je pristojno (52. člen ZFPPIPP):

1. če ima dolžnik svoje stalno prebivališče na območju Republike Slovenije: sodišče, na območju katerega ima insolventni dolžnik svoje stalno prebivališče;
2. če dolžnik na območju Republike Slovenije nima stalnega prebivališča: sodišče, na območju katerega ima insolventni dolžnik svoje začasno prebivališče;
3. če dolžnik na območju Republike Slovenije nima niti stalnega niti začasnega prebivališča;
 - če v Republiki Sloveniji prejema plačo ali druge stalne prejemke, sodišče, na območju katerega je sedež osebe, ki izplačuje te prejemke;
 - v drugih primerih sodišče, na območju katerega je premoženje dolžnika.

V postopku zaradi insolventnosti sodi sodnik posameznik.

3.2 POSTOPEK PRISILNE PORAVNAVE

V postopku prisilne poravnave se uporabljajo tri splošna načela postopkov zaradi insolventnosti:

- načelo enakega obravnavanja upnikov,
- načelo zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov,
- načelo hitrega postopka.

Načelo enakega obravnavanja upnikov zahteva, da je treba vse upnike, ki so v razmerju do insolventnega dolžnika v enakem položaju, obravnavati enako. Dolžnik s predlogom prisilne poravnave mora vsem upnikom ponuditi enak delež plačila njihovih navadnih terjatev, enake roke za njihovo plačilo in obresti po enaki obrestni meri od začetka postopka prisilne poravnave do poteka roka za njihovo plačilo.

Po *načelu zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov* je treba postopek zaradi insolventnosti voditi tako, da se zagotovijo najugodnejši pogoji glede višine plačila in rokov za plačilo terjatev upnikov.

Načelo hitrega postopka zahteva, da postopek poteka hitro in brez nepotrebne zavlačevanja. Sodišče mora zato svoja procesna dejanja v postopku zaradi insolventnosti izvajati v rokih, določenih z zakonom, in si z izvajanjem svojih pristojnosti nadzora nad upraviteljem prizadevati, da upravitelj vsa dejanja v postopku zaradi insolventnosti opravi v rokih, določenih v zakonu.

Postopek prisilne poravnave zajema **predhodni** in **glavni postopek**. Predhodni se začne z vložitvijo predloga za začetek poravnave, glavni pa s sklepom, s katerim sodišče določi o začetku postopka.

3.2.1 Predhodni postopek prisilne poravnave

Predhodni postopek se začne z vložitvijo predloga za začetek poravnave. Predlog za začetek postopka prisilne poravnave mora vsebovati identifikacijske podatke o dolžniku in zahtevke, da sodišče nad dolžnikom začne postopek prisilne poravnave. Predlogu za začetek postopka prisilne poravnave je treba priložiti poročilo o finančnem položaju in poslovanju dolžnika. Priložiti je treba tudi revizorjevo poročilo, v katerem je revizor dal revizijsko mnenje brez pridržkov, načrt finančnega prestrukturiranja, poročilo pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetja, v katerem je **pooblaščen ocenjevalec vrednosti**¹³ podjetja dal pritrdilno mnenje, in dokaz o plačilu takse za sklep o začetku postopka prisilne poravnave in začetnega preudjuma. Slednji mora zadoščati za pokritje stroškov objav o postopku prisilne poravnave na spletnih straneh [Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve](#) (v nadaljevanju AJPES) in za kritje začetnih stroškov stečajnega postopka, če bi bil postopek stečajnega postopka ustavljen.

Poleg sodišča v postopku nastopajo stranke postopka. V predhodnem postopku zaradi insolventnosti imajo položaj strank postopka (55. člen ZFPPIPP):

1. predlagatelj postopka – oseba, ki je vložila predlog za začetek poravnave;
2. dolžnik, proti kateremu je vložen predlog za začetek postopka, če ni njegov predlagatelj;
3. upnik, ki verjetno izkaže svojo terjatev do dolžnika, proti kateremu je bil vložen predlog za začetek postopka, če prijavi svojo udeležbo v predhodnem postopku.

3.2.1.1 Poročilo o finančnem položaju dolžnika

Poročilo o finančnem položaju in poslovanju dolžnika mora vsebovati (142. člen ZFPPIPP):

1. **računovodske izkaze**, pripravljene v skladu z izbranim okvirom računovodskega poročanja dolžnika, in sicer:
 - *bilanco stanja*, katere bilančni presečni dan je zadnji dan zadnjega koledarskega trimesečja, ki se je končalo pred uvedbo postopka prisilne poravnave;
 - *izkaz poslovnega izida* in *izkaz denarnih tokov* dolžnika za obdobje od začetka zadnjega poslovnega leta dolžnika do bilančnega presečnega dne bilance stanja;
2. **pojasnila k računovodskim izkazom**,

¹³ **Pooblaščen ocenjevalec vrednosti** je fizična oseba, ki ima dovoljenje za opravljanje nalog pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetja v skladu z Zakonom o revidiranju. Njegovo mnenje je lahko pritrdilno ali odklonilno. Pritrdilno mnenje pomeni, da je pooblaščen ocenjevalec presodil, da je dolžnik insolventen, in da je s stopnjo verjetnosti nad 50 odstotkov sposoben, da bo izvedba načrta finančnega prestrukturiranja omogočila dolžniku postati kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben. Pomeni tudi, da bodo s prisilno poravnavo upnikom zagotovljeni ugodnejši pogoji plačila njihovih terjatev, kot če bi se nad dolžnikom začel stečajni postopek (Hieng, 2008, 16).

3. **seznam navadnih terjatev do dolžnika**, ki je razvrščen po velikosti skupnega zneska terjatev posameznega upnika, in za vsakega od njih vključuje:
 - identifikacijske podatke o upniku;
 - skupni znesek upnikovih terjatev po stanju na bilančni presečni dan bilance stanja;
4. če obstajajo **podrejene terjatve upnikov** do dolžnika, tudi seznam teh terjatev;
5. **seznam dolžnikovih ločitvenih upnikov**, ki za vsakega ločitvenega upnika vključuje:
 - podatke iz seznama navadnih terjatev do dolžnika;
 - pravni temelj pridobitve ločitvene pravice;
 - opis premoženja, ki je predmet ločitvene pravice;
6. **znesek povprečnih mesečnih stroškov** rednega poslovanja dolžnika v zadnjem letu pred bilančnim presečnim dnom bilance stanja.

Poročilo o finančnem položaju in poslovanju dolžnika mora revidirati revizor. Za revidiranje poročila o finančnem položaju in poslovanju dolžnika se smiselno uporabljajo mednarodni standardi revidiranja in stališče o revidiranju, ki ga za namen revidiranja tega poročila sprejme Slovenski inštitut za revizijo.

Sodišče izda sklep o začetku postopka prisilne poravnave, če so izpolnjene vse procesne predpostavke (pogoji) za vodenje postopka in če ni ovir za vodenje tega postopka. O začetku postopka prisilne poravnave se upniki obvestijo z oklicem.

Z začetkom postopka prisilne poravnave začneta veljati za *banko, ki vodi transakcijski račun insolventnega dolžnika*, nad katerim je bil začet postopek prisilne poravnave, dve prepovedi glede izvrševanja plačil v breme tega transakcijskega računa (Plavšak, 2008, 137):

1. *Prepoved izvrševanja dolžnikovih nalogov za plačilo brez soglasja upraviteljev.*

Med postopkom prisilne poravnave sme dolžnik opravljati samo redne posle v zvezi z opravljanjem svoje dejavnosti in poravnavanjem svojih obveznosti iz teh poslov. Zaradi nadzora, ali dolžnik spoštuje to obveznost, mora dolžnik po začetku postopka prisilne poravnave za vsako plačilo v breme dolžnikovega transakcijskega računa dobiti soglasje upravitelja.

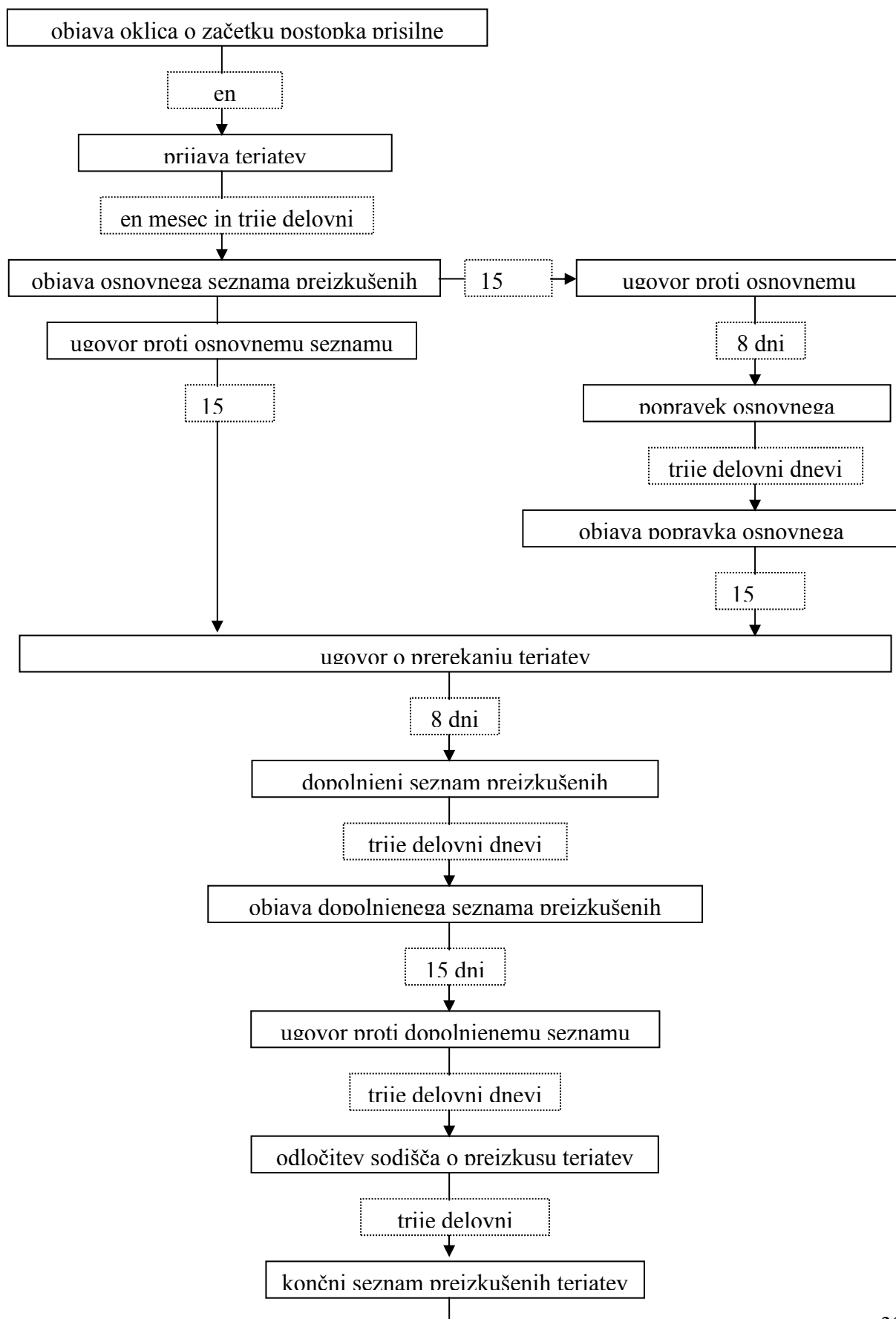
2. *Prepoved izvrševanja plačil na podlagi sklepa o (sodni ali upravni) izvršbi.*

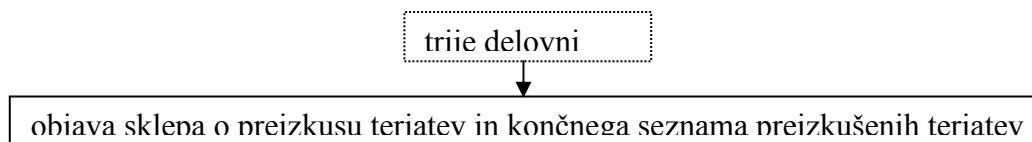
Z začetkom postopka prisilne poravnave se prekinejo vsi postopki izvršbe ali zavarovanja. To je posledica začetka postopka prisilne poravnave in ne šele takrat, ko sodišče izda sklep o prekinitvi postopka.

3.2.2 Glavni postopek prisilne poravnave

Osrednje dejanje v glavnem postopku prisilne poravnave je glasovanje upnikov o sprejetju prisilne poravnave. Legitimacijo glasovati o tem imajo upniki samo glede tistih terjatev, ki so bodisi priznane bodisi verjetno izkazane. Vsak upnik, katerega terjatev do insolventnega dolžnika je v postopku prisilne poravnave priznana ali verjetno izkazana, ima pravico

glasovati o prisilni poravnavi. V glavnem postopku zaradi insolventnosti se opravi najprej preizkus terjatev in nato izvede glasovanje o prisilni poravnavi.

Slika 1: Preizkus terjatev v postopku prisilne poravnave
Vir: Plavšak, 2008, 145

Insolventni dolžnik mora upnikom razkriti vse informacije, potrebne za odločitev upnikov o tem, ali bodo sprejeli prisilno poravnavo. Insolventni dolžnik razkrije informacije o svojem finančnem položaju in poslovanju v poročilu o finančnem položaju in poslovanju, ki ga priloži predlogu za začetek postopka prisilne poravnave.

Dolžnik mora za vsak koledarski mesec sestaviti **poročilo o svojem poslovanju med postopkom prisilne poravnave**, ki mora vsebovati mesečno bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in izkaz denarnih tokov. Poročilo mora predložiti sodišču v 15-tih dneh po koncu obdobja, na katero se nanaša, in ga hkrati poslati vsem članom upniškega odbora. Na zahtevo sodišča ali upniškega odbora mora dolžnik predložiti tudi izredno poročilo o posamezni zadevi, ki je pomembna za potek postopka ali uresničitev interesov upnikov v postopku prisilne poravnave. Če dolžnik krši svoje obveznosti poročanja, lahko po zakonu vsak upnik ali upravitelj z ugovorom proti vodenju postopka prisilne poravnave zahteva, da sodišče ustavi postopek prisilne poravnave in začne stečajni postopek.

V postopku prisilne poravnave se prijava in preizkus terjatev izvedeta predvsem zaradi presoje procesne legitimacije upnikov za glasovanje o prisilni poravnavi. Rok za prijavo terjatev v postopku prisilne poravnave je en mesec od objave oklica v začetku postopka. Prijava terjatev mora vsebovati dva dela:

1. Zahtevki za priznanje terjatev

Zahtevki za priznanje terjatve v postopku mora biti določen. Znesek priznane oziroma verjetnostne terjatve, po katerem se presoja delež glasovalnih pravic, vključuje glavnico, kapitalizirani znesek obresti do začetka postopka prisilne poravnave, če jih je upnik uveljavljal pri prijavi terjatve. Vključuje tudi znesek stroškov, ki jih je imel upnik z uveljavljanjem terjatev v sodnem ali drugem postopku pred začetkom postopka prisilne poravnave, če jih je uveljavljal pri prijavi terjatev.

Če upnik s prijavo terjatve sicer uveljavlja obresti do začetka postopka prisilne poravnave, vendar zahteva za priznanje terjatev ne vsebuje kapitaliziranega zneska obresti, se šteje, da upnik v postopku ne uveljavlja obresti za obdobje od zapadlosti terjatve v plačilo do začetka postopka prisilne poravnave (Hieng, 2008, 17).

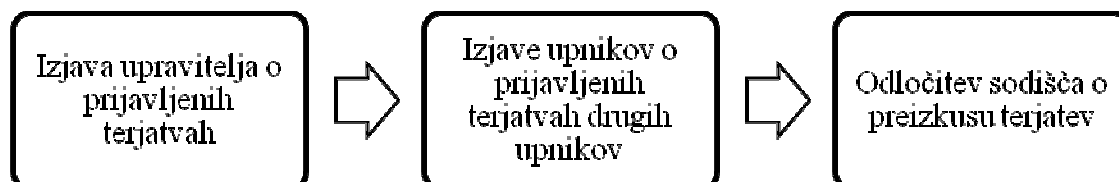
2. Utemeljitev zahtevka

Upnik utemelji svoj zahtevek za priznavanje terjatev tako, da opiše (navede) dejstva, iz katerih izhaja utemeljenost zahtevka, in dokazuje o njih. Prijavi mora predložiti tudi morebitne listinske dokaze o teh dejstvih. Pri presoji, ali je terjatev verjetno izkazana, sodišče upošteva samo opis dejstev o obstoju terjatve v prijavi terjatve in listinske dokaze, ki so bili priloženi tej prijavi. Upošteva tudi, če je terjatev prerekal upravitelj (opis dejstev o neobstoju terjatve v osnovnem seznamu preizkušenih terjatev). Prav tako upošteva, če je terjatev prerekal upnik (opis dejstev o neobstoju terjatve v ugovoru o prerekanju terjatve in listinske dokaze, ki so bili priloženi temu ugovoru).

Terjatev ni verjetno izkazana, če ima prijava terjatve pomanjkljivosti.

3.2.2.1 Postopek preizkusa terjatev

Postopek preizkusa terjatev zajema tri faze.

Slika 2: Postopek preizkusa terjatev
Vir: Plavšak, 2008, 76

1. Izjava upravitelja o prijavljenih terjativah.

O priznanju ali prerekanju terjatev se upravitelj izreče tako, da sestavi osnovni seznam preizkušenih terjatev, v katerem za vsako terjatev navede, ali jo priznava ali p prereka. Ta seznam objavi sodišče na spletnem portalu.

2. Izjave upnikov o prijavljenih terjativah drugih upnikov.

Vsak upnik, ki je pravočasno prijavil svojo terjatev v postopku, lahko prereka terjatve drugih upnikov. V postopku prisilne poravnave ima položaj stranke postopka tudi insolventni dolжник, ki je prav tako upravičen prerekati terjatve upnikov.

3. Odločitev sodišča o preizkusu terjatev.

O preizkusu terjatev določi sodišče s sklepom o preizkusu terjatev. Na podlagi te odločitve mora upravitelj pripraviti končni seznam preizkušenih terjatev, ki ga je sodišče objavilo skupaj s svojim sklepom o preizkusu terjatev.

Tabela 8: Procesna dejanja in roki pri preizkusu terjatev v postopku prisilne poravnave

Kdo	Vsebina procesnega dejanja	Rok
Upnik	Prijava terjatev (60. člen)	En mesec od objave oklica o začetku postopka (prvi odstavek 59. člena).
Upravitelj	Osnovni seznam preizkušenih terjatev (61. člen): izjava upravitelja o priznanju oziroma prerekanju vseh prijavljenih terjatev	En mesec od poteka roka za prijavo terjatev (prvi odstavek 61. člena).
Sodišče	Objava osnovnega seznama preizkušenih terjatev	Tri delovne dni od prejema osnovnega seznama (peti odstavek 61. člena).
Upnik	Ugovor proti osnovnemu seznamu preizkušenih terjatev (prvi odstavek 61. člena): 1. če seznam ne vsebuje njegove pravočasno prijavljene terjatve; 2. če so podatki o njegovi terjatvi v seznamu napačni.	Petnajst dni od objave osnovnega seznama (drugi odstavek 62. člena).

Upravitelj	Popravek osnovnega seznama preizkušenih terjatev (četrty odstavek 62. člena)	Osem dni po poteku roka za ugovor prosti osnovnemu seznamu (tretji odstavek 62. člena).
Sodišče	Objava popravka osnovnega seznama	Naslednji delovni dan po prejemu popravka.
Upnik	Ugovor o prerekanju terjatve (63. člen)	<ul style="list-style-type: none"> - Splošno pravilo: petnajst dni po objavi osnovnega seznama (tretji odstavek 63. člena). - Posebno pravilo za terjatve, vsebovane v popravku osnovnega seznama: petnajst dni od objave popravka (šesti odstavek 62. člena).
Upravitelj	Dopoljnjeni seznam preizkušenih terjatev (65. člen) – osnovni seznam, dopolnjen s podatki o: <ol style="list-style-type: none"> 1. ugovorih o prerekanju terjatev; 2. popravkih terjatev (če je bil izdan popravek osnovnega seznama). 	Osem dni po poteku roka za ugovor o prerekanju terjatev (prvi odstavek 65. člena).
Sodišče	Objava dopolnjenega seznama	Tri delovne dni po prejemu dopolnjenega seznama (tretji odstavek 65. člena)
Upnik	Ugovor proti dopolnjenemu seznamu preizkušenih terjatev (prvi odstavek 66. člena): <ol style="list-style-type: none"> 1. upnik, ki je pravočasno vložil ugovor proti osnovnemu seznamu preizkušenih terjatev, če upravitelj njegovega ugovora ni upošteval v popravku osnovnega seznama preizkušenih terjatev; 2. upnik, ki je pravočasno vložil ugovor o prerekanju terjatev: <ul style="list-style-type: none"> - če seznam ne vsebuje njegovega ugovora; - če so podatki o tem ugovoru nepravilni. 	15 dni od objave dopolnilnega seznama (drugi odstavek 66. člena)
Sodišče	Sklep o preizkusu terjatev (drugi odstavek 69. člena) – sodišče odloči: <ol style="list-style-type: none"> 1. o ugovorih proti dopolnjenemu seznamu preizkušenih terjatev in o zavrženju prepoznih in nedovoljenih ugovorov; 2. katere terjatve so dokončno priznane ali prerekane; 3. katere prerekane terjatve so verjetno izkazane. 	Tri delovne dni od poteka roka za ugovor proti dopolnjenemu seznamu (1. točka četrtega odstavka 69. člena).
Upravitelj	Končni seznam preizkušenih terjatev (drugi odstavek 70. člena) – dopoljnjeni seznam, dopolnjen s podatki o odločitvah sodišča v sklepu o preizkusu terjatev.	Tri delovne dni po prejemu obvestila sodišča o odločitvi o preizkusu terjatev.
Sodišče	Objava sklepa o preizkusu terjatev in končnega seznama preizkušenih terjatev, ki je sestavni del sklepa o preizkusu terjatev.	Tri delovne dni po prejemu končnega seznama (2. točka četrtega odstavka 69. člena).

Vir: Plavšak, 2008, 78, 79

3.3 POLOŽAJ UPNIKOV V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE

Upniki odločajo o poteku prisilne poravnave z glasovanjem. Pravico do glasovanja imajo le tisti, ki svoje (navadne) terjatve prijavijo v enem mesecu po objavi oklica o začetku postopka prisilne poravnave. Glasovalna pravica posameznega upnika je odvisna od skupnega zneska vseh njegovih **priznanih** in verjetno izkazanih terjatev¹⁴ po stanju ob začetku postopka.

Sodišče terjatve preizkusi in svojo odločitev o tem oblikuje v *sklepu o preizkusu terjatev*. Upravitelj pripravi končni seznam preizkušenih terjatev, ki kasneje služi kot podlaga za poročilo o izidu glasovanja o sprejetju prisilne poravnave.

Začetek postopka prisilne poravnave povzroči štiri vrste materialno pravnih posledic (Plavšak, 2008, 139, 140):

1. Pretvorba nedenarnih terjatev v denarne.

V ZFPPIPP je pojem nedenarna terjatev uporabljen v ožjem pomenu. Velja torej samo za nedenarne dajatvene terjatve in storitvene terjatve. Z začetkom postopka prisilne poravnave se nedenarne dajatve pretvorijo v denarne po tržni vrednosti ob začetku postopka prisilne poravnave.

2. Pretvorba občasnih dajatvenih terjatev.

Denarne in nedenarne terjatve upnikov do insolventnega dolžnika, katerih predmet so občasne dajatve, se z začetkom postopka prisilne poravnave pretvorijo v enkratne denarne terjatve.

3. Pretvorba terjatev, izraženih v tuji valuti.

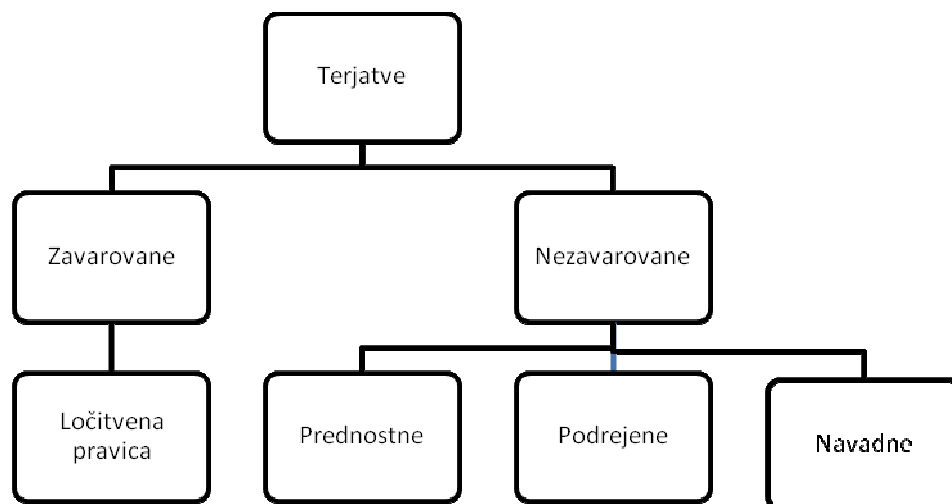
Denarne terjatve upnikov do insolventnega dolžnika, ki so izražene v tuji valuti, se z začetkom postopka prisilne poravnave pretvorijo v terjatve, izražene v evrih, po tečaju, ki ga objavlja ali določa in objavlja Banka Slovenije. Tečaj velja na dan začetka postopka prisilne poravnave.

4. Pobot terjatve.

Če ob začetku postopka prisilne poravnave hkrati obstajata terjatev posameznega upnika do insolventnega dolžnika in nasprotna terjatev insolventnega dolžnika do tega upnika, terjatvi z začetkom postopka prisilne poravnave veljata za pobotani.

Pravne posledice začetka prisilne poravnave nastanejo za vse terjatve upnikov, ki so nastale do začetka prisilne poravnave, razen za zavarovalne terjatve, prednostne terjatve, izločitvene pravice in vzajemno neizpolnjene dvostranske pogodbe.

¹⁴ **Priznane terjatve** so tiste, pravočasno prijavljene terjatve, ki jih prizna upravitelj in jih kot takšne vključi v osnovni ali dopolnjeni (na podlagi morebitnih ugovorov o prerekanju terjatev) seznam preizkušenih terjatev, ki ga predloži sodišču. **Verjetno izkazane terjatve** so pravočasno prijavljene terjatve, ki jih je upravitelj, drugi upnik ali sam dolžnik (če ni bil predlagatelj postopka) prerekal, sodišče pa jih je na podlagi opisa dejstev in priloženih listin opredelilo kot verjetne (Hieng, 2008, 17).

Slika 3: Vrste terjatev
Vir: ZFPPIPP, 2007, 19.–22. člen

Zavarovana terjatev je terjatev upnika, ki je zavarovana z ločitveno pravico (zastavno pravico, pridržno pravico), ta pa daje upniku pravico do plačila njegove terjatve iz posebnega dolžnikovega premoženja pred plačilom terjatev drugih upnikov.

Izločitvena pravica je pravica lastnika oziroma lastnice premične stvari od insolventnega dolžnika zahtevati, da mu izroči premično stvar, ki je v posesti insolventnega dolžnika. Je pravica osebe, ki je s pri posestovanjem ali na drug izviren način pridobila lastninsko pravico na nepremičnini, pri kateri je kot lastnik vpisan insolventni dolžnik. Izločitvena pravica je od insolventnega dolžnika zahtevati, da prizna njeno lastninsko pravico na nepremičnini, in pravica osebe, za račun katere insolventni dolžnik kot fiduciar na podlagi prenosa lastninske pravice v zavarovanje ali drugega mandatnega pravnega razmerja uresničuje lastninsko pravico na stvari ali pravice zakonitega imetnika oziroma imetnice drugega premoženja, od insolventnega dolžnika zahtevati, da izvede razpolagalni pravni posel in druga pravna dejanja, potrebna za prenos te pravice v dobro te osebe (22. člen ZFPPIPP). *Izločitveni upnik* je upnik, ki v postopku zaradi insolventnosti uveljavlja izločitveno pravico proti insolventnemu dolžniku.

Prednostne terjatve so naslednje nezavarovane terjatve (21. člen ZFPPIPP):

1. plače in nadomestila plač za zadnje tri mesece pred začetkom postopka zaradi insolventnosti;
2. odškodnine za poškodbe, ki so povezane z delom pri dolžniku, in poklicne bolezni;
3. neizplačane odpravnine za prenehanje delovnega razmerja pred začetkom stečajnega postopka, ki zaposlenim pripadajo po zakonu, ki ureja delovna razmerja, vendar največ v višini odpravnine, določene za delavca, ki mu delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov;
4. plače in nadomestila plač delavcem, katerih delo zaradi začetka stečajnega postopka postane nepotrebno, za obdobje od začetka stečajnega postopka do poteka odpovednega roka;

5. odpravnine delavcem, ki jim je upravitelj odpovedal pogodbo o zaposlitvi, ker je njihovo delo zaradi začetka stečajnega postopka ali med postopkom postalo nepotrebno;
6. davki in prispevki, ki jih mora izplačevalec obračunati ali plačati hkrati z zgoraj navedenimi izplačili.

Podrejene terjatve so nezavarovane terjatve, ki se na podlagi pravnega razmerja med dolžnikom in upnikom, če postane dolžnik insolventen, plačajo šele po plačilu drugih nezavarovanih terjatev do dolžnika (glej 21. člen ZFPPIPP). Lastnosti podrejenosti terjatev določita dolžnik in upnik s pogodbo oziroma drugim pravnim poslom. Za podrejene terjatve je značilno (Plavšak, 2008, 37):

- da s pravnomočnostjo sklepa o potrditvi prisilne poravnave preneha pravica upnika uveljavljati plačilo celotnega zneska podrejene terjatve v sodnem ali drugem postopku, ki ga vodi pristojni državni organ;
- da se v stečajnem postopku začnejo plačevati po vrstnem redu po celotnem plačilu prednostnih in navadnih terjatev.

Navadne terjatve so nezavarovane terjatve, ki niso prednostne niti podrejene terjatve.

Vzajemno neizpolnjene dvostranske pogodbe so tiste, na podlagi katerih do začetka postopka prisilne poravnave niti dolžnik niti upnik delno ali v celoti nista izpolnila svoje obveznosti.

Upniki z zavarovanimi in prednostnimi terjatvami nimajo pravice glasovati o prisilni poravnavi. Izjema so upniki, ki svoje zavarovane terjatve prenesejo na dolžnika v postopku povečanja osnovnega kapitala zaradi izvedbe finančnega prestrukturiranja.

Pretvorba terjatev

Medsebojne terjatve dolžnika in upnika se z začetkom postopka prisilne poravnave štejejo za pobotane, ne glede na to, ali so že zapadle v plačilo. Terjatve v tuji valuti, se pretvorijo v terjatve, izražene v evrih, po tečaju, ki ga objavlja Banka Slovenije, na dan začetka postopka prisilne poravnave. Nedenarne terjatve se pretvorijo v denarne terjatve po tržni vrednosti ob začetku postopka prisilne poravnave (podrobneje glej SRS 37).

V postopku prisilne poravnave ne morejo več sodelovati upniki oziroma terjatve, ki so nastale po začetku postopka prisilne poravnave, tudi če so nastale na podlagi pravnih poslov, sklenjenih po začetku postopka prisilne poravnave, ki so potrebni, da je dolžnik med postopkom prisilne poravnave lahko nadaljeval proizvodnjo oziroma poslovanje. Takšne terjatve se poplačajo v celoti in sklepi iz prisilne poravnave nanje ne učinkujejo.

Nezapadle obresti, ki se ne obrestujejo, se ne prijavijo v znesku, zmanjšanem (diskontiranem) za indeks cen življenjskih potrebščin za čas od dneva začetka postopka prisilne poravnave do dneva, ko bi terjatev zapadla v plačilo, temveč se prijavijo v celotnem znesku. To pomeni, da prisilna poravnava učinkuje na celotni znesek terjatve, nastale od začetka postopka, tudi če ta do takrat še ni zapadla v plačilo. Razumljivo pa je, da zato obresti, predvidene v načrtu finančnega prestrukturiranja, tečejo šele od zapadlosti terjatve v plačilo (Hieng, 2008, 18, 19).

3.4 POLOŽAJ DOLŽNIKA V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE

3.4.1 Načrt finančnega prestrukturiranja

V postopku prisilne poravnave mora dolžnik razkriti upnikom svoj finančni položaj in poslovanje ter jim dati vse informacije, potrebne za presojo:

- ali je res plačilno nesposoben;
- ali bo izvedba načrta finančnega prestrukturiranja omogočila, da bo postal kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben, pa tudi
- ali bodo upniki na podlagi potrjene prisilne poravnave boljše poplačani, kot bi bili, če bi se nad dolžnikom začel stečajni postopek.

Najpomembnejša naloga dolžnika je priprava popolnega predloga za začetek prisilne poravnave, zlasti dobrega finančnega načrta prestrukturiranja, ki bo upnike prepričal, da bo dolžnik sposoben izpolniti obveznosti iz predlagane prisilne poravnave. V kolikor predlog za začetek prisilne poravnave ni popoln ali v njem ni zahtevanih podatkov, ga sodišče zavrže in začne stečajni postopek.

Načrt finančnega prestrukturiranja mora vsebovati:

- opis dejstev in okoliščin, iz katerih izhaja, da je dolžnik insolventen;
- predlog prisilne poravnave;
- oceno deleža plačila nezavarovanih terjatev upnikov in rokov za njihovo plačilo, če bi bil nad dolžnikom začel stečajni postopek;
- opis drugih ukrepov finančnega prestrukturiranja, ki jih bo dolžnik izvedel, in za vsakega od teh ukrepov (časovni načrt izvedbe, oceno stroškov izvedbe in oceno učinkov izvedbe ukrepa na odpravo vzrokov insolventnosti ter kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobnost dolžnika) in opis dejstev in okoliščin, iz katerih izhaja, da bo dolžnik sposoben izpolniti vse svoje obveznosti v skladu s predlagano prisilno poravnavo.

Načrt finančnega prestrukturiranja mora biti verodostojen in uresničljiv.

Po začetku postopka prisilne poravnave lahko insolventni dolžnik spremeni načrt finančnega prestrukturiranja samo tako, da upnikom ponudi višji delež plačila njihovih navadnih terjatev, višje obresti ali krajše roke za njihovo plačilo, kot jih je ponudil s predlogom prisilne poravnave, vključenim v prejšnji načrt finančnega prestrukturiranja. Upnikom ponudi višje število delnic ali nominalni znesek osnovnega vložka, kot ga je ponudil s predlogom prisilne poravnave, vključenim v prejšnji načrt finančnega prestrukturiranja. Lahko da upnikom alternativno ponudbo glede zavarovanih terjatev, če take ponudbe ni dal s predlogom prisilne poravnave, vključenim v prejšnji načrt finančnega prestrukturiranja, in sicer (prvi odstavek 180. člena ZFPPIPP; Plavšak, 2008, 148):

1. upnikom ponudi višji delež plačila njihovih navadnih terjatev, višje obresti ali krajše roke za njihovo plačilo;
2. pri alternativni ponudbi za pretvorbo terjatev v delnice upnikom ponudi višje število delnic ali nominalni znesek osnovnega vložka;
3. upnikom da alternativo za konverzijo terjatev v delnice, če take ponudbe ni dal s predlogom prisilne poravnave, vključenim v prejšnji načrt finančnega prestrukturiranja. Dolžnik mora vsem upnikom ponuditi enak delež plačila navadnih terjatev, enake roke in enake obresti.

Sprememba načrta finančnega prestrukturiranja velja v postopku prisilne poravnave le, če da sodišče dovoljenje za tako spremembo. Zahteva za dovolitev spremembe načrta finančnega prestrukturiranja mora biti vložena v štirih mesecih od začetka postopka prisilne poravnave. Sodišče dovoli spremembo načrta finančnega prestrukturiranja (drugi odstavek 184. člena ZFPPIPP):

1. če je bila zahteva za dovolitev spremembe načrta finančnega prestrukturiranja vložena v roku štirih mesecev po začetku prisilne poravnave;
2. če je vsebina spremembe načrta finančnega prestrukturiranja v skladu s prej naštetimi alternativami;
3. če so zahtevi za dovolitev spremembe načrta finančnega prestrukturiranja priložene priloge, ki jih zahteva zakon.

Dolžnik v predlogu prisilne poravnave v okviru ukrepov finančnega prestrukturiranja predlaga zmanjšanje in odložitev zapadlosti terjatev v plačilo, v kapitalskih družbah pa lahko predlaga tudi prenos terjatev na dolžnika kot stvarni vložek ali nove denarne vložke na podlagi povečanja osnovnega kapitala. Predlaga lahko tudi druge ukrepe, ki omogočajo odpravo vzrokov insolventnosti, če so v skladu s pravili poslovnofinančne stroke. Pri tem mora vsem upnikom, ki so v razmerju do njega v enakem položaju, ponuditi enake pogoje (Hieng, 2008, 19).

3.4.1.1 Ukrepi za obvladovanje tveganj

Uprava podjetja mora zagotoviti spremljanje in obvladovanje tveganj. Ključna so zlasti:

- likvidnostna tveganja,
- tveganja neizpolnitve nasprotne strani,

- obrestna, valutna in druga tržna tveganja,
- tveganja zaradi izpostavljenosti posamezne osebe oziroma skupine oseb, ki predstavljajo enotno tveganje.

3.4.1.2 Ukrepi v primeru kapitalne neustreznosti

Če pri izdelavi letnega poročila oziroma pri izdelavi vmesne bilance stanja ugotovimo, da kapitalna družba ne razpolaga z ustreznim kapitalom, govorimo o **kapitalni neustreznosti**. Kapitalna neustreznost nastopi, kadar družba nima zadostnega kapitala za:

- obvladovanje obsega in vrste poslov, ki jih opravlja pri opravljanju svoje dejavnosti;
- obvladovanje tveganja, ki mu je izpostavljena pri opravljanju poslov.

Ugotavljanje kapitalne ustreznosti je od podjetja do podjetja različno. Vedno moramo najprej odkriti vzroke zanjo. Vzrokom prilagodimo ukrepe, s katerimi želimo vzpostaviti kapitalno ustreznost. Ne glede na navedeno, lahko domnevamo, da je nastopila kapitalna neustreznost družbe, če je izguba tekočega leta skupaj s prenesenimi izgubami dosegla polovico osnovnega kapitala družbe.

Katere ukrepe mora uprava družbe sprejeti v primeru kapitalne neustreznosti?

- Analizirati mora vzroke za nastop kapitalne neustreznosti in najpozneje v dveh mesecih izdelati načrt možnih ukrepov, potrebnih za zagotovitev kapitalne ustreznosti.
- Začeti mora izvajati ukrepe, opredeljene v poročilu o zagotavljanju kapitalne ustreznosti, ki so v njeni pristojnosti (na primer, vpoklic neplačanih vložkov v osnovni kapital).
- Sklicati mora skupščino in ji predlagati, da sprejme ukrepe, opredeljene v poročilu o zagotavljanju kapitalne ustreznosti, ki so v njeni pristojnosti (na primer, povečanje osnovnega kapitala kapitalne družbe s sočasnim zmanjšanjem osnovnega kapitala zaradi pokrivanja nepokrite izgube). Uprava mora gradivu za sklic skupščine priložiti poročilo o zagotavljanju kapitalne ustreznosti z mnenjem nadzornega sveta. Nadzorni svet mora izdelati mnenje k poročilu uprave o zagotavljanju kapitalne ustreznosti.

Ukrepi za zagotavljanje kapitalne ustreznosti so odvisni od vsebine poslovanja. Ti ukrepi so lahko naslednji:

- odprodaja premoženja (običajno poslovno nepotrebne premoženja), pri čemer izkupiček od prodaje namenimo za poplačilo obveznosti podjetja;
- podaljševanje rokov zapadlosti kreditov;
- zmanjšanje obsega obratnih sredstev (poraba zalog brez vnovičnih nabav, boljša izterjava zapadlih terjatev, skrajšanje roka plačila računov kupcem);
- izboljšani položaj na trgu;
- drugi ukrepi, s katerimi lahko vplivamo na kapitalno ustreznost.

3.4.2 Ukrepi ob nelikvidnosti ali prezadolženosti

Ob nelikvidnosti ali prezadolženosti je predvidena vrsta ukrepov.

V družbi, ki je postala insolventna, uprava ne sme opravljati nobenih plačil ali prevzemati novih obveznosti, razen tistih, ki so nujne za redno poslovanje družbe oziroma ne sme opraviti nobenega dejanja, zaradi katerega bi bili upniki, ki so v razmerju do družbe v enakem položaju, neenako obravnavani.

Za obveznosti za redno poslovanje družbe veljajo naslednja plačila terjatev upnikov do družbe, ki so v postopku zaradi insolventnosti prednostne terjatve. Ta plačila so:

- tekoči stroški rednega poslovanja družbe (elektrika, voda);
- tekoče dobave blaga ali storitev, potrebne za redno poslovanje družbe;
- davek na dodano vrednost, trošarine in drugi davki in prispevki, ki jih mora dolžnik obračunati in plačati v skladu s predpisi.

Ko nastopi nelikvidnost oziroma prezadolženost, uprava in drugi organi v podjetju ne smejo opraviti nobenih drugih ukrepov, zaradi katerih bi upniki prišli v neenakopraven položaj. Prepovedani so zlasti naslednji ukrepi:

- preusmeritev poslovanja oziroma finančnih tokov na drugo obstoječe oziroma novoustanovljeno pravno ali fizično osebo;
- pravna dejanja, ki bi bila v primeru stečaja podjetja izpodbojna po 269. in 271. členu ZFPPIPP.

Izpodbijanje pravnih dejanj stečajnega dolžnika se uporablja za vse pravne posle in druga pravna dejanja, ki jih je stečajni dolžnik sklenil ali izvedel v obdobju od začetka zadnjih dvanajstih mesecev pred uvedbo stečajnega postopka do začetka stečajnega postopka (to je obdobje izpodbojnosti).

Pravno dejanje stečajnega dolžnika, izvedeno v obdobju izpodbojnosti, je izpodbojno:

1. če je bila posledica tega dejanja:
 - bodisi zmanjšanje čiste vrednosti premoženja stečajnega dolžnika tako, da zaradi tega drugi upniki lahko prejmejo plačilo svojih terjatev v manjšem delu, kot če dejanje ne bi bilo opravljeno;
 - bodisi, da je oseba, v korist katere je bilo dejanje opravljeno, pridobila ugodnejše pogoje za plačilo svoje terjatve do stečajnega dolžnika;
2. če je oseba, v korist katere je bilo dejanje opravljeno, takrat, ko je bilo to dejanje opravljeno, vedela ali bi morala vedeti, da je dolžnik insolventen.

Za pravno dejanje, ki je izpodbojno po zgornjih navedbah, velja tudi opustitev pravnega dejanja, zaradi katerega je stečajni dolžnik izgubil premoženjsko pravico, ali je zanj nastala kakšna premoženjska obveznost.

Pravna dejanja, ki jih ni mogoče izpodbijati:

1. pravna dejanja, ki jih je opravil stečajni dolžnik med postopkom prisilne poravnave v skladu z omejitvijo dolžnikovih poslov po 151. členu ZFPPIPP;
2. pravnih dejanj, ki jih je opravil stečajni dolžnik zaradi poplačila terjatev upnikov v deležih, rokih in z obrestmi, določenimi v potrjeni prisilni poravnavi;
3. plačil za menice in čeke, če je morala druga stranka prejeti plačilo, da stečajni dolžnik ne bi izgubil pravice do regresa proti drugim meničnim in čekovnim zavezancem.

Zgled 9

Janez – edini družbenik v Lisjak, d.o.o. bi moral vplačati še 10 odstotkov kupnine ženi, da bi Lisjak, d.o.o. od nje odkupil trosobno stanovanje. Vedel je, da je Lisjak, d.o.o. v slabem stanju in bi v primeru stečaja bilo to kupljeno stanovanje na razpolago za poplačilo upnikov, zato se je odločil, da ne bo plačal 10 odstotkov kupnine.

Od dne, ko bi moral plačati 10 odstotkov kupnine, do dneva začetka stečajnega postopka, je preteklo 3 mesece.

Kako mora ravnati stečajni upravitelj v tem primeru?

– Odgovor

Stečajni upravitelj mora zahtevati stanovanje od Janezove žene, saj bi bilo v lasti Lisjak, d.o.o., če Janez ne bi opustil plačila 10-tih odstotkov kupnine za stanovanje. Od dne, ko bi moral plačati 10 odstotkov kupnine, do dneva začetka stečajnega postopka, je preteklo tri mesece – torej še ni preteklo 12 mesecev, zato ima po 269. in 271. členu ZFPPIPP pravico izpodbijati pravno dejanje.

3.4.2.1 Nelikvidnost

Nelikvidnost pomeni, da podjetje ni sposobno pravočasno izpolnjevati svojih zapadlih obveznosti. V primeru nelikvidnosti družbe mora uprava nemudoma sprejeti ukrepe za zagotovitev likvidnosti in o tem obvestiti nadzorni svet.

Kako lahko pridobimo likvidna sredstva v podjetju?

- s spremembo ročnosti terjatev in obveznosti (pretvorba kratkoročnih kreditov v dolgoročne);
- s skrajševanjem časa vezave sredstev;
- z najemanjem kvalitetnih tujih virov;
- z dokapitalizacijo;
- s spremembo posojil in drugih dolgov v lastniške deleže;
- z drugimi ukrepi, ki vplivajo na plačilno sposobnost podjetja.

3.4.2.2 Prezadolženost

Prezadolženost podjetja predstavlja stanje v podjetju, ko premoženje podjetja ne zadošča za poplačilo obveznosti. Če bi tako podjetje prenehalo poslovati, upniki ne bi dobili poplačanih

vseh svojih dolgov. Takšno stanje je izredno resno, zato moramo tudi pripraviti resne ukrepe, da dejansko ne bi prišlo do stanja, ko podjetje ne bi moglo poplačati svojih dolgov.

Če zaradi finančnega stanja podjetja premoženje tega podjetja več ne zadošča za poplačilo vseh obveznosti podjetja, mora uprava takoj, najpozneje v dveh mesecih, predlagati začetek stečajnega postopka oziroma postopka prisilne poravnave. Namen zakonodaje ni, da bi vsa ta podjetja zaradi prezadolženosti propadla. Podjetja se lahko rešijo z vrsto ukrepov.

Uprava družbe pripravi ukrepe s skrbnostjo dobrega gospodarstvenika, s katerimi zagotovi, da podjetje sčasoma zagotovi kapitalsko ustreznost in odpravi vzroke za prezadolženost.

V tem primeru mora uprava sklicati skupščino delničarjev oziroma družbenikov, vendar ne kasneje kot v dveh mesecih od dneva, ko nastopi prezadolženost. Uprava skupščini predlaga ukrepe, ki so v pristojnosti skupščine, s katerimi lahko odpravi kapitalsko neustreznost ali prezadolženost. Ti ukrepi so povečanje osnovnega kapitala kapitalske družbe s sočasnim zmanjšanjem osnovnega kapitala zaradi pokrivanja nekrite izgube, pretvorba dolgov v deleže v kapitalu in še drugi ukrepi.

Če skupščina družbenikov oziroma delničarjev zavrne predlog uprave za sprejem takih ukrepov, mora uprava naslednji dan pristojnemu sodišču predlagati začetek stečajnega postopka oziroma postopka prisilne poravnave.

Oglejte si primer načrta finančne reorganizacije na spletni strani:

http://www.ediplome.fm-kp.si/Zvegelj_Kristjan.20080715.pdf

3.5 POLOŽAJ ZAPOSLENIH V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE

Terjatve zaposlenih do delodajalca imajo v postopku prisilne poravnave delno prednostni položaj, delno pa so izenačene z drugimi navadnimi terjatvami upnikov. Terjatve s prednostnim položajem se poplačajo v celoti, druge pa se nanašajo na sklepe iz potrjene prisilne poravnave.

V celoti se poplačajo:

- plače in nadomestila plač za zadnje tri mesece pred začetkom postopka prisilne poravnave;
- odškodnine za poškodbe, povezane z delom pri dolžniku;
- odškodnine za poklicne bolezni.

Pravice zaposlenih zaradi začetka prisilne poravnave določa tudi [Zakon o delovnih razmerjih](#) (v nadaljevanju ZDR). Zakon določa, da ima delodajalec, ki je v načrtu finančnega prestrukturiranja predlagal tudi odpoved pogodbe o zaposlitvi zaposlenim, glede pravic zaposlenih iz delovnega razmerja enake obveznosti kot v primeru prenehanja pogodb o zaposlitvi iz drugih (poslovnih) razlogov. Zaposlenim, ki jim bo po pravnomočnosti sklepa o potrditvi prisilne poravnave prenehalo razmerje, je dolžnik dolžan izplačati odpravnino (109. člen ZDR).

Svoje pravice lahko zaposleni uveljavljajo pri [Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje](#) in pri [Jamstvenem in preživninskem skladu Republike Slovenije](#). Pri slednjem lahko po pravnomočnosti sklepa o prisilni poravnavi in prenehanju delovnega razmerja uveljavljajo zajamčeno pravico do delnega poplačila svojih terjatev do delodajalca (če jih ta še ni poravnal):

- v velikosti treh neto mesečnih plač kot nadomestilo za neizplačane plače oziroma nadomestila plač za zadnje tri mesece pred prenehanjem delovnega razmerja;
- (ene) neto minimalne plače kot nadomestilo za neizplačane odpravnine, do katerih so upravičeni kot presežni delavci.

Če se jamstveni sklad kot *nadomestni izplačevalec* prej naštetih zneskov vključi v neporavnane obveznosti do zaposlenih, ki jim je prenehalo delovno razmerje, se s terjatvami na podlagi izplačanih zneskov pridruži upnikom, ki bodo poplačani na podlagi prisilne poravnave (Hieng, 2008, 21).

3.6 ODLOČANJE O PRISILNI PORAVNAVI IN UČINKI POTRJENE PRISILNE PORAVNAVE

O sprejetju ponudbe za prisilno poravnavo odločajo upniki z glasovanjem. Glasovalno pravico imajo upniki s priznanimi ali verjetno izkazanimi

- navadnimi nezavarovanimi terjatvami,
- podrejenimi nezavarovanimi terjatvami,
- zavarovanimi terjatvami, če so se odločili za njihov prenos na dolžnika zaradi povečanja osnovnega kapitala s stvarnimi vložki.

V nobenem primeru glasovalne pravice nimajo zaposleni s prednostnimi terjatvami, upniki z zavarovanimi terjatvami, če ji ne bodo prenesli na dolžnika, pa tudi družbeniki ne.

Pri izračunu *deleža glasovalnih pravic posameznega upnika* se upošteva skupni znesek vseh priznanih in verjetno izkazanih terjatev upnika po stanju ob začetku postopka zaradi insolventnosti. Kot znesek terjatve se upoštevajo:

1. znesek glavnice terjatve;
2. kapitalizirani znesek obresti za obdobje do začetka postopka zaradi insolventnosti, če jih upnik uveljavlja;
3. znesek stroškov sodne uveljavitve upnikove zahteve, če jih upnik uveljavlja.

Osnova za izračun *deleža glasovalnih pravic posameznega upnika* je vsota zneskov vseh terjatev upnikov, ki se upoštevajo pri glasovanju. **Delež glasovalnih pravic** pri glasovanju o sprejetju prisilne poravnave se določi na podlagi vsote ponderiranih zneskov upnika. Ponderirani znesek terjatev se izračuna tako, da se vsaka priznana terjatev ali verjetno izkazana terjatev pomnoži s količnikom za glasovanje. **Delež pravic posameznega upnika** se izračuna tako, da se skupni znesek vseh priznanih in verjetno izkazanih terjatev pomnoži s predpisanim količnikom za glasovanje, in sicer:

- s 3, če gre za zavarovano terjatev, ki jih je upnik prenesel na dolžnika v postopku povečanja osnovnega kapitala;
- z 2, če gre za navadne terjatve, ki jih je upnik prenesel na dolžnika v postopku povečanja osnovnega kapitala;
- z 0,25, če gre za podrejene terjatve, ki jih je upnik prenesel na dolžnika v postopku povečanja osnovnega kapitala;
- z 1, če gre za druge navadne terjatve;
- z 0,25, če gre za druge podrejene terjatve.

Zgoraj lahko vidimo, da upnikom, ki se s prisilno poravnavo odpovejo večjim zneskom terjatev, pripadajo večje glasovalne pravice.

Prisilna poravnava je sprejeta, če za njeno sprejetje glasujejo vsi upniki, katerih skupni ponderirani zneski ugotovljenih in verjetno izkazanih terjatev so enaki 60-tim odstotkom vsote ponderiranih zneskov vseh priznanih terjatev in verjetno izkazanih terjatev upnikov v postopku prisilne poravnave.

Sodišče izda sklep, s katerim potrdi prisilno poravnavo, če je dosežena večina, potrebna za sprejetje prisilne poravnave. Izda ga tudi v primeru, če ugovor proti vodenju postopka prisilne poravnave ni bil vložen ali je bil zavržen ali zavrjen. V sklepu o potrditvi prisilne poravnave sodišče navede seznam terjatev, ugotovljenih v postopku prisilne poravnave, delež plačila terjatev upnikom, roke za njihovo plačilo. Navede tudi obrestno mero, po kateri se bodo obrestovale terjatve upnikov v času od začetka postopka prisilne poravnave do poteka roka za njihovo plačilo. Sodišče mora sklep o potrditvi prisilne poravnave izdati in objaviti v treh delovnih dneh po prejemu poročila upravitelja o izidu prisilne poravnave.

Potrjena prisilna poravnava učinkuje na vse terjatve upnikov, ki so nastale do začetka poravnave, ne glede na to, ali je upnik terjatev prijavil v postopku prisilne poravnave.

Terjatev, za katero učinkuje potrjena prisilna poravnava, vključuje (glej 212. člen ZFPPIPP):

- glavnico te terjatve po stanju ob začetku postopka prisilne poravnave;
- obresti, ki so se natekle do začetka postopka prisilne poravnave;
- če je bilo o terjatvi odločeno s pravnomočno sodno odločbo ali odločbo drugega pristojnega državnega organa, tudi stroške postopka, v katerem je bila izdana ta odločba, in morebitne stroške postopka prisilne izvršitve te odločbe.

Potrjena prisilna poravnava ne učinkuje za zavarovane terjatve, razen, če je bila ločitvena pravica v zavarovanje te terjatve pridobljena v izvršilnem postopku v zadnjih dveh mesecih pred uvedbo postopka prisilne poravnave, prednostne terjatve in izločitvene pravice. Potrjena prisilna poravnava ne učinkuje za terjatve upnikov do porokov, solidarnih sodolžnikov insolventnega dolžnika in regresnih zavezancev (213. člen ZFPPIPP). Če ločitveni upnik z uresničitvijo ločitvene pravice iz vrednosti premoženja, ki je predmet te pravice, ne doseže plačila celotne terjatve, ki je bila zavarovana s to pravico, za neplačani del te terjatve učinkuje potrjena prisilna poravnava.

Prisilna poravnava učinkuje tudi na davčno terjatev, ki si jo je sicer zavezanec sam izračunal v obračunu davka (DDV-ja ali davka od dohodkov pravnih oseb).

3.7 IZPOLNITEV OBVEZNOSTI IZ PRISILNE PORAVNAVE

Dolžnik mora po potrditvi prisilne poravnave vse upnike obravnavati enakopravno v skladu s pogoji potrjene prisilne poravnave. Za neenakopravno obravnavo se po zakonu šteje, če se posameznemu upniku poplača večji delež terjatev, kot je določen s potrjeno prisilno poravnavo, oziroma če se njegov delež poplača pred rokom za plačilo te terjatve, določenim s potrjeno prisilno poravnavo. Dolžnik pred izpolnitvijo vseh obveznosti iz potrjene prisilne poravnave ne sme preusmeriti poslovanja ali finančnih tokov na drugo osebo. Izjemoma to lahko naredi le, če je bil takšen prenos na odvisno družbo predviden kot ena od metod finančnega prestrukturiranja.

Upniki, ki bodo v postopku prisilne poravnave poplačani v celoti (v znesku terjatev, zmanjšanih na podlagi prisilne poravnave), nimajo v morebitnem stečajnem postopku, ki bi se začel zaradi neizpolnjenih obveznosti na podlagi sklenjene prisilne poravnave, nikakršnih pravic. Upniki, ki bodo poplačani delno, imajo ob morebitnem začetku stečajnega postopka pravico do prijave polnega zneska (brez zmanjšanja na podlagi prisilne poravnave). Upniki, ki sploh ne bodo poplačani, imajo ob morebitnem začetku stečajnega postopka pravico do prijave polnega zneska terjatev.

3.8 RAČUNOVODENJE V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE

Dolžnik mora predlogu za prisilno poravnavo predložiti tudi poročilo o svojem finančnem položaju.

Ali mora biti revidirano tudi poročilo o finančnem poslovanju dolžnika, katerega računovodski izkazi se po ZGD-1 ne revidirajo?

V praksi je bilo sprejeto stališče, da obveznost revidiranja lahko velja le za družbe, ki so že zavezane k reviziji, saj zgolj enkratna revizija računovodskih izkazov pred začetkom postopka prisilne poravnave (brez revizije v prejšnjih obdobjih) ne bi mogla biti verodostojna. (več o tem glejte Hieng, 2008).

Ena osnovnih predpostavk računovodenja je časovna neomejenost poslovanja delujočega podjetja (glej uvod v SRS 2006). Ta predpostavka lahko postane vprašljiva v primeru, ko dolžnik namerava pomembno skrčiti svoje poslovanje. V tem primeru bi moral vsaj za del podjetja, ki ga namerava skrčiti, napraviti računovodske izkaze po tako imenovani likvidacijski metodi (glej SRS 37).

Prvo poročilo o svojem poslovanju sestavi dolžnik v postopku prisilne poravnave za obdobje od dneva bilance stanja do zadnjega dne meseca, v katerem je bil začel postopek prisilne poravnave. Nadaljnja poročila mora predložiti vsak mesec. Priložiti mora bilanco stanja, mesečni izkaz poslovnega izida in izkaz denarnih tokov.

Poslovne knjige in računovodske izkaze med postopkom prisilne poravnave vodi družba v skladu z ZGD-1 in računovodskimi standardi, pravilnikom o računovodenju in ostalimi predpisi.

V okviru SRS imamo tudi poseben standard [SRS 37 \(2006\)](#) (v nadaljevanju standard), ki obravnava posebnosti računovodskih rešitev v podjetjih v stečaju ali likvidaciji in sestavljanje

računovodskih izkazov zanje. Standard ureja pravila sestavljanja začetne bilance stanja podjetja v stečaju ali likvidaciji, vrednotenja in merjenja računovodskih postavk v času stečajnega ali likvidacijskega postopka, vodenja poslovnih knjig v času postopka, sestavljanja zaključne bilance stanja podjetja v stečaju ali likvidaciji ter hrambe dokumentacije po zaključku postopka.

Standard opredeljuje podjetja v stečaju ali likvidaciji kot tista podjetja, za katera je bil na podlagi zakona uradno začet postopek. Ta standard ne velja za podjetja, ki prenehajo na podlagi predpisov o prenehanju po skrajšanem postopku. Če standard ne predvideva posebnih računovodskih rešitev za podjetja v stečaju ali likvidaciji, se smiselno uporabljajo splošni slovenski računovodskih standardi.

3.8.1.1 Opredelitev ključnih pojmov

Ocenjena likvidacijska vrednost sredstev je ocenjena vrednost sredstev, ki jo ugotovi stečajni upravitelj. Stečajni upravitelj lahko za ocenitev likvidacijske vrednosti sredstev pooblasti pooblaščenega revizorja oziroma pooblaščenega ocenjevalca vrednosti sredstev.

Likvidacijska vrednost se lahko razume tudi kot ocenjena vrednost čistega pritoka denarja, doseženega pri likvidaciji oziroma stečaju podjetja z udenarjenjem njegovih sredstev ali obveznosti do njihovih virov. Odvisna je od tržne vrednosti sredstev in obveznosti do njihovih virov, stopnje uresničitve te vrednosti in neposrednih in posrednih likvidacijskih stroškov. Odvisna je tudi od časa udenarjenja (likvidacijskega časa) in diskontne stopnje zaradi odloga udenarjenja likvidiranih sredstev ali obveznosti do virov sredstev.

Tržna vrednost finančne naložbe je vrednost te naložbe, po kateri jo je mogoče prodati na dan začetka postopka.

Diskontirana vrednost je znesek terjatev in obveznosti, ki na dan začetka postopka še niso zapadle v plačilo in se v skladu s pogodbo ne obrestujejo, zmanjšan s koeficientom rasti cen življenjskih potrebščin za čas od začetka postopka do zapadlosti v plačilo.

Čista iztržljiva vrednost naložb, zalog in terjatev je ocenjena prodajna vrednost, po kateri je naložbe, zaloge in terjatev mogoče prodati oziroma udenariti, zmanjšana za stroške prodaje oziroma udenarjenja.

Obveznost do lastnikov so obveznosti, ki se poravnajo iz sredstev, ki ostanejo po popolnem poplačilu upnikov in poravnavi stroškov postopka.

Ločitveni upniki so upniki, ki imajo pravico do posebnega poplačila iz premoženja stečajnega dolžnika (zastavno pravico, pravico do poplačila, pridržno pravico in druge ločitvene pravice).

Izločitveni upniki so upniki, ki imajo na podlagi izločitvene pravice pravico izločiti iz premoženja stvari, ki ne pripadajo stečajnemu dolžniku.

3.8.1.2 Posebnosti vrednotenja in merjenja računovodskih postavk v začetni bilanci

Na dan pred začetkom postopka podjetje v stečaju ali likvidaciji sestavi računovodske izkaze v skladu s splošnimi slovenskimi računovodskimi standardi. Na dan začetka postopka se popišejo tudi vsa sredstva in obveznosti do njihovih virov. Sestavi se bilanca stanja ob upoštevanju vrednotenja in merjenja računovodskih postavk, ki jih predpisuje standard. Podjetje mora začetno bilanco stanja sestaviti najkasneje v štirih mesecih od začetka

postopka. Pomembnejše razlike med bilanco stanja, sestavljeno na dan pred začetkom postopka, in začetno bilanco pojasnimo v prilogi k začetni bilanci.

3.8.1.3 Vrednotenje, merjenje in izkazovanje sredstev in obveznosti do njihovih virov v začetni bilanci

Neopredmetena sredstva v začetni bilanci stanja ovrednotimo po ocenjeni likvidacijski vrednosti. V kolikor naložb v koncesije, patente, licence, blagovne znamke in podobne pravice ni mogoče prodati, jih v bilanci stanja ne izkažemo. Prav tako v začetni bilanci stanja ne izkažemo dolgoročnih aktivnih časovnih razmejitev, ki obsegajo dolgoročno razmejene stroške razvijanja, naložbe v dobro ime in druge dolgoročno razmejene postavke.

Opredmetena osnovna sredstva, med katera spadajo zemljišča, zgradbe, oprema, osnovna čreda in večletni nasadi, v začetni bilanci stanja ovrednotimo po ocenjeni likvidacijski vrednosti. Posebej izkažemo sredstva, ki so obremenjena s stranskimi pravicami, in sredstva, pridobljena s finančnim najemom.

Dolgoročne *finančne naložbe* izkažemo kot kratkoročne finančne naložbe. Finančne naložbe v kapital drugih podjetij ovrednotimo po tržni oziroma iztržljivi vrednosti. Dana posojila, depoziti in varščine ovrednotimo po pogodbeni ali čisti iztržljivi vrednosti. V plačilo nezapadle finančne naložbe, ki se ne obrestujejo, ovrednotimo po diskontirani vrednosti na dan začetka postopka. Finančnih naložb v odkupljene lastne delnice oziroma deleže ne izkažemo, terjatve za nevplačani vpisani kapital izkažemo po pogodbeni vrednosti. Finančne naložbe v tujih valutah preračunamo v evre po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan začetka postopka.

Zaloge surovin in materiala, drobnega materiala in embalaže, nedokončane proizvodnje, gotovih proizvodov in trgovskega blaga v začetni bilanci ovrednotimo po čisti iztržljivi vrednosti, razen tistih, ki jih bo podjetje uporabilo pri morebitnem nadaljevanju proizvodnje. Slednje ovrednotimo po SRS 4 – Zaloge.

Dolgoročne *terjatve* iz poslovanja in financiranja izkažemo kot kratkoročne terjatve iz poslovanja in financiranja. Terjatve ovrednotimo po pogodbeni ali čisti iztržljivi vrednosti v plačilo nezapadlih terjatev, jih ne obrestujemo, a jih ovrednotimo po diskontirani vrednosti na dan začetka postopka. Terjatve v tujih valutah preračunamo v evre po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan začetka postopka. Terjatve, obremenjene s stranskimi pravicami, in terjatve, pobotane v času postopka, izkažemo posebej.

Gotovino v blagajnah ter dobroimetja na računih v bankah in drugih finančnih institucijah v začetni bilanci izkažemo kot denarna sredstva. *Denarna sredstva* v tujih valutah preračunamo v evre po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan začetka postopka.

Neiztržljivih kratkoročno odloženih stroškov oziroma kratkoročno odloženih odhodkov v začetni bilanci ne izkažemo. Vrednotnice in drugi iztržljive kratkoročno odložene stroške oziroma kratkoročno odložene odhodke ovrednotimo po čisti iztržljivi vrednosti na dan začetka postopka.

Dolgoročnih *pasivnih časovnih razmejitev* v začetni bilanci ne izkažemo. Izkažemo le morebitne obveznosti, ki so na njihovi podlagi že nastale od začetka postopka, ali pa je gotovo, da bodo nastale med postopkom. Take obveznosti se izkažejo kot kratkoročne.

Dolgoročne *obveznosti iz financiranja* in *iz poslovanja* izkažemo kot kratkoročne obveznosti iz financiranja in poslovanja. Ločeno izkažemo tudi obveznosti do navadnih, ločitvenih in

izločitvenih pravic ter obveznosti do upnikov, pobotane v času postopka. Prijavljene terjatve upnikov, ki so prerekane, izkažemo posebej. Obveznosti izkažemo v zneskih, ki so usklajeni z zneski prijavljenih terjatev upnikov. Obveznosti, ki do sestavitve začetne bilance še niso usklajene s prijavljenimi terjatvami kupcev, izkažemo v vrednostih, ki jih oceni stečajni upravitelj. Obveznosti do upnikov, ki svojih terjatev ne prijavijo pravočasno, ne izkažemo. Obveznosti v tujih valutah preračunamo v evre po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan začetka postopka. V plačilo zapadle obveznosti iz financiranja in poslovanja, ki se ne obrestujejo, ovrednotimo po diskontirani vrednosti.

3.8.1.4 Posebnosti vrednotenja in merjenja računovodskih postavk v času postopka

Podjetje mora v času postopka likvidacije ali stečaja voditi poslovne knjige v skladu s SRS 37 ob upoštevanju splošnih slovenskih računovodskih standardov. Za vrednotenje zalog, uporabljenih v času postopka, se uporablja SRS 4 – Zaloge. Terjatve, nastale v času postopka, vrednotimo po SRS 5 – Terjatve. Finančne naložbe, ki so nastale v času postopka, vrednotimo po pravilih, določenih v SRS 3 – Finančne naložbe. Vse obveznosti, ki so nastale v času postopka, vrednotimo po SRS 11 – Kratkoročne obveznosti. Vse naštete kategorije izkažemo posebej.

3.8.1.5 Posebnosti vrednotenja zaradi oslabitve in okrepitve

V času postopka opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev, zaloge ter kapitalne naložbe v gospodarske družbe in druge pravne osebe ne prevrednotujemo zaradi okrepitve. Standard določa, da, kadar se med postopkom proizvajanje nadaljuje oziroma se stečajni postopek ustavi s prisilno poravnavo, lahko stečajni senat na predlog stečajnega upravitelja določi, da opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena sredstva, ki sodelujejo v proizvodnem procesu, prevrednotimo zaradi okrepitve. Učinek prevrednotenja zaradi okrepitve teh sredstev je presežek iz prevrednotenja, ki je sestavni del obveznosti do lastnikov.

V času postopka opredmetena osnovna sredstva ne prevrednotujemo zaradi oslabitve. Prav tako praviloma v času postopka ne obračunavamo amortizacije. Kadar se med postopkom proizvajanje nadaljuje oziroma se izvede prisilna poravnava v stečaju, lahko stečajni senat na predlog stečajnega upravitelja določi, da opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena sredstva, ki sodelujejo v proizvodnem procesu, amortiziramo v skladu s SRS 13 – Stroški amortizacije – ter prevrednotimo zaradi oslabitve v skladu s SRS 1 – Opredmetena osnovna sredstva – in SRS 2 – Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitev.

3.8.1.6 Računovodski izkazi v času postopka in po njem

Podjetje mora sestaviti bilanco stanja ter izkaz poslovnega izida in udenarjanja premoženja najmanj vsake tri mesece, pogosteje pa, če to od njega zahteva sodišče. Podjetje, ki mu stečajni senat določi nadaljevanje proizvodnje in opravljanje drugih sprotih poslov, sestavlja mesečno bilanco stanja, mesečni izkaz poslovnega izida in mesečni izkaz denarnih tokov do 10. v tekočem mesecu po stanju na zadnji dan prejšnjega meseca. Podjetje sestavi zaključno bilanco stanja, izkaz poslovnega izida ter izkaz denarnih tokov na dan, ko so končana vsa opravila iz stečajnega postopka.

IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA

A. Čisti dobiček od prodaje v času postopka

± B. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje

+ C. Vrednost usredstvenih (aktiviranih) lastnih proizvodov in/ali storitev

+ Č. Drugi prihodki od poslovanja

= D. Kosmati donos iz poslovanja podjetja

- E. Stroški blaga, materiala in storitev

1. Nabavna vrednost prodanega blaga

2. Stroški materiala

3. Drugi stroški dela

- F. Stroški dela v času postopka

1. Stroški plač zaposlenih

2. Stroški socialnega in pokojninskega zavarovanja zaposlenih

3. Drugi stroški dela

- G. Amortizacija neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev

- H. Odpisi obratnih sredstev

= I. Dobiček ali izguba iz poslovanja

+ J. Prihodki od deležev iz dobička

+ K. Prihodki od obresti in drugi prihodki iz financiranja

- L. Stroški obresti in drugi odhodki za financiranje

= M. Dobiček ali izguba iz rednega delovanja

+ N. Čisti prihodki od udenarjenja terjatev iz začetne bilance

+ O. Čisti prihodki od udenarjenja finančnih naložb iz začetne bilance

+ P. Čisti prihodki od udenarjenja zalog iz začetne bilance

+ R. Čisti prihodki od udenarjenja neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev iz začetne bilance

+ S. Drugi čisti prihodki od udenarjenja sredstev iz začetne bilance

- Š. Stroški postopka

1. Stroški nagrad stečajnemu upravitelju

2. Drugi stroški postopka

= T. Celotni dobiček ali celotna izguba, nastal/a v času postopka

- U. Davek iz dobička

= V. Čisti dobiček ali čista izguba, nastal/a v času postopka.

IZKAZ DENARNIH TOKOV

Začetno stanje denarnih sredstev

A. Prejemki pri udenarjenju premoženja

- Prejemki pri udenarjenju terjatev iz začetne bilance
- Prejemki pri udenarjenju finančnih naložb iz začetne bilance
- Prejemki pri udenarjenju zalog iz začetne bilance
- Prejemki pri udenarjenju neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev iz začetne bilance
- Drugi prejemki pri udenarjenju iz začetne bilance

B. Prejemki pri delovanju v času postopka

- Prejemki pri prodaji proizvodov in storitev, proizvedenih v času postopka
- Prejemki od obresti in drugi prejemki pri financiranju
- Drugi prejemki pri poslovanju v času postopka

C. Razpoložljiva denarna sredstva (A+B)

D. Izdatki pri delovanju v času postopka

- Izdatki za nakupe materiala in storitev v času postopka
- Izdatki za plače in druge stroške dela
- Izdatki za dajatve
- Izdatki za obresti in druge odhodke za financiranje

E. Izdatki v zvezi s postopkom

- Izdatki za nagrade stečajnemu upravitelju
- Drugi izdatki v zvezi s postopkom

F. Razpoložljiva denarna sredstva za poplačilo upnikov (C – D – E)

- Izdatki za izplačila izločitvenim upnikom
- Izdatki za izplačila ločitvenim upnikom
- Izdatki za izplačila zaposlenim, ki se poravnajo kot stroški postopka
- Izdatki za izplačila navadnim upnikom

G. Denarna sredstva za izplačila lastnikom

BILANCA STANJA

SREDSTVA

I. Neopredmetena sredstva

1. Koncesije, patenti, licence, blagovne znamke in podobne pravice
2. Predujmi za neopredmetena osnovna sredstva

II. Opredmetena osnovna sredstva

1. Zemljišča
2. Zgradba
3. Proizvajalna oprema
4. Druga oprema
5. Osnovna čreda
6. Večletni nasadi
7. Opredmetena osnovna sredstva v gradnji oziroma izdelavi
8. Predujmi za opredmetena osnovna sredstva
9. V finančni najem vzeta osnovna sredstva

III. Zaloge

1. Material
2. Nedokončana proizvodnja
3. Proizvodi in trgovsko blago
4. Predujmi za zaloge

IV. Terjatve, nastale do začetka postopka

1. Terjatve do kupcev
2. Terjatve za nevplačani vpisani kapital
3. Druge terjatve
4. Varščine
5. Terjatve, obremenjene s stranskimi pravicami
6. Terjatve, pobotane v času postopka

V. Terjatve, nastale v času postopka

1. Terjatve do kupcev
2. Druge terjatve
3. Varščine
4. Terjatve, obremenjene s stranskimi pravicami

VI. Finančne naložbe

1. Za prodajo kupljene delnice in deleži
2. Dana posojila
3. Drugi vrednostni papirji
4. Finančne naložbe, obremenjene s stranskimi pravicami
5. Finančne naložbe, pobotane v času postopka

VII. Finančne naložbe, nastale v času postopka

1. Za prodajo kupljene delnice in deleži
2. Dana posojila
3. Drugi vrednostni papirji
4. Finančne naložbe, obremenjene s stranskimi pravicami

VIII. Denarna sredstva

1. Gotovina v blagajni in prejeti čeki
2. Denarna sredstva v banki

IX. Izguba**X. Zabilančna sredstva****OBVEZNOSTI**

- A. Obveznosti do lastnikov**
- B. Obveznosti do izločitvenih upnikov**
- C. Obveznosti do ločitvenih upnikov**
- D. Obveznosti za prerokane terjatve**
 - Obveznosti do zaposlenih, ki se poravnajo kot stroški
- E. postopka**
- F. Obveznosti do navadnih upnikov**
- G. Obveznosti iz financiranja, nastale v času postopka**
 - 1. Dobljena posojila
 - 2. Izdani vrednostni papirji
 - 3. Druge obveznosti iz financiranja
- H. Obveznosti iz poslovanja, nastale v času postopka**
 - 1. Obveznosti do dobaviteljev
 - 2. Obveznosti do zaposlenih
 - 3. Obveznosti do države
 - 4. Obveznosti za predujme
 - 5. Druge obveznosti iz poslovanja
- I. Obveznosti za stroške vodenja postopka**
 - 1. Obveznosti za stroške nagrad stečajnemu upravitelju
 - 2. Obveznosti za druge stroške postopka
- J. Zabilančne obveznosti do virov sredstev**

Kakšen je davčni položaj družbe v prisilni poravnavi?

Za družbo – dolžnika v postopka prisilne poravnave veljajo enaki davčni predpisi, kot za druge subjekte na trgu v Sloveniji, če ni posebej drugače opredeljeno v davčnih zakonih.

Na dan začetka postopka prisilne poravnave mora dolžnik ugotoviti vse obveznosti do upnikov. Kot upnik nastopa tudi država, zato mora dolžnik natančno ugotoviti, koliko prispevkov in koliko davkov dolguje (dohodnina na podlagi izplačanih dohodkov, davek na dodano vrednost, prispevki za socialno varnost). Ob enem mora dolžnik v dvajsetih dneh od dneva začetka postopka prisilne poravnave obračunati davek od dohodkov pravnih oseb in predložiti obračun davka od dohodkov pravnih oseb skupaj z bilanco stanja in izkazom poslovnega izida pristojnemu davčnemu uradu.

V družbi, v kateri smo na podlagi ZFPPIPP oblikovali kapitalske rezerve, ne smemo izvesti rednega zmanjšanja osnovnega kapitala prej kot v desetih letih po pravnomočnosti sklepa o potrditvi prisilne poravnave in tudi ne pred potekom roka za izpolnitev vseh obveznosti iz potrjene prisilne poravnave. Tako je lastnikom deležev v kapitalu oziroma delničarjem onemogočeno, da bi si na podlagi postopka rednega zmanjšanja osnovnega kapitala izplačali kapital, preden so poplačani upniki iz prisilne poravnave.

V kakšne namene in kdaj lahko dolžnik uporabi kapitalske in zakonske rezerve?

Kapitalske rezerve in zakonske rezerve (vezane rezerve) se smejo uporabiti samo pod navedenimi pogoji:

1. če skupni znesek teh rezerv ne dosega z zakonom ali statutom določenega odstotka osnovnega kapitala, se lahko uporabijo samo za:
 - kritje čiste izgube poslovnega leta, če je ni mogoče pokriti v breme prenesenega čistega dobička ali drugih rezerv iz dobička;
 - kritje prenesene izgube, če je ni mogoče pokriti v breme čistega dobička poslovnega leta ali drugih rezerv iz dobička;
2. če skupni znesek teh rezerv presega z zakonom ali statutom določeni odstotek osnovnega kapitala, se lahko te rezerve v presežnem znesku uporabijo za:
 - povečanje osnovnega kapitala iz sredstev družbe;
 - kritje čiste izgube poslovnega leta, če je ni mogoče pokriti v breme prenesenega čistega dobička in če se hkrati ne uporabijo rezerve iz dobička za izplačilo dobička družbenikom;
 - kritje prenesene čiste izgube, če je ni mogoče pokriti v breme čistega dobička poslovnega leta in če se hkrati ne uporabijo rezerve iz dobička za izplačilo dobička družbenikom.

Postopek prisilne poravnave je poseben sodni postopek, ki je namenjen odpravi nelikvidnosti oz. prezadolženosti dolžnika v krizi. Upniški odbor je v postopku prisilne poravnave obvezen in ga imenuje sodišče. Upravitelj prisilne poravnave ima v postopku prisilne poravnave podobne obveznosti kot poslovodja. V tem postopku so pomembna tri načela: načelo enakega obravnavanja upnikov, načelo zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov in načelo hitrega postopka. Izredno pomemben je postopek preizkusa terjatev, v katerem se terjatve razdelijo na zavarovane terjatve, terjatve izločitvenih upnikov, prednostne terjatve, podrejene in navadne terjatve. Dolžnik mora v postopku prisilne poravnave pripraviti načrt finančne reorganizacije, ki mora biti verodostojen in uresničljiv in poročilo o finančnem položaju družbe.

Vprašanja za utrjevanje snovi

- Primerjajte računovodske rešitve v podjetju v stečaju in v delujočem podjetju.
- Opredelite likvidacijsko vrednost podjetja.
- Analizirajte posebnosti vrednotenja, merjenja in izkazovanja sredstev in obveznosti do njihovih virov v začetni bilanci stanja podjetja v postopku prisilne poravnave.
- Predstavite vrednotenje, merjenje in izkazovanje sredstev in obveznosti do njihovih virov v začetni bilanci stanja podjetja v stečaju.
- Razložite vrednotenje finančnih naložb v podjetju v stečaju.
- Razložite glavne razlike med vrednotenjem sredstev v podjetju v stečaju glede na delujoče podjetje.
- Opredelite posebnosti vrednotenja zaradi oslabitve in okrepitve v podjetju v stečaju.
- Kritično presodite posebnosti vrednotenja zaradi oslabitve in okrepitve v podjetju v stečaju.
- Ugotovite bistvene značilnosti računovodskih izkazov v času stečajnega postopka.
- Predstavite bistvene razlike med izkazom poslovnega izida v delujočem podjetju in v podjetju v stečaju.
- Predstavite bistvene razlike med bilanco stanja v delujočem podjetju in v podjetju v stečaju.
- Primerjajte računovodske izkaze normalno delujoče gospodarske družbe in družbe v prisilni poravnavi ter ugotovite razlike.
- Izdelajte osnutek načrta finančne reorganizacije družbe v krizi.
- Izmislite si bilanco stanja in izkaz poslovnega izida za družbo, ki je v postopku prisilne poravnave. Razložite posebnosti vrednotenja in merjenja računovodskih postavk v času postopka prisilne poravnave.
- Kritično osvetlite postopek prisilne poravnave z vidika upnikov in opredelite prednosti in slabosti tega postopka.

4 STEČAJNI POSTOPEK

V tem poglavju bomo spoznali:

1. načela stečajnega postopka,
2. delovanje stečajnega upravitelja,
3. kako se oblikuje in razdeli stečajna masa,
4. položaj delavcev, upnikov in dolžnikov v stečajnem postopku,
5. pravila za izdelovanje računovodskih izkazov v stečajnem postopku in končne stečajne bilance.

»Decembra začet stečaj tovarne B je v fazi odprodaje zalog in maloprodajnih izdelkov ter zbiranja ponudb za tri nepremičnine. Prodaja glavnih stavb, v katerih je še lani tekla proizvodnja, bo na vrsti jeseni.«

»Podjetje S, d.d. najema 30 mio evrov veliko kratkoročno posojilo za plače. Obseg prodaje je padel v zadnjem kvartalu za 30 odstotkov.« Delniški družbi s 3.000 zaposlenimi grozi stečaj.

Kakšne so možnosti, da se reši pred stečajem? Kakšen je sploh postopek stečaja. Kakšna je vloga stečajnega upravitelja v njem? Kaj se bo zgodilo z delavci ? Ali bodo izgubili službo Ali imajo sploh kakšne pravice? Koliko časa traja stečajni postopek? Kdo izdelava računovodske izkaze? Kako vrednotimo računovodske kategorije v teh izkazih? Do kdaj mora takšen gospodarski subjekt plačevati dajatve državi? Ali bodo upniki dobili svoje terjatve plačane? Kaj pa delničarji ? Ali lahko bolj vplivni upniki odrežejo večji kos pogache (stečajne mase)?

Po Ivanjku (2004) je *stečaj z zakonom urejena oblika prenehanja gospodarskih subjektov*. Pravo v tržnem sistemu gospodarstva posveča veliko pozornost stečaju in stečajnemu postopku. Stečajno pravo je sestavni del sodobne pravne ureditve tržnega gospodarstva, pri čemer se ta pravna veja ukvarja z zakonsko urejenimi postopki prenehanja gospodarskih družb zaradi nesposobnosti sodelovanja v tržni tekmi. Namen stečajnega prava je preučevanje in sistematiziranje predpisov o stečaju ter iskanje novih rešitev, s katerimi naj bi se sanirala gospodarska družba, ki ima finančne težave (Ivanjko, 2004, 1053). Temeljno načelo insolvenčnih postopkov je, da se prezadolžena gospodarska družba sanira s pomočjo upnikov pod nadzorom sodišča.

Stečajni postopek se vodi zaradi uresničitve interesov upnikov z namenom, da dosežejo plačilo svojih terjatev hkrati in v enakem deležu kot drugi upniki. V stečajnem postopku se unovči vse premoženje stečajnega dolžnika in se iz denarja, doseženega s prodajo premoženja, poplačajo upniki.

4.1 NAČELA STEČAJNEGA POSTOPKA

V stečajnem postopku se uporabljajo vsa tri splošna načela postopkov zaradi insolventnosti¹⁵:

- načelo enakega obravnavanja upnikov,
- načelo zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov,
- načelo hitrosti postopka.

Prav tako se v stečajnem postopku uporabljata tudi dodatni posebni temeljni načeli (glej 227. člen in 228. člen ZFPPIPP):

- načelo koncentracije,
- načelo omejevanja tveganj.

Po *načelu koncentracije* morajo upniki svoje zahtevke za plačilo terjatev uveljaviti v tečajnem postopku in v skladu s pravili tega postopka, saj sicer prenehajo.

Po *načelu omejevanja tveganj* v stečajnem postopku ni dovoljeno prevzemati vseh poslovnih tveganj, ki so značilna za poslovanje delujočega podjetja, temveč samo tista, ki jih uveljavljajo v stečajnem postopku.

¹⁵ Ivanjko (2004, 1054–1056) navaja naslednja načela:

1. *Načelo subsidiarnosti* pomeni, da se stečaj začne in izpelje šele, če pri prezadolženem dolžniku ne uspejo postopki sanacije stanja s prisilno poravnavo v obliki znižanja. Odlog plačila dolga kombinirano z različnimi metodami finančne reorganizacije. Pri gospodarski družbi, ki ima finančne težave, je treba poskusiti vse, da se prepreči začetek stečaja.
2. *Načelo univerzalnosti* pomeni, da se v stečajnem postopku oblikuje stečajna masa, v katero sodi vse dolžnikovo premoženje, ne glede na vrsto in lokacijo. V stečajno maso se vnesejo vse stvari, pravice in druge premoženjske vrednosti.
3. Po *načelu kritja stroškov* se stečajni postopek izvede le, če dolžnikovo premoženje zadošča za kritje stroškov stečajnega postopka. Če dolžnik nima niti premoženja, ki bi zadostovalo za kritje stečajnega postopka, se stečajni postopek ne izvede.
4. *Načelo omejitve dolžnikovih pravic* pomeni, da je mogoče že ob uvedbi stečajnega postopka omejiti dolžnikove pravice razpolaganja s premoženjem. Po začetku stečajnega postopka nehajo pravice organov v družbi oziroma gospodarski družbi in pooblastila zastopnikov in pooblaščenec, ki preidejo na stečajnega upravitelja, ki ga imenuje sodišče.
5. *Načelo unovčevanja* omogoča stečajnemu upravitelju, da unovči vse dolžnikovo premoženje tako, da stvari proda oziroma izterja vse terjatve stečajnega dolžnika.
6. *Načelo sorazmernega poplčila upnikov* je temeljno načelo stečajnega postopka, ki varuje upnike pred neenakomernim poplačilom. Zakonska ureditev posebej varuje pravice upnikov, da se poplačajo iz stečajne mase sorazmerno svojim terjatvam.
7. *Načelo atrakcije* je utemeljeno v nujnosti racionalnosti in ekonomičnosti stečajnega postopka. Pomeni pa, da je sodišče, ki vodi stečajni postopek, pristojno za vse spore v zvezi s stečajnem.
8. *Načelo pospešitve postopka* pomeni, da naj bi bili stečajni postopki hitri. Pri tem je potrebno upoštevati, da so stečajni postopki po naravi stvari po navadi dolgotrajni.
9. *Načelo paritete* pomeni, da je položaj vseh upnikov v stečajnem postopku enak, kar je zlasti pomembno pri plačilu terjatev upnikov, ker je pasiva večja od njegove aktive.
10. *Načelo prioritete določenih terjatev* pomeni, da se določeni upniki s posebnimi terjatvami poplačajo iz stečajne mase pred drugimi terjatvami.
11. *Načelo dispozicije* omogoča upnikom, da v okviru stečajnega postopka predlagajo in tudi soodločajo o sklenitvi prisilne poravnave. Vlagajo tudi pritožbe zoper odločitve stečajnega upravitelja.
12. *Načelo oficialnosti* pomeni dolžnost organov stečajnega postopka, da opravijo določena dejanja, ki jih nalaga zakon.
- 13.

4.2 ORGANI V POSTOPKU STEČAJA

Organi, ki nastopajo v stečajnem postopku, so načeloma enaki organom v prisilni poravnavi. Za odločanje v stečajnem postopku pravne osebe ali podjetnika je pristojno okrožno sodišče, ker ima stečajni dolžnik sedež. V stečajnem postopku sodi sodnik posameznik.

Stečajni upravitelj je organ postopka zaradi insolventnosti, ki v tem postopku opravlja svoje pristojnosti in naloge, določene v zakonu, zaradi varovanja in uresničitve interesov upnikov (97. člen ZFPPIPP). Stečajni upravitelj ima v stečajnem postopku položaj zakonitega zastopnika stečajnega dolžnika in dolžnika zastopa:

- pri procesnih in drugih pravnih dejanjih v zvezi s preizkusom terjatev ter ločitvenih in izločitvenih pravic;
- pri procesnih in drugih dejanjih v zvezi z izpodbijanjem pravnih dejanj insolventnega dolžnika;
- pri pravnih poslih in drugih dejanjih, potrebnih za unovčitev stečajne mase;
- pri uresničevanju odstopnih in drugih pravic, ki jih pridobi insolventni dolžnik kot pravne posledice začetka stečajnega postopka;
- pri drugih pravnih poslih, ki jih insolventni dolžnik lahko izvede v skladu z ZFPPIPP.

Naloga stečajnega upravitelja je (Hieng, 2008, 32; ZFPPIPP):

- na dan pred začetkom stečajnega postopka sestaviti bilanco stanja in izkaz poslovnega izida;
- na dan pred začetkom stečajnega postopka sestaviti davčni obračun v skladu z Zakonom o davčnem postopku;
- voditi poslovne knjige in sestavljati računovodske izkaze v skladu s SRS 37;
- v štirih mesecih po začetku stečajnega postopka pripraviti otvoritveno bilanco na dan začetka stečajnega postopka;
- v štirih mesecih po začetku stečajnega postopka pripraviti otvoritveno poročilo, ki vključuje opis stečajne mase, predlog načrta poteka stečajnega postopka (zlasti opis načina in rokov unovčevanja dolžnikovega premoženja) in predlog predračuna sprotnih in občasnih stroškov stečajnega postopka;
- pripravljati redna poročila o poteku stečajnega postopka za vsako koledarsko trimesečje (sodišču jih mora predlagati v petinštiridesetih dneh po koncu obdobja, na katero se nanašajo); v njih mora predstaviti zlasti stanje unovčene stečajne mase ob začetku in koncu obdobja, velikost prihodkov od upravljanja stečajne mase, velikost stroškov stečajnega postopka, podatke o vrednosti stečajne mase, ki še ni unovčena, in morebitne druge za postopek pomembne podatke.

Stečajni upravitelj svoje naloge in pristojnosti zaradi insolventnosti opravlja odplačno. V stečajnem postopku se posamezna nadomestila plačujejo v dveh delih. V stečajnem postopku ima stečajni upravitelj pravico v stečajnem postopku zahtevati posamezne vrste nadomestila v višini 90 odstotkov (104. člen ZFPPIPP):

- nadomestila za izdelavo otvoritvenega poročila: ko sodišču predloži otvoritveno poročilo;
- nadomestila za preizkus terjatev: ko sodišču predloži končni seznam preizkušenih terjatev;
- sorazmernega dela nadomestil: ko sodišču predloži končni načrt razdelitve.

Pravico do drugega dela vseh nadomestil v višini desetih odstotkov pridobi, ko opravi vse naloge v stečajnem postopku in sodišču predloži svoje končno poročilo.

Stečajni upravitelj je v stečajnem postopku upravičen do treh vrst nadomestil:

1. Nadomestilo za prevzem prostorov, premoženja in poslov stečajnega dolžnika ter za izdelavo otvoritvenega poročila, ki se določi v sorazmerju z vrednostjo premoženja (sredstev), izkazano v otvoritveni bilanci stanja stečajnega dolžnika.
2. Nadomestilo za preizkus terjatev, ki se določi v sorazmerju s številom pravočasno prijavljenih terjatev.
3. Nadomestilo za unovčenje stečajne mase in razdelitev splošne ali posebne stečajne mase, ki se določi v sorazmerju z višino zneska, ki je predmet razdelitve.

Poleg nadomestila ima upravitelj pravico tudi do povrnitve stroškov, ki so mu nastali pri opravljanju nalog in pristojnosti upravitelja.

V stečajnem postopku oblikovanje upniškega odbora ni obvezno. To je posledica pravne prakse iz preteklih let. Pokazalo se je, da upniki v velikem številu stečajnih postopkov niso imeli interesa sodelovati v upniškem odboru. Zato se upniški odbor oblikuje samo, če to zahtevajo upniki. Do objave sklepa o preizkusu terjatev lahko zahtevo za oblikovanje upniškega odbora vložijo vsaki upnik, ki je pravočasno prijavil svojo terjatev v stečajnem postopku. Po objavi sklepa o preizkusu terjatev lahko vložijo zahtevo za oblikovanje upniškega odbora upniki, ki imajo skupaj vsaj desetino glasovalnih pravic.

4.3 STEČAJNA MASA IN NJENA RAZDELITEV

Stečajna masa je premoženje stečajnega dolžnika, ki se v stečajnem postopku unovči za kritje stroškov postopka in plačilo terjatev upnikov. V stečajno maso stečajnega dolžnika spada vse premoženje, ki ga ima stečajni dolžnik ob začetku stečajnega postopka, in ki ga pridobi med stečajnim postopkom.

Razdelitvena masa je unovčeni del stečajne mase, namenjen za plačilo terjatev upnikov. Razdelitvena masa nastaja, ko se unovčuje premoženje, ki spada v stečajno maso. Denar, ki se pridobi z unovčenjem premoženja, ki spada v stečajno maso, se uporabi za kritje stroškov stečajnega postopka. Del unovčene stečajne mase, ki ostane po kritju stroškov stečajnega postopka, je namenjen plačilu terjatev upnikov (Plavšak, 2008, 168).

razdelitvena masa = unovčena stečajna masa – stroški stečajnega postopka

Posebna stečajna masa je premoženje, ki je predmet ločitvene pravice, ali denarno dobroimetje, doseženo z unovčenjem tega premoženja. Posebna stečajna masa je namenjena

prednostnemu poplačilu terjatev, zavarovanih z ločitveno pravico, katere predmet je to premoženje.

Posebna razdelitvena masa je denarno dobroimetje, nastalo z unovčenjem posebne stečajne mase, zmanjšano za stroške v zvezi s tem unovčenjem. Stroški, v zvezi z unovčenjem posebne stečajne mase, so:

1. stroški ocene vrednosti premoženja, ki spada v posebno stečajno maso, in stroški izvedbe njegove prodaje;
2. davek na promet nepremičnin ali drug davek ali obvezna dajatev, ki jo je treba plačati pri prodaji;
3. sorazmerni del nadomestila upravitelju, ki se določi v sorazmerju z višino zneska, ki je predmet razdelitve posebne stečajne mase;
4. če je predmet posebne stečajne mase onesnažena premičnina ali nepremičnina: stroški predpisanega ravnanja z odpadki, ki bremenijo stečajnega dolžnika po predpisih o varstvu okolja;
5. sorazmerni del splošnih stroškov stečajnega postopka:
 - nadomestila upravitelju za izdelavo otvoritvenega poročila;
 - drugih stroškov v zvezi z izdelavo računovodskih izkazov;
 - če je splošna stečajna masa neznatne vrednosti: tudi stroškov arhiviranja in drugih stroškov v zvezi s končanjem stečajnega postopka.

posebna razdelitvena masa = unovčena posebna stečajnamasa – stroški unovčenja

Zgled 10

Izračun posebne razdelitvene mase

Premoženje stečajnega dolžnika je predmet dveh ločitvenih pravic. Ločitvena pravica 1 obstaja na premoženju v ocenjeni vrednosti 100.000 €. Ločitvena pravica 2 pa na premoženju, v ocenjeni vrednosti 75.000 €. Vsako od teh premoženj spada v (ločeno) posebno stečajno maso (posebno stečajno maso 1 in posebno stečajno maso 2). Ocenjena vrednost premoženja stečajnega dolžnika (torej premoženja, ki spada v splošno stečajno maso) je 325.000 €. Skupna (ocenjena) vrednost celotne stečajne mase (splošne stečajne mase in vseh posebnih stečajni mas) je tako 500.000 € (=100.000 + 75.000 + 325.000). Pri izračunu posebne razdelitvene mase 1 je treba upoštevati (odšteti) 20 odstotkov oziroma 0,2 (=100.000/500.000) splošnih stroškov stečajnega postopka iz 5. točke (glejte 226. člen ZFPPIPP), pri izračunu posebne razdelitvene mase 2 pa 15 odstotkov oziroma 0,15 (=75.000/500.000) teh stroškov.¹⁶

¹⁶ Primer je vzet iz Plavšak, 2008, 169.

Premoženje, ki je predmet ločitvene pravice, spada v posebno stečajno maso. V splošno stečajno maso spada tudi vse drugo premoženje stečajnega dolžnika. Splošna stečajna masa je namenjena plačilu nezavarovanih terjatev upnikov.

Splošna razdelitvena masa je denarno dobroimetje, nastalo z unovčenjem splošne stečajne mase, zmanjšano za stroške stečajnega postopka, razen stroškov, ki se krijejo iz posebnih stečajnih mas.

4.4 ZAČETEK STEČAJNEGA POSTOPKA

V predhodnem stečajnem postopku sodišče odloča o tem, ali obstajajo predpostavke za začetek stečajnega postopka. Sodišče odloča tudi o začetku stečajnega postopka na predlog upravičenega predlagatelja. Upravičenje za vložitev predloga imajo štiri skupine subjektov (231. člen ZFPPIPP):

1. dolžnik,
2. osebno odgovorni družbenik dolžnika,
3. upnik, ki verjetno izkaže:
 - svojo terjatev do dolžnika, proti kateremu predlaga začetek postopka;
 - okoliščino, da dolžnik zamuja s plačilom te terjatve več kot dva meseca;
4. Javni jamstveni in preživninski sklad Republike Slovenije, ki verjetno izkaže:
 - terjatve delavcev do dolžnika, proti kateremu predlaga začetek postopka;
 - okoliščino, da dolžnik zamuja s plačilom teh terjatev za več kot dva meseca.

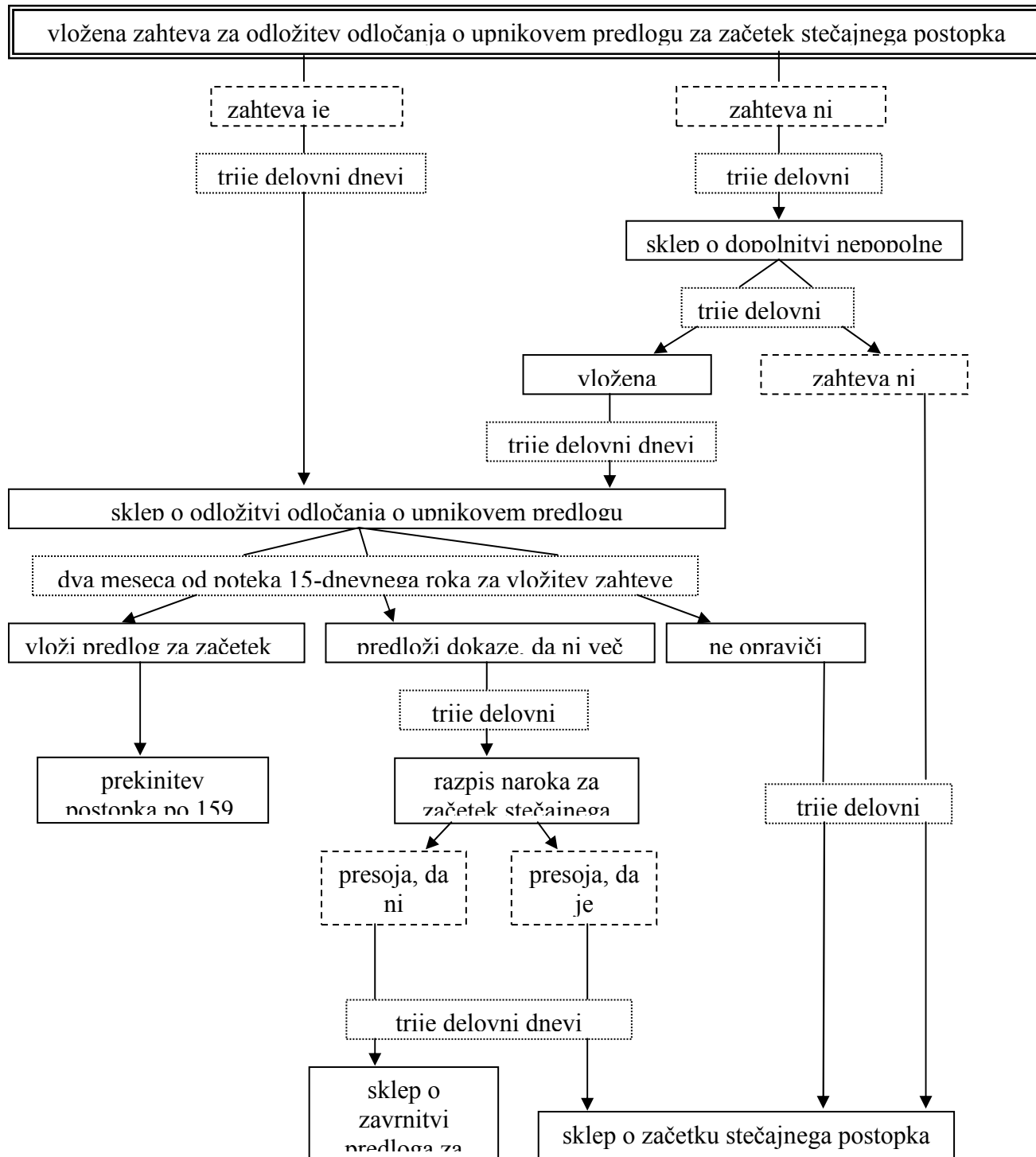
Ob vložitvi vsakega predloga, ne glede na to, kdo je predlagatelj, mora predlagatelj po zakonu plačati takso za sklep o začetku stečajnega postopka. Predujem za kritje začetnih stroškov stečajnega postopka je namenjen kritju tistih stroškov, ki nastanejo tudi, če se izkaže, da je stečajna masa neznatne vrednosti in se stečajni postopek konča brez razdelitve upnikom. Predujem za kritje začetnih stroškov stečajnega postopka je enak vsoti zneska pavšalnega nadomestila za objave, najnižjega zneska nadomestila upravitelja in pavšalnega zneska za kritje drugih stroškov stečajnega postopka, ki se konča brez razdelitve upnikom (Plavšak, 2008, 173).

Predlog za začetek stečajnega postopka mora vsebovati:

- identifikacijske podatke o dolžniku;
- opis dejstev in okoliščin, iz katerih izhaja, da je dolžnik postal insolventen, in dokaze o teh dejstvih;
- zahtevek, da sodišče nad dolžnikom začne stečajni postopek.

Predlogu za začetek stečajnega postopka je treba priložiti tudi morebitne listinske dokaze o tem, da je dolžnik postal insolventen. Predložiti je treba tudi dokaz o plačilu takse za sklep o začetku stečajnega postopka in predujma za kritje začetnih stroškov stečajnega postopka. Za predlog za začetek stečajnega postopka, ki ga vloži dolžnik, dokazi o insolventnosti niso

potrebni. Predlog za začetek stečajnega postopka, ki ga vloži upnik, mora vsebovati tudi opis dejstev in okoliščin, iz katerih verjetno izhaja, da ima terjatev do dolžnika in da dolžnik zamuja s plačilom te terjatve več kot dva meseca. Upnik mora predlogu za začetek stečajnega postopka priložiti morebitne listinske dokaze o svoji terjatvi in zamudi z njenim plačilom. Predlog za začetek stečajnega postopka se lahko umakne do izdaje sklepa o začetku stečajnega postopka.

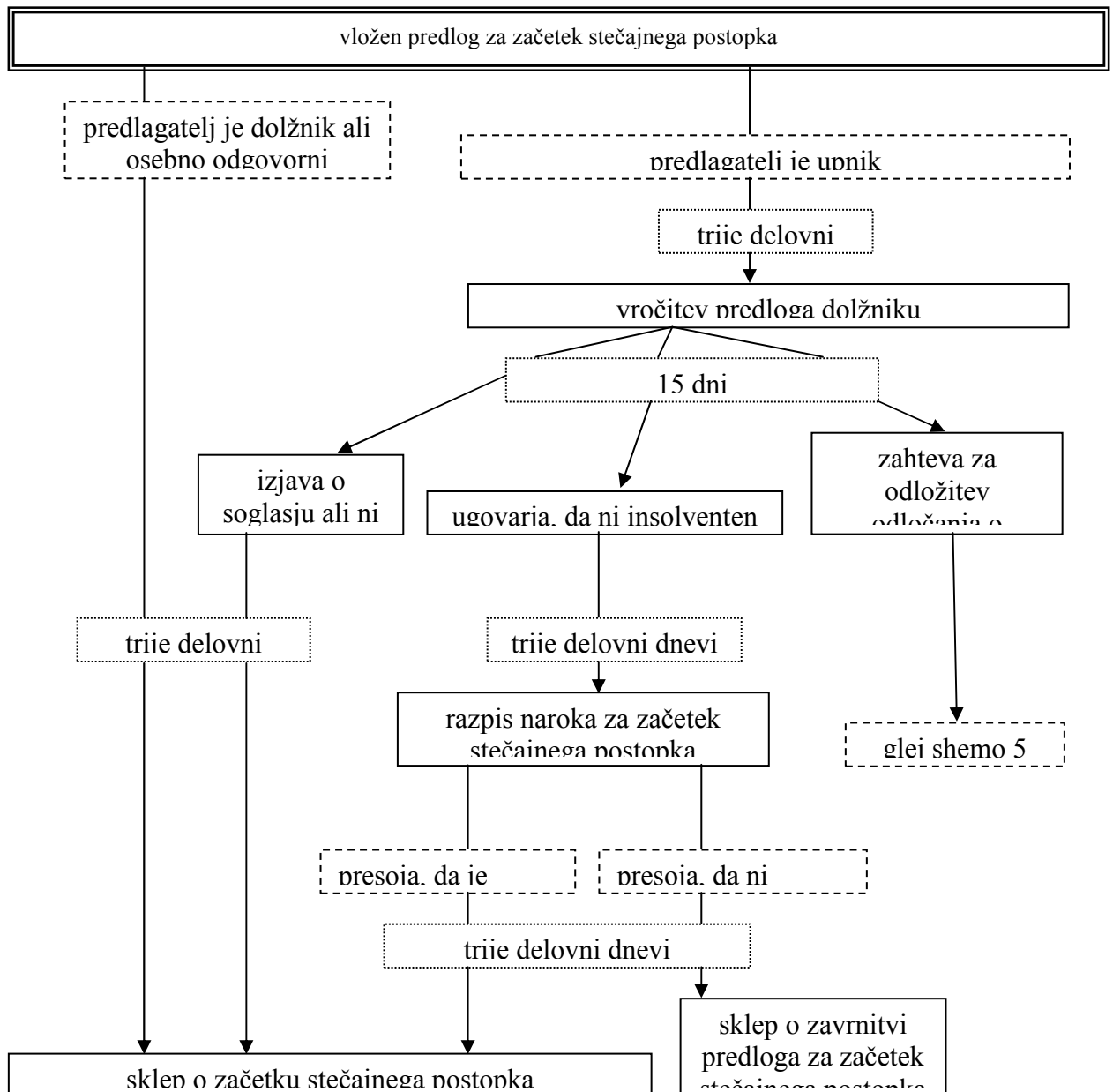

Slika 4: Postopek pri zahtevi za odložitev odločanja o upnikovem predlogu za začetek stečajnega postopka

Vir: Plavšak, 2008, 180

Sodišče razpiše narok, na katerem izvede dokaze o dolžnikovi insolventnosti, le če začetek stečajnega postopka predlaga upnik, dolžnik pa lahko njegovemu predlogu nasprotuje. V takem primeru se na naroku pretehtajo upnikovi argumenti za oziroma dolžnikovi proti uvedbi stečajnega postopka. Sodišče jih pretehta in nato izda sklep o začetku stečajnega postopka ali pa predlog za njegov začetek zavrne (Hieng, 2008, 28).

Če sodišče presodi, da je upnik legitimiran za vložitev predloga za začetek stečajnega postopka, da so izpolnjene vse druge procesne predpostavke in je dolžnik insolventen, izda sklep o začetku stečajnega postopka.

Slika 5: Predhodni stečajni postopek
Vir: Plavšak, 2008, 182

Stečajni postopek se začne s sprejetjem sklepa sodišča o začetku stečajnega postopka in njegovo objavo na spletnih straneh [AJPES](#)-a. O začetku stečajnega postopka se upniki obvestijo z oklicem (243. člen ZFPPIPP), ki se hkrati objavi tudi na spletnih straneh AJPES-a. Oklic o začetku stečajnega postopka mora vsebovati podatke o sodišču, ki vodi postopek, in pravilni številki zadeve, pod katero se postopek vodi. Vsebovati mora identifikacijske podatke o stečajnem dolžniku, odločitev sodišča o začetku postopka, identifikacijske podatke o upravitelju. Vsebovati mora tudi poziv upnikom, naj v treh mesecih po objavi oklica prijavijo svoje terjatve ter ločitvene in izločitvene pravice v stečajnem postopku z vlogo v dveh izvodih, in pouk o pravnih posledicah zamude roka za prijavo in dan objave oklica. Sodišče mora oklic o začetku stečajnega postopka objaviti hkrati z objavo sklepa o začetku stečajnega postopka. Osnovni namen oklica je obvestiti upnike o začetku stečajnega postopka in jih pozvati, naj v treh mesecih po objavi oklica prijavijo svoje terjatve ter ločitvene in izločitvene pravice.

Primer oklica: <http://www.ajpes.si/eobjave/objava.asp?s=51&id=536001> (povezava na Vsebina procesnega dejanja)

Začetek stečajnega postopka mora biti razviden tudi iz dolžnikovega imena, zato se firmi dolžnika doda oznaka *v stečaju*, ki se vpiše v sodni register.

4.5 POLOŽAJ UPNIKOV, DOLŽNIKA IN DELAVCEV V STEČAJNEM POSTOPKU

4.5.1 Oblikovanje stečajne mase

Stečajna masa je vse premoženje stečajnega dolžnika, za katero v stečajnem postopku veljajo posebna pravila o razpolaganju (unovčenju in upravljanju) in o namenu njegove uporabe (kritje stroškov postopka in plačilo terjatev upnikov). Zaradi plačila terjatev upnikov je treba unovčiti premoženje, ki spada v stečajno maso. Z unovčenjem tega premoženja nastaja razdelitvena masa, iz katere se plačujejo terjatve upnikov. Več o oblikovanju stečajne mase je zapisano v poglavju Stečajna masa in njena razdelitev (Plavšak, 2008, 246, 247).

4.5.2 Položaj upnikov v stečajnem postopku

Namen stečajnega postopka je spraviti vse dolžnikove obveznosti, in s tem terjatve upnikov, na skupni imenovalec na dan začetka stečajnega postopka in s tem ugotoviti višino teh terjatev na ta dan.

Upniki stečajnega dolžnika so različnih vrst, zato je tudi njihov položaj v stečajnem postopku različen. V grobem lahko upnike razdelimo v šest skupin (Hieng, 2008, 30):

- upniki z nezavarovanimi prednostnimi terjatvami,
- upniki z nezavarovanimi podrejenimi terjatvami,
- upniki z nezavarovanimi navadnimi terjatvami,
- upniki z zavarovanimi terjatvami (ločitveni upniki),
- izločitveni upniki,

- upniki s terjatvami, ki se poplačajo kot stroški stečajnega postopka (upniki stečajne mase).

Upniki z nezavarovanimi prednostnimi terjatvami so zaposleni, ki imajo na dan začetka stečajnega postopka terjatve iz neizplačanih plač in nadomestil plač za zadnje tri mesece pred začetkom stečajnega postopka; odškodnin za poškodbe, ki so povezane z delom, in za poklicne bolezni; odpravnin za prenehanje delovnega razmerja pred začetkom stečajnega postopka; plač in nadomestil plač za obdobje od začetka stečajnega postopka do poteka odpovednega roka, če jim je delovno razmerje prenehalo zaradi začetka stečajnega postopka; odpravnin, če jim je upravitelj odpovedal pogodbo o zaposlitvi, ker je njihovo delo zaradi začetka stečajnega postopka ali med postopkom postalo nepotrebno, pa tudi davkov in prispevkov, ki jih mora izplačevalec obračunati ali plačati hkrati z naštetimi izplačili.

Upniki z nezavarovanimi podrejenimi terjatvami so upniki, katerih terjatve se plačajo šele po plačilu drugih nezavarovanih terjatev do dolžnika.

Upniki z nezavarovanimi navadnimi terjatvami so upniki z navadnimi terjatvami, torej z vsemi, ki niso niti prednostne niti podrejene.

Ločitveni upniki so tisti, katerih terjatve so zavarovane z ločitveno pravico in ki imajo pravico do ločenega poplačila iz določenih dolžnikovih stvari, izločitveni upniki pa tisti, ki imajo pravico do izločitve in vračila stvari, ki ne pripadajo dolžniku.

Upniki stečajne mase so tisti, katerih terjatve praviloma nastanejo po začetku stečajnega postopka ter se poplačajo kot strošek stečajnega postopka prednostno in v celoti.

Začetek postopka povzroči različne vrste materialnopravnih posledic za terjatve upnikov (Plavšak, 2008, 188–190).

1. *Pretvorba nedenarnih terjatev v denarne.* Z začetkom stečajnega postopka se nedenarne terjatve pretvorijo v denarne po tržni vrednosti ob začetku stečajnega postopka. Tržna vrednost terjatve se določi po cenah na trgu za premoženje, ki je predmet nedenarne dajatve, ali za storitve.
2. *Pretvorba občasnih dajatvenih terjatev.* Denarne in nedenarne terjatve upnikov do stečajnega dolžnika, katerih predmet so občasne dajatve, se z začetkom stečajnega postopka pretvorijo v enkratne denarne terjatve.
3. *Pretvorba terjatev, izraženih v tuji valuti.* Denarne terjatve upnikov do stečajnega dolžnika, ki so izražene v tuji valuti, se z začetkom stečajnega postopka pretvorijo v terjatve, izražene v evrih, po tečaju, ki ga objavlja ali določa in objavlja Banka Slovenije in velja na dan začetka stečajnega postopka.
4. *Obrestovanje terjatev.* Obrestna mera pogodbenih ali zamudnih obresti, po kateri so se obrestovale terjatve upnikov do stečajnega dolžnika, se z začetkom stečajnega postopka spremeni tako, da od terjatev upnikov, ki so se obrestovale do začetka stečajnega postopka, od začetka stečajnega postopka dalje tečejo obresti po predpisani obrestni meri. Če se terjatev upnika do stečajnega dolžnika pred njeno zapadlostjo ne obrestuje in terjatev ob začetku stečajnega postopka še ni zapadla, začnejo obresti po predpisani obrestni meri od te terjatve teči od njene zapadlosti.
5. *Pravica stečajnega dolžnika do predčasnega plačila.* V primeru, da se v skladu s pravili o plačilu upnikov iz splošne ali posebne razdelitvene mase pogoji za plačilo

terjatve posameznega upnika izpolnijo pred zapadlostjo te terjatve, ima stečajni dolžnik ne glede na splošna pravila, določena z zakonom ali pogodbo, pravico do predčasnega plačila, ki bi se uporabljal, če nad stečajnim dolžnikom ne bi bil začet stečajni postopek. Stečajni dolžnik ima tudi pravico predčasno plačati to terjatev in pri tej izpolnitvi odšteti obresti za obdobje od plačila do zapadlosti. Za izračun se uporabi vodilna obrestna mera¹⁷.

6. *Pretrganje zastaranja terjatve.* Zastaranje upnikove terjatve do stečajnega dolžnika se pretrga s prijavo te terjatve v stečajnem postopku.
7. *Pogojna terjatev je terjatev, katere nastanek (odložni pogoj) ali prenehanje (razvezni pogoj) je odvisno od negotovega dejstva.* Če je upnikova terjatev povezana z odložnim pogojem in se ta pogoj do izdelave načrta končne razdelitve ne uresniči, terjatev preneha. Če je upnikova terjatev povezana z razveznim pogojem in se ta pogoj do izdelave načrta končne razdelitve ne uresniči, velja, da pogoj ne obstaja in je terjatev postala nepogojna.

4.5.2.1 Prijavljanje terjatev upnikov

Upniki morajo v stečajnem postopku prijaviti vse svoje terjatve do stečajnega dolžnika, ki so nastale do začetka stečajnega postopka. Rok za prijavo terjatev v stečajnem postopku je **tri mesece po objavi oklica o začetku stečajnega postopka**.

Zaposlenim, katerih delo je zaradi začetka stečajnega postopka postalo nepotrebno, ni treba prijavljati njihovih prednostnih nezavarovanih terjatev za plače in nadomestila plač v času od začetka stečajnega postopka do poteka odpovednega roka, odpravnin zaradi prenehanja delovnega razmerja ter pripadajočih davkov in prispevkov. Terjatve veljajo za prijavljene z dnem, ko so nastale.

Tabela 9: Procesna dejanja in roki pri preizkusu terjatev v stečajnem postopku

Kdo	Vsebina procesnega dejanja	Rok
Upnik	Prijava terjatev	<ol style="list-style-type: none"> 1. Splošno pravilo: tri mesece od objave oklica o začetku postopka. 2. Posebna pravila za posamezne vrste terjatev: <ul style="list-style-type: none"> - za pogojno terjatev, ki bo nastala na podlagi uspelega izpodbijanja: en mesec od vročitve izpodbijne tožbe, - za odškodninske terjatve na podlagi odstopa od pogodbe: en mesec od prejema izjave stečajnega dolžnika o odstopu od pogodbe, - za regresno terjatev članov poslovodstva oziroma nadzornega sveta: en mesec od vročitve tožbe za uveljavitev odškodninskega zahtevka.

¹⁷ **Vodilna obrestna mera** je obrestna mera, ki jo za posamezno šestmesečno obdobje uporablja Evropska centralna banka za postopke glavnega refinanciranja, ki jih je opravila pred prvim koledarskim dnem tega šestmesečnega obdobja (prvi odstavek 23. člena ZFPPIPP).

Upravitelj	Osnovni seznam preizkušenih terjatev: izjava upravitelja o priznanju oziroma prerekanju vseh prijavljenih terjatev.	<ul style="list-style-type: none"> - En mesec od poteka roka za prijavo terjatev. - Na zahtevo upravitelja lahko sodišče rok podaljša za največ en mesec.
Sodišče	Objava osnovnega seznama preizkušenih terjatev.	Tri delovne dni od prejema osnovnega seznama.
Upnik	Ugovor proti osnovnemu seznamu preizkušenih terjatev: <ol style="list-style-type: none"> 1. če seznam ne vsebuje njegovih pravočasno prijavljenih terjatev, 2. če so podatki o njegovi terjatvi v seznamu napačni. 	Petnajst dni od objave osnovnega seznama.
Upravitelj	Popravek osnovnega seznama preizkušenih terjatev.	Osem dni po poteku roka za ugovor proti osnovnemu seznamu.
Sodišče	Objava popravka osnovnega seznama.	Naslednji delovni dan po prejemu popravka.
Upnik	Ugovor o prerekanju terjatve.	<ul style="list-style-type: none"> - Splošno pravilo: en mesec od objave osnovnega seznama. - Posebno pravilo za terjatve, vsebovane v popravku osnovnega seznama: en mesec o objave popravka.
Upravitelj	Dopolnjeni seznam preizkušenih terjatev – osnovni seznam, dopolnjen s podatki o: <ol style="list-style-type: none"> 1. ugovorih o prerekanju terjatev, 2. popravku terjatev (če je bil izdelan popravek osnovnega seznama). 	Osem dni po poteku roka za ugovor o prerekanju terjatev.
Sodišče	objava dopolnjenega seznama	Tri delovne dni po prejemu dopolnjenega seznama.
Upnik	Ugovor proti dopolnjenemu seznamu preizkušenih terjatev. <ol style="list-style-type: none"> 1. Upnik, ki je pravočasno vložil ugovor proti osnovnemu seznamu preizkušenih terjatev, če upravitelj njegovega ugovora ni upošteval v popravku osnovnega seznama preizkušenih terjatev. 2. Upnik, ki je pravočasno vložil ugovor o prerekanju terjatve: <ul style="list-style-type: none"> - če seznam ne vsebuje njegovega ugovora ali - če so podatki o tem ugovoru nepravilni. 	Petnajst dni od objave dopolnjenega seznama.
Sodišče	Sklep o preizkusu terjatev – sodišče odloči: <ol style="list-style-type: none"> 1. o ugovoru proti dopolnjenemu seznamu preizkušenih terjatev in o zavrženju prepoznih in nedovoljenih ugovorov; 2. katere terjatve so dokončno 	Petnajst dni od poteka roka za ugovor proti dopolnjenemu seznamu.

	<p>priznane ali prerekane;</p> <p>3. kdo mora v drugem postopku uveljavljati zahtevek za ugotovitev obstoja ali neobstoja prekane terjatve;</p> <p>4. če so upniki zahtevali oblikovanje upniškega odbora, tudi o tem, katere terjatve so verjetno izkazane.</p>	
Upravitelj	Končni seznam preizkušenih terjatev – dopolnjeni seznam, dopolnjen s podatki o odločitvah sodišča v sklepu o preizkusu terjatev.	Tri delovne dni po prejemu obvestila sodišča o odločitvi o preizkusu terjatev.
Sodišče	Objava sklepa o preizkusu terjatev in končnega seznama preizkušenih terjatev, ki je sestavni del sklepa o preizkusu terjatev.	Tri delovne dni po prejemu končnega seznama.
Upnik	Tožba za ugotovitev neobstoja prekane terjatve oziroma zahteva za nadaljevanje pravnega postopka o obstoju terjatev.	En mesec po objavi sklepa o preizkusu terjatev.
Tisti, ki je prerekal terjatve	Tožba za ugotovitev neobstoja prekane terjatve, ki temelji na izvršilnem naslovu.	En mesec po objavi sklepa o preizkusu terjatev.

Vir: Plavšak, 2008, 79–81

4.5.2.2 Velikost prijavljenih terjatev

Prijava terjatve v postopku zaradi insolventnosti mora vsebovati določen zahtevek za priznanje terjatve v postopku in opis dejstev, iz katerih izhaja utemeljenost zahtevka, in dokaze o njih. Upnik mora prijaviti glavnico terjatve. Če poleg glavnice uveljavlja tudi obresti in morebitne stroške, nastale z uveljavljanjem terjatve v sodnem ali drugem postopku, prijavi tudi znesek obresti in stroškov. Če upnik uveljavlja obresti do začetka stečajnega postopka, vendar njegov znesek ne vsebuje kapitaliziranega zneska obresti, mora pri prijavljenih prednostnih terjatvah izračunati znesek obresti stečajni upravitelj. Pri drugih terjatvah se to šteje, da upnik obresti za obdobje od zapadlosti terjatve v plačilo do začetka stečajnega postopka ne uveljavlja. Tudi pri stroških se šteje, če jih upnik ne prijavi, jih torej ne uveljavlja. Upniki morajo prijaviti svoje terjatve v višini glavnice in obresti (pogodbenih ali zamudnih), ki se obračunajo od dneva zapadlosti terjatve do dneva začetka stečajnega postopka.

Z novim zakonom je treba zamudne obresti obračunati in jih prijaviti v stečajno maso.

Terjatve, ki bi zapadle v plačilo po začetku stečajnega postopka in se obrestujejo, se prijavijo v nominalnem znesku glavnice in pogodbenih obresti, ki so se natekle do začetka stečajnega postopka. V plačilo še ne zapadle terjatve, ki se ne obrestujejo, se prijavijo v nominalnem znesku brez diskontiranja.

Upnik lahko v postopku zaradi insolventnosti z isto vlogo prijavi več svojih terjatev.

Od začetka stečajnega postopka tečejo obresti po **predpisani obrestni meri**¹⁸; le če terjatev zapade v plačilo šele po začetku stečajnega postopka in se po pogodbi do zapadlosti ne obrestuje, začnejo obresti po predpisani obrestni meri teči šele ob zapadlosti.

4.5.2.3 Pobot terjatev

Pobot je način prenehanja neke obveznosti. Možnost pobotanja pomeni, da načelo pravičnosti do vseh upnikov ni dosledno upoštevano, zato je pri stečaju posebna pozornost namenjena prav pobotu. Upnik, ki svoje terjatve pobota z dolžnikovimi, je v boljšem položaju kot ostali upniki. Pravila pobotanja, ki jih določa Obligacijski zakonik, so v stečajnem postopku uporabljena le deloma. Dovoljenost pobota v stečaju je izjema od pravila o hkratnem in sorazmernem plačilu vseh (nezavarovanih) terjatev, saj zaradi pobota upnik, ki je hkrati dolžnik stečajnega dolžnika, doseže plačilo celotnega (in ne le sorazmernega) zneska svoje terjatve.

Če ob začetku stečajnega postopka hkrati obstajata terjatev posameznega upnika do stečajnega dolžnika in nasprotna terjatev stečajnega dolžnika do tega upnika, terjatvi po zakonu veljata za pobotani.

Pobot ni dovoljen v primeru, ko bi se dosegel s špekulacijami na škodo drugih upnikov. ZFPPIPP določa, da pobot ni dovoljen v dveh primerih, in sicer, če je upnik terjatev do stečajnega dolžnika pridobil s cesijo v obdobju od začetka zadnjih šestih mesecev pred uvedbo stečajnega postopka do začetka stečajnega postopka in če je ob pridobitvi te terjatve vedel ali bi moral vedeti, da je dolžnik insolventen.

Terjatve, ki preneha zaradi pobota, upnik ne prijavi v stečajnem postopku. Mora pa v treh mesecih po objavi oklica o začetku stečajnega postopka obvestiti upravitelja o pobotu, sicer je stečajnemu dolžniku odgovoren za morebitne stroške in drugo škodo, ki jih je imel dolžnik zaradi upnikove opustitve.

4.5.3 Položaj dolžnika v stečajnem postopku

4.5.3.1 Dolžnikovo poslovanje med stečajnim postopkom

Stečajni postopek se vodi zaradi uresničitve interesa upnikov, da dosežejo plačilo svojih terjatev. Splošno pravilo o poslovanju v stečajnem postopku pravi, da je po začetku stečajnega postopka dovoljeno sklepati samo tiste pogodbe ali opravljati druge posle ali dejanja, ki so potrebna za upravljanje in unovčenje stečajne mase. Vendar pa lahko po posebnih pravilih stečajni dolžnik po začetku stečajnega postopka konča nujne posle ali nadaljuje s poslovanjem (največ eno leto), če mu to dovoli sodišče. Stečajni postopek naj bi se praviloma končal hitro, saj bi s tem najbolje zavarovali upnike in lastnike. S tem bi preprečili nadaljnje zmanjševanje stečajne mase in zmanjšali tveganje, da upniki ne bodo poplačani.

V interesu lastnikov je, da se proizvodnja nadaljuje in dokonča, vse izdelke pa proda. Tako se stečajna masa lahko celo poveča, namesto da bi se zaradi hitre odprodaje dolžnikovega premoženja zmanjšala. Zato lahko v primerih, ko je proizvodnja mogoča, in je v interesu upnikov in lastnikov, sodišče nadaljnjo proizvodnjo dovoli. Sodišče lahko dovoli končanje nujnih poslov le, če je njihovo končanje nujno, da se prepreči zmanjšanje stečajne mase, in če

¹⁸ **Predpisana obrestna mera** je obrestna mera zamudnih obresti, določena z zakonom (drugi odstavek 256. člena ZFPPIPP).

se zaradi njihovega končanja ne zavleče unovčenje stečajne mase in ne krši načelo omejevanja tveganj.

Med nujne posle po zakonu spadajo posli, ki jih je stečajni dolžnik začel pred izvajanjem stečajnega postopka in jih do začetka stečajnega postopka še ni končal. Upravitelj mora v enem mesecu po začetku stečajnega postopka sodišču dati predlog, da dovoli dokončanje teh poslov¹⁹.

Nadaljevanje poslovanja stečajnega dolžnika pomeni nadaljevanje proizvodnje oziroma opravljanje drugih poslov iz dejavnosti stečajnega dolžnika. Sodišče dovoli nadaljevanje poslovanja, če (šesti odstavek 317. člena ZFPPIPP):

- s tem soglašata upniški odbor;
- se s tem dosežejo ugodnejši pogoji za prodajo premoženja stečajnega dolžnika, ki se uporablja pri tem poslovanju, kot poslovne celote;
- se z nadaljevanjem poslovanja ne krši načelo omejevanja tveganj.

Zaradi nadzora in omejevanja tveganj mora upravitelj dobiti soglasje sodišča za vsak najem posojila ali kredita, poroštvo ali aval, ki ga da, dovolitev ustanovitve ločitvene pravice na premoženju stečajnega dolžnika, drug posel v zvezi z nadaljevanjem poslovanja stečajnega dolžnika, če sodišče tako določi s sklepom, s katerim dovoli nadaljevanje poslovanja stečajnega dolžnika.

Sodišče lahko odloči, da se nadaljnje poslovanje stečajnega dolžnika ustavi, če upravitelj v roku ne da predloga prodaje premoženja stečajnega dolžnika, ki se uporablja pri tem poslovanju, kot poslovne celote. Ustavi ga, če v enem letu od takrat, ko je upravitelj dal predlog, premoženje stečajnega dolžnika, ki se uporablja pri tem poslovanju, kot poslovne celote ni bilo prodano. Ustavi ga tudi, če nastanejo druge okoliščine, zaradi katerih nadaljnje poslovanje stečajnega dolžnika ne omogoča ugodnejših pogojev za plačilo upnikov ali se s tem krši načelo omejevanja tveganj.

Z nadaljevanjem opravljanja dejavnosti se stečajni postopek ne sme podaljševati, zato mora upravitelj takoj začeti priprave na prodajo premoženja kot poslovne celote. Tukaj ne gre za odprodajo dolžnika kot pravne osebe, pač pa za prodajo celotnega premoženja, ki se uporablja pri upravljanju posameznih poslov iz dejavnosti dolžnika.

V kolikor stečajni dolžnik nadaljuje s proizvodnjo, mora upravitelj mesečno poročati sodišču o poslovanju. Poročilom mora prilagati mesečne bilance stanja in izkaze poslovnega izida (po SRS 37).

4.5.4 Položaj zaposlenih pri stečajnem dolžniku

Stečajni upravitelj lahko s petnajstdnevnim odpovednim rokom odpove delovno razmerje tistim zaposlenim, katerih delo je zaradi uvedbe stečajnega postopka postalo nepotrebno. Po 109. členu Zakona o delovnih razmerjih jim ob odpovedi delovnega razmerja pripadajo odpravnine.

¹⁹ Več o tem v 316. členu ZFPPIPP.

4.5.4.1 Odpravnine iz poslovnega razloga ali iz razloga nesposobnosti delodajalca po Zakonu o delovnih razmerjih

Če delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov ali iz razloga nesposobnosti, je dolžan delavcu izplačati odpravnino.

Osnova za izračun odpravnine je mesečna plača, ki jo je prejel delavec ali ki bi jo prejel delavec, če bi delal v zadnjih treh mesecih pred odpovedjo.

Delavcu pripada odpravnina v odvisnosti od delovne dobe pri delodajalcu.

Delovna doba pri delodajalcu	Višina odpravnine
več kot eno leto do 5 let	1/5 osnove za vsako leto dela pri delodajalcu
več kot 5 let do 15 let	1/4 osnove za vsako leto dela pri delodajalcu
več kot 15 let	1/3 osnove za vsako leto dela pri delodajalcu

V delovno dobo pri delodajalcu se šteje tudi delo pri njegovih pravnih prednikih.

Višina odpravnine ne sme presegati desetkratnika osnove za izračun odpravnine.

Tako določena odpravnina je v skladu z davčnimi predpisi tudi neobdavčena z vidika dohodnine. Od tako obračunane dohodnine ni potrebno plačati prispevkov za socialno varnost.

Za izračun odpravnine iz poslovnih razlogov ali razloga nesposobnosti se mora v zgoraj navedenem primeru upoštevati bruto plača, saj imamo v Republiki Sloveniji od uvedbe prvega Zakona o dohodnini sistem bruto plač. Velja načelo, če ni drugače opredeljeno, ali gre za neto ali bruto, razumemo plača v bruto znesku. Neto plača je namreč kategorija, ki je zakon več ne omenja, saj je od značilnosti posameznega davčnega zavezanca odvisno to, koliko bo dobil neto izplačila.

S 1. januarjem 2003 je začel veljati [Pravilnik o določitvi odpravnin zaradi prenehanja delovnega razmerja iz operativnih razlogov](#).²⁰

V skladu s 1. točko 2. člena navedenega pravilnika se za odpravnine, ki so delavcem izplačane zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi s strani delodajalca, štejejo odpravnine iz poslovnih razlogov (prva alineja prvega odstavka 88. člena ZDR).

Za poslovni razlog se je v skladu s prvo alinejo prvega odstavka 88. člena [Zakona o delovnih razmerjih](#) (v nadaljevanju ZDR) šteje prenehanje potreb po opravljanju določenega dela, pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi, zaradi ekonomskih, organizacijskih, tehnoloških, strukturnih in podobnih razlogov na strani delodajalca. Za odpoved delovnega razmerja iz navedenega razloga morajo biti izpolnjeni tudi drugi pogoji, ki jih določa ZDR.

²⁰ Za namene izvajanja Zakona o dohodnini in Zakona o prispevkih za socialno varnost (v nadaljevanju: pravilnik), ki je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 114/02, 54/04,56/04,62/04,63/04. Navedeni pravilnik določa, katere odpravnine, določene z Zakonom o delovnih razmerjih, se v skladu s prvo alinejo 3. točke 19. člena Zakona o dohodnini in tretjim odstavkom 3. člena Zakona o prispevkih za socialno varnost, šteje za odpravnine, izplačane zaradi prenehanja delovnega razmerja iz operativnih razlogov po predpisih o delovnih razmerjih.

Tovrstna odpravnina pripada delavcu v primeru:

- redne odpovedi o zaposlitvi s strani delodajalca;
- iz poslovnega razloga;
- iz razloga nesposobnosti (v stečajnem postopku, postopku redne likvidacije, ki jo izvede sodišče, ali v primeru potrjene prisilne poravnave);
- izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi s strani delodajalca v skladu s 112. členom ZDR.²¹

Zgled 11 **Primeri izračunov odpravnin delavcem**

1. *Delavec je bil zaposlen pri delodajalcu 8 let. Kolikšna odpravnina mu pripada, če se začne stečajni postopek v podjetju in mu preneha pogodba o zaposlitvi iz poslovnih razlogov?*

Izračun:

$$8 \text{ let} * \frac{1}{4} \text{ osnove} = 2 \text{ osnovni}$$

Delavcu pripada odpravnina v višini dveh mesečnih plač, ki jih je prejel delavec ali bi jih prejel delavec, če bi delal v zadnjih treh mesecih pred odpovedjo.

2. *Delavec je bil zaposlen pri delodajalcu 10 let. Kolikšna odpravnina mu pripada v primeru potrjene prisilne poravnave, če upravitelj v prisilni poravnavi s 30-dnevnim odpovednim rokom odpove pogodbe o zaposlitvi delavcem, kot to določa program o prenehanju delovnega razmerja zaradi finančne reorganizacije (106. člen ZDR)?*

Izračun:

$$10 \text{ let} * \frac{1}{4} \text{ osnove} = 2 \text{ in pol osnove}$$

Delavcu pripada odpravnina v višini dveh in pol mesečnih plač, ki jih je prejel delavec ali bi jih prejel delavec, če bi delal v zadnjih treh mesecih pred odpovedjo.

²¹ V skladu s Pravilnikom o določitvi odpravnin zaradi prenehanja delovnega razmerja iz operativnih razlogov za namene izvajanja Zakona o dohodnini in Zakona o prispevkih za socialno varnost (Uradni list RS, 114/02), se za odpravnine, od katerih v skladu s prvo alinejo 3. točko 19. člena Zakona o dohodnini in tretjim odstavkom Zakona o prispevkih za socialno varnost štejejo odpravnine, ki so izplačane zaradi prenehanja delovnega razmerja, ki so delavcem izplačane zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi s strani delodajalca:

- Iz posebnih razlogov kot prenehanje potreb po opravljanju določenega dela pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi, zaradi ekonomskih, organizacijskih, tehnoloških, strukturnih ali podobnih razlogov na strani delodajalca (prva alineja prvega odstavka 88. člena ZDR).
- V stečajnem postopku ali postopku likvidacije, ki jo izvede sodišče, ko stečajni oziroma likvidacijski upravitelj s 15-dnevnim odpovednim rokom odpove pogodbe o zaposlitvi zaposlenim delavcem, katerih delo je zaradi začetka stečajnega postopka oziroma likvidacije pri delodajalcu postalo nepotrebno (103. člen ZDR),
- V primeru potrjene prisilne poravnave, če upravitelj v prisilni poravnavi s 30-dnevnim odpovednim rokom odpove pogodbe o zaposlitvi delavcem, kot to določa program o prenehanju delovnega razmerja zaradi finančne reorganizacije (106. člen ZDR) ali
- v drugih primerih začetega postopka za prenehanje delodajalca (108. člen ZDR).
- Če so izplačane pod pogoji, ki jih določa Zakon o delovnih razmerjih.
-

3. *Delavec je bil zaposlen pri delodajalcu 2 leti. Kolikšna odpravnina mu pripada, če mu delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov?*

Izračun:

$$2 \text{ leti} * 1/5 \text{ osnove} = 2/5 \text{ osnove}$$

Delavcu pripada odpravnina v višini 2/5 mesečne plače, ki jo je prejel delavec ali bi jo prejel delavec, če bi delal v zadnjih treh mesecih pred odpovedjo.

4. *Delavec je bil zaposlen pri delodajalcu 25 let. Kolikšna odpravnina mu pripada, če se začne stečajni postopek v podjetju in mu preneha pogodba o zaposlitvi iz poslovnih razlogov?*

Izračun:

$$25 \text{ leti} * 1/3 \text{ osnove} = 25/3 \text{ osnove} = 8 \text{ in } 1/3 \text{ osnove}$$

Delavcu pripada odpravnina v višini osem in eno tretjino mesečne plače, ki jo je prejel delavec ali ki bi jo prejel delavec, če bi delal v zadnjih treh mesecih pred odpovedjo.

5. *Delavec je bil zaposlen pri delodajalcu 38 let. Kolikšna odpravnina mu pripada v primeru začetka stečajnega postopka?*

Izračun:

$$38 \text{ let} * 1/3 \text{ osnove} = 38/3 \text{ osnove}$$

V tem primeru pripada delavcu deset mesečnih plač, ki jih je prejel delavec ali bi jih prejel delavec, če bi delal v zadnjih treh mesecih pred odpovedjo, saj odpravnina ne sme preseči znesek desetih osnov za izračun odpravnine

Iz splošne razdelitvene mase se prednostno poplačajo plače in nadomestila plač za zadnje 3 mesece pred začetkom stečajnega postopka, odškodnine za poškodbe, ki so povezane z delom pri delodajalcu in poklicne bolezni, ter neizplačane odpravnine zaradi prenehanja delovnega razmerja pred začetkom stečajnega postopka, kot so zaposlenim pripadale po Zakonu o delovnem razmerju. Plače in nadomestila plač v času odpovednega roka imajo status prednostnih nezavarovanih terjatev, kar pomeni, da se prednostno poplačajo iz splošne razdelitvene mase.

Svoje pravice lahko zaposleni uveljavljajo pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje in pri Jamstvenem in preživninskem skladu Republike Slovenije. Pri slednjem lahko zaradi začetka stečajnega postopka in prenehanju delovnega razmerja uveljavljajo zajamčeno pravico do delnega poplačila svojih terjatev do delodajalca (če jih ta še ni poravnal):

- v velikosti treh neto mesečnih plač kot nadomestilo za neizplačane plače oziroma nadomestila plač za zadnje tri mesece pred prenehanjem delovnega razmerja;
- (ene) neto minimalne plače kot nadomestilo za neizplačane odpravnine, do katerih so upravičeni kot presežni delavci.

Če se jamstveni sklad kot *nadomestni izplačevalec* prej naštetih zneskov vključi v neporavnane obveznosti do zaposlenih, ki jim je prenehalo delovno razmerje, s terjatvami na

podlagi izplačanih zneskov pridruži upnikom, ki bodo poplačani na koncu stečajnega postopka.

Stečajni upravitelj lahko odloči tudi, katerim zaposlenim zaradi začetka stečajnega postopka delovno razmerje ne bo prenehalo, ker je njihovo delo še naprej potrebno. Nekateri delavci so namreč lahko potrebni za dokončanje nujnih poslov oziroma za nadaljevanje opravljanja dejavnosti stečajnega dolžnika, kot je to določilo sodišče. V stečajnem postopku je potrebno opraviti tudi popis, sestaviti začetno stečajno bilanco stanja, zagotoviti ažurno knjigovodstvo, skrbeti za izterjavo terjatev dolžnika in unovčitev njegovega premoženja (Hieng, 2008, 33). Preberite tudi SRS 37.

4.6 NADALJEVANJE STEČAJNEGA POSTOPKA

4.6.1 Prodaja dolžnikovega premoženja

Glavna naloga stečajnega upravitelja je prodaja dolžnikovega premoženja. Predmet prodaje je vso dolžnikovo premoženje, razen tistega, ki je po zakonu izvzeto iz prodaje. ZFPPIPP podrobno določa postopek prodaje dolžnikovega premoženja. Pri tem se uresničujeta dve temeljni načeli stečajnega postopka, in sicer načelo zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov in načelo omejevanja tveganj.

Upravitelj mora pred prodajo dobiti oceno vrednosti premoženja in prodajo opraviti na licitacijski način – z dražbo. Prav tako stečajni dolžnik kupcu ne sme izročiti lastniške posesti prodanega premoženja ali opraviti drugih pravnih dejanj za prenos lastninske ali druge premoženjske pravice na kupca, dokler ta ne plača celotne kupnine.

Postopek prodaje poteka v petih fazah:

Slika 6: Postopek prodaje dolžnikovega premoženja
Vir: ZFPPIPP, 2007

1. Priprave za prodajo

Pri pripravah za prodajo mora pooblaščen ocenjevalec premoženja oceniti vrednost premoženja stečajnega dolžnika. Ocena vrednosti premoženja mora biti po [Zakonu o revidiranju](#) (v nadaljevanju ZRev-2) izdelana na podlagi **tržne²² in likvidacijske²³ vrednosti** v skladu z Mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti Odbora za mednarodne standarde ocenjevanja vrednosti (v nadaljevanju MSOV 1). Pooblaščen ocenjevalec mora v svojem poročilu oceniti obe vrednosti. Ocenjena tržna vrednost je podlaga za določitev izhodiščne oziroma izklicne cene, ocenjena likvidacijska vrednost pa je pomembna za uporabo pravil o najnižji prodajni ceni.

²² **Tržna vrednost** je v točki 3.1 MSOV 1 opredeljena kot ocenjeni znesek, za katerega naj bi bil voljan kupec in voljan prodajalec zamenjala premoženje na datum ocenjevanja vrednosti v transakciji med nepovezanimi in neodvisnima strankama. Tržna vrednost se ocenjuje z uporabo metod, ki izražajo naravo premoženja in okoliščine, v katerih bi najverjetneje potekalo trgovanje s tem premoženjem na trgu.

²³ **Likvidacijska vrednost** spada med netržne vrednosti in je v točki 3.7 MSOV 2 opredeljena kot znesek, ki ga lahko razumno prejmemo za prodajo premoženja v določenem časovnem obdobju, ki je prekratko, da bi izpolnjevalo časovno obdobje trženja, ki ga zahteva opredelitev tržne vrednosti. Ocenjena likvidacijska vrednost je praviloma nižja, včasih enaka in ni nikoli višja od tržne vrednosti.

2. Začetek prodaje s Sklepom o prodaji.

Prodaje ni dovoljeno začeti, dokler obstaja ovira za prodajo. S sklepom o prodaji sodišče določi izhodišča, ki jih mora upravitelj upoštevati pri postopku izbire najugodnejše ponudbe in sklenitvi prodajne pogodbe. Sodišče določi način prodaje premoženja, izklicno oziroma izhodiščno eno in znesek **varščine**²⁴. Ko sodišče prvič odloča o prodaji, lahko po zakonu kot način prodaje določi samo javno dražbo ali zavezujoče zbiranje ponudb. Če postopek javne dražbe ali zavezujočega zbiranja ponudb ni uspešen, lahko sodišče z dodatnim sklepom določi, da se opravi nezavezujoče zbiranje ponudb. Izklicno ali izhodiščno ceno mora sodišče po zakonu določiti na podlagi ocenjene vrednosti premoženja, ki ne sme biti nižja od polovice vrednosti, ocenjene na podlagi likvidacijske vrednosti. Znesek varščine je odvisen od izklicne oziroma izhodiščne cene in ne sme biti nižji:

- če izklicna ali izhodiščna cena ni višja od 200.000 evrov: od 10-tih odstotkov izklicne ali izhodiščne cene;
- v drugih primerih: od 20.000 evrov in tudi ne od 5-tih odstotkov izklicne ali izhodiščne cene.

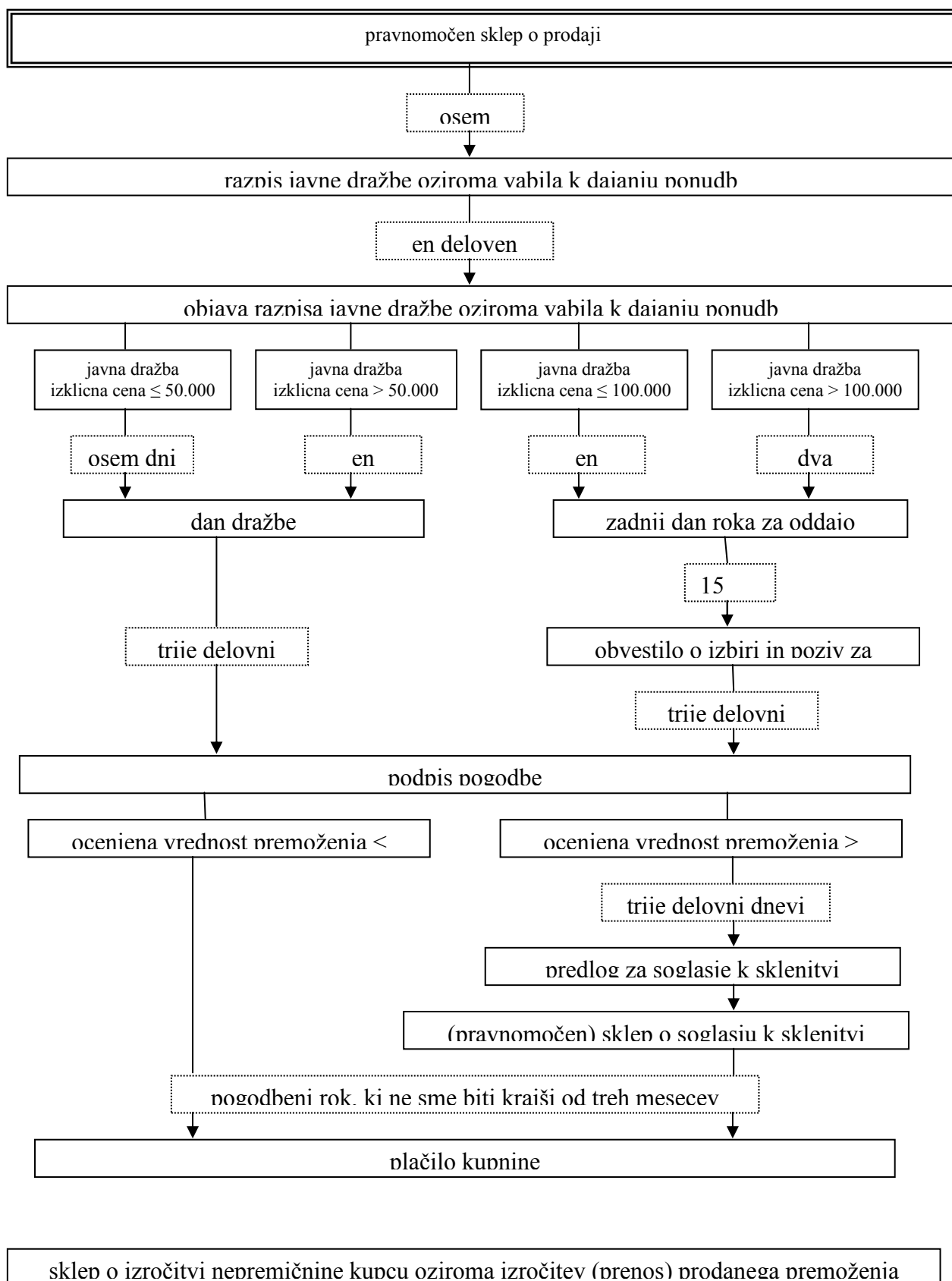
3. Postopek izbire najugodnejše ponudbe.

Upravitelj lahko začne postopek izbire najugodnejše ponudbe šele po pravnomočnosti sklepa o prodaji. Takrat upravitelj pripravi razpis oziroma vabilo k dajanju ponudb, ki ga mora v osmih dneh po pravnomočnosti sklepa o prodaji predložiti sodišču. Sodišče objavi vabilo oziroma razpis k dajanju ponudb na spletnih straneh za objave. Premoženje se praviloma proda na javni dražbi ali z zavezujočim zbiranjem ponudb, če pa sta postopka neuspešna, tudi na podlagi neposrednih pogajanj s kupci. Poznamo tri postopke izbire najugodnejše ponudbe.

1. **Javna dražba** je javno vabilo k dajanju ponudb, s katerim se stečajni dolžnik zaveže, da bo sklenil prodajno pogodbo s tistim dražiteljem, ki bo na dražbi ponudil najvišjo ceno.
2. **Zavezujoče zbiranje ponudb** je javno vabilo k dajanju ponudb, s katerim se stečajni dolžnik zaveže, da bo sklenil prodajno pogodbo s tistim ponudnikom, ki bo ponudil najvišjo ceno, vendar ne nižje od izhodiščne cene. Če bo več ponudnikov ponudilo enako najvišjo ceno, pa s tistim, ki bo ponudil najkrajši rok plačila.
3. **Nezavezujoče zbiranje ponudb** se od zavezujočega zbiranja ponudb razlikuje po tem, da izhodiščna cena ni določena in je obveznost stečajnega dolžnika skleniti pogodbo s ponudnikom, ki ponudi najvišjo ceno, izključena (Plavšak, 2008, 253).

Izjema so vrednostni papirji in blago, ki kotira na organiziranem trgu, ki ga mora upravitelj prodati na trgu po tržni ceni, hitro pokvarljivo blago in netržne zaloge ter rabljena oprema v skupni vrednosti do 10.000 evrov pa na kakršen koli način, ki je za takšno blago primerno.

²⁴ **Varščina** je denarni znesek, s plačilom katerega dražitelj pri javni dražbi ali ponudnik pri zbiranju ponudb utrdi svojo obveznost skleniti prodajno pogodbo, če bo na dražbi ali v postopku zbiranja ponudb uspel.

Slika 7: Postopek prodaje premoženja stečajnega dolžnika

4. Sklenitev prodajne pogodbe.

Pogodbe o prodaji premoženja stečajnega dolžnika ni dovoljeno skleniti z osebo, ki je v zadnjih dveh letih pred uvedbo stečajnega postopka opravljala funkcijo člana posloводства ali organa nadzora ali funkcijo prokurista v insolventnem dolžniku. Ni ga dovoljeno skleniti s stečajnim upraviteljem ali sodnikom, ki vodi postopek, z družbenikom, katerega delež v kapitalu stečajnega dolžnika je večji od 10-tih odstotkov, z osebo, ki ima v razmerju do prej omenjenih oseb položaj ožje povezane osebe in pravno osebo, v kapitalu katere ima do prej omenjenih oseb delež, večji od 50-tih odstotkov.

Kupec mora v znamenje sklenitve pogodbe plačati aro v roku, ki je določen v pogodbi, ki ne sme biti daljši od petih delovnih dni po sklenitvi pogodbe. V kolikor kupec zamuja s plačilom več kot 15 dni, lahko stečajni dolžnik od pogodbe odstopi. Rok za plačilo kupnine ne sme biti daljši od treh mesecev po sklenitvi prodajne pogodbe. Stečajni dolžnik po zakonu ne odgovarja za stvarne napake prodanega premoženja.

Če je ocenjena vrednost premoženja, ki je predmet prodaje, enaka ali večja od 10.000 evrov (prodajna cena je lahko tudi nižja), mora sodišče dati soglasje k sklenitvi prodajne pogodbe.

5. Prenos lastniške oziroma druge premoženjske pravice na kupca.

S plačilom kupnine prenehajo naslednje pravice tretjih na premoženju, ki je predmet prodajne pogodbe: zastavna pravica ali hipoteka in zemljiški dolg, pravica do prepovedi odtujitve in obremenitve ter osebne služnosti, stvarno breme ali stavbna pravica, če so bile pridobljene po začetku stečajnega postopka. Udeleženec, ki ni uspel na javni dražbi ali v postopku javnega zbiranja ponudb; upnik, predkupni upravičenec ali tretja oseba po zakonu ni upravičen niti v stečajnem niti v drugem postopku uveljavljati zahtevka za razveljavitev ali ugotovitev ničnosti prodajne pogodbe, zahtevka za sklenitev prodajne pogodbe pod enakimi pogoji z njim, zahtevka za razveljavitev ali ugotovitev ničnosti razpolagalnega pravnega posla, s katerim je bila prenesena lastninska ali druga premoženjska pravica na kupca ali katerega koli drugega zahtevka, katerega uveljavitev posega v pravice, ki jih pridobi kupec s sklenitvijo ali izpolnitvijo prodajne pogodbe.

4.6.1.1 Prodaja dolžnikovega premoženja kot poslovne celote

Poslovna celota so stvari in druge premoženjske pravice, ki so kot celota potrebne za opravljanje posamezne vrste poslov ali več vrst poslov, ki se opravljajo zaradi izdelave določene vrste proizvodov ali oprave določene vrste storitve (prvi odstavek 343. člena ZFPPIPP). Prodaja premoženja kot poslovne celote ne pomeni nujno prodaje vsega premoženja hkrati, temveč je lahko to prodaja posameznega sklopa oziroma posameznih sklopov premoženja. S prodajo poslovne celote je namen doseči višjo ceno premoženja, kot s prodajo posameznih stvari in drugega premoženja, ki ga zajema poslovna celota, mora zato pooblaščenec ocenjevalec izdelati tudi oceno vrednosti poslovne celote ob predpostavki delujočega podjetja. Za oceno tržne vrednosti poslovne celote se uporablja način kapitalizacije donosa, vključno z metodo diskontiranih denarnih tokov.

S plačilom kupnine preidejo na kupca kot pravnega naslednika stečajnega dolžnika pri podjetju, za opravljanje katerega se uporablja premoženje, ki je predmet prodajne pogodbe (drugi odstavek 343. člena ZFPPIPP):

1. poleg lastninske pravice ali drugih premoženjskih pravic na premoženju, ki je predmet prodajne pogodbe, tudi vse pravice, ki so povezane s pravnim položajem stečajnega dolžnika pri opravljanju podjema, kot so:
 - koncesije za opravljanje storitev ali uporabo ali izkoriščanje javnega dobra, razen, če zakon za posamezno vrsto koncesije določa, da z začetkom stečajnega postopka nad koncesionarjem koncesija preneha;
 - licence za uporabo pravic intelektualne lastnine;
 - pravice na podlagi atestov in uporabnih dovoljenj;
 - pravice na podlagi soglasij in dovoljenja pristojnih organov, potrebnih za opravljanje dejavnosti, ki je vključena v podjem, ali drugih soglasij ali dovoljenj, povezanih z opravljanjem podjema, razen, če zakon za posamezno vrsto soglasja ali dovoljenja določa, da to z začetkom stečajnega postopka nad imetnikom soglasja ali dovoljenja preneha;
 - pravice do najema ali zakupa premoženja, ki se uporablja pri opravljanju podjema;
 - pravica uporabe imena, vključenega v firmi stečajnega dolžnika;
2. vse obveznosti in javnopravna bremena, povezana z opravljanjem podjema, razen pravic tretjih.

Kupec pri nakupu podjema pridobljeno premoženje priključi svojemu in opravlja z njim dejavnost v okviru svojega podjetja, lahko pa s pridobljenim premoženjem ustanovi novo podjetje.

Če pridobljeno premoženje priključi h svojemu, lahko govorimo o poslovni združitvi, ki ne povzroči razmerja med obvladujočim in odvisnim podjetjem. V skladu z 9. točko uvoda v SRS 2006 mora kupec pri tovrstni poslovni združitvi nabavno vrednost podjema razporediti na pridobljena sredstva ter prevzete dolgove in pogojne obveznosti po pošteni vrednosti na datum nakupa oziroma prevzema premoženja. Morebitno pozitivno razliko med nabavno vrednostjo poslovne združitve ter čisto pošteno vrednostjo razpoznavnih sredstev, dolgov in pogojnih obveznosti se obračuna kot dobro ime, morebitno razliko pa vključi v poslovni izid (Hieng, 2008, 34).

V kolikor se s kupljenim premoženjem ustanovi novo podjetje, se vrednost podjema vpiše kot stvarni vložek pri ustanovitvi novega podjetja in njegovega vpisa v sodni register. Na novo podjetje se lahko prenese tudi ime firme stečajnega dolžnika, saj se ta ob zaključku stečajnega postopka izbriše iz sodnega registra. V novoustanovljenem podjetju se pridobljeno premoženje (sredstva in obveznosti) v poslovnih knjigah izkaže po pošteni vrednosti. Morebitno pozitivno razliko med nabavno vrednostjo poslovne združitve ter čisto pošteno vrednostjo premoženja se obračuna kot dobro ime, morebitno razliko pa vključi v poslovni izid.

4.6.2 Poplačilo upnikov

Splošna razdelitvena masa je denarno dobroimetje, nastalo z unovčenjem splošne stečajne mase, zmanjšano za stroške stečajnega postopka, razen stroškov, ki se krijejo iz posebnih

stečajnih mas. Namenjena je plačilu nezavarovanih terjatev upnikov. Terjatve se iz splošne stečajne mase plačajo po naslednjem vrstnem redu:

- prednostne terjatve,
- navadne terjatve,
- podrejene terjatve.

Dokler razdelitvena masa ne zadošča za celotno plačilo terjatev predhodnega vrstnega reda, ki jih je treba upoštevati pri razdelitvi, ni dovoljeno začeti plačevati terjatev poznejšega vrstnega reda. Če razdelitvena masa ne zadošča za celotno plačilo terjatev posameznega vrstnega reda, ki jih je treba upoštevati pri razdelitvi, se vse terjatve tega vrstnega reda plačajo v deležu, ki se izračuna kot razmerje med zneskom razpoložljive razdelitvene mase in skupnim zneskom vseh terjatev tega vrstnega reda, ki jih je treba upoštevati pri razdelitvi (Plavšak, 2008, 266).

Pri razdelitvi splošne razdelitvene mase se najprej naredi načrt razdelitve. Sodišče objavi načrt prve razdelitve in posodobljeni končni seznam preizkušenih terjatev. Proti načrtu lahko z ugovorom ugovarja vsak upnik. Sodišče na podlagi načrta razdelitve in ugovorov s sklepom odloči o razdelitvi. Nazadnje sledi le še plačilo na podlagi končnega načrta razdelitve. Upravitelj mora plačati terjatve v znesku, določenem z načrtom razdelitve, v petnajstih dneh po pravnomočnosti sklepa o prvi razdelitvi.

Če premoženja, ki sestavljajo stečajno maso, ni mogoče unovčiti, ali bi z njegovim unovčenjem nastali sorazmerni stroški, se to premoženje s sklepom o končni delitvi, razdeli:

- če razdelitvena masa zadošča za plačilo vseh nezavarovanih terjatev – družbenikom v sorazmerju z njihovimi deleži;
- če razdelitvena masa zadošča za plačilo vseh nezavarovanih terjatev – upnikom v sorazmerju z njihovimi deleži pri razdelitvi, če ti privolijo, da prevzamejo to premoženje.

Če upniki ali družbeniki ne privolijo v prevzem tega premoženja, se s sklepom o končni razdelitvi prenese na Republiko Slovenijo.

4.7 ZAKLJUČEK STEČAJNEGA POSTOPKA

Upravitelj mora v enem mesecu po opravljeni končni razdelitvi predložiti sodišču svoje končno poročilo. Končno poročilo mora poleg podatkov, ki jih mora vsebovati redno poročilo, vključevati še (drugi odstavek 375. člena ZFPPIPP):

- skupni znesek unovčene stečajne mase,
- končni delež plačila terjatev upnikov,
- predlog upravitelja za odmero zadnjega dela nagrade za njegovo delo,
- izjavo upravitelja, da je izvedel vsa dejanja, ki jih je bilo treba opraviti v stečajnem postopku v skladu z zakonom.

Sodišče na podlagi končnega poročila upravitelja in mnenja upniškega odbora odloči o odmeri zadnjega dela nagrade upravitelju. Sodišče izda sklep o končanju stečajnega postopka,

ki se objavi na spletnih straneh AJPES-a. Na podlagi pravnomočnega sklepa o končanju stečajnega postopka se sklep vpiše v sodni register, stečajni dolжник kot pravna oseba pa dokončno preneha obstajati.

Če je stečajna masa neznatne vrednosti ali ne zadošča niti za stroške stečajnega postopka, sodišče na predlog upravitelja in na podlagi mnenja upniškega odbora odloči, da se stečajni postopek konča, ne da bi bila opravljena razdelitev upnikom. S tem se razreši upravitelja, morebitno premoženje, ki ostane po pokritju stroškov stečajnega postopka, pa se prenese na Republiko Slovenijo.

Če se premoženje, ki je pripadalo stečajnemu dolžniku, najde, potem ko je sodišče izdalo sklep o končanju stečajnega postopka, se na predlog upnika, ki je bil v stečajnem postopku nad dolžnikom upravičen opravljati procesna dejanja in do konca stečajnega postopka to njegovo upravičenje ni prenehalo, ali družbenika stečajnega dolžnika začne stečajni postopek nad tem premoženjem (prvi odstavek 380. člena ZFPPIPP). V stečajnem postopku nad pozneje najdenim premoženjem se terjatve upnikov ne prijavijo znova, temveč so pri razdelitvi razdelitvene mase dosežene z unovčenjem pozneje najdenega premoženja, upoštevajo samo terjatve, ki so bile priznane v stečajnem postopku nad stečajnim dolžnikom, če ni v tretjem odstavku tega člena drugače določeno. Če je bil stečajni postopek nad stečajnim dolžnikom končan brez razdelitve stečajne mase upnikom, ne da bi bila v tem postopku opravljena prijava in preizkus terjatev upnikov, je treba ta dejanja opraviti v stečajnem postopku nad pozneje najdenim premoženjem.

4.8 RAČUNOVODENJE V STEČAJU

Izdelovanje računovodskih izkazov podjetij v stečaju

V tem poglavju bomo spoznali posebnosti in pri izdelavi računovodskih izkazov poslovnih oseb v stečaju. V Sloveniji že od uveljavitve SRS uporabljamo poseben standard o računovodskih rešitvah v podjetjih v stečaju in likvidaciji, to je SRS 37.

V stečajnem postopku in v stečajnih bilancah stanja je treba razdeliti stečajne upravičence (upnike) v več skupin, ki so odvisne od pravnih razmerij pred začetkom stečajnega postopka:

- upniki s sodno izterjavo: upniki z izločitveno pravico in upniki s posebno pravico,
- upniki z negotovo izterjavo: upniki v stečajnem postopku,
- prednostni upniki,
- neprednostni upniki.

Upniki z izločitveno pravico (izločitveni upnik) so lastniki sredstev, ki so pri stečajnem podjetju. To so komisijsko blago, dobave, pri katerih si dobavitelj zadrži lastniško pravico, predmeti na podlagi posebnih pravnih razmerij, kot so najemne, posojilne ali zakupne pogodbe. *Upniki s posebno pravico* (ločitveni upniki) so tisti, ki zahtevajo oziroma imajo pravico do prednostne poravnave svojih terjatev. Sem sodijo terjatve, ki so zavarovane z zastavno pravico pri zemljiščih ali s pogodbenimi zastavnimi pravicami. Te so hipoteke, zemljiški dolgov, predpisane zastavne pravice najemodajalcev in zakupodajalcev, lombardi in zavarovanje nakazil (Koletnik in Koželj, 2008, 310).

V stečajnem postopku se pojavijo novi upniki (*upniki v stečajnem postopku*), ki so povezani s stečajnimi stroški in dolgovi. Med stečajne stroške štejemo sodne stroške, stroške upravljanja, vrednotenja in delitve stečajne mase, stroške usmerjanja in nadziranja v imenu vseh dolžnikov. Med stečajne dolgove sodijo zahteve delojemalcev iz kolektivnih pogodb, zahteve zastopnikov za honorarje in provizije od dolžnikov, zahteve izvajalcev storitev v zvezi s podjetniškim zavarovanjem dolžnikov in drugo (več v: Koletnik in Koželj, 2008, 310).

Prednostni upniki pridejo na vrsto, ko so poravnane vse obveznosti, povezane s stečajnimi stroški in dolgovi. Te obveznosti se nanašajo na fiskalne in socialne dajatve in so običajno tudi razvrščene v več razredov. Neprednostni upniki so vsi drugi, ki niso razvrščeni v prej naštete oblike upnikov. Njim pripada preostali sorazmerni del stečajne mase. Delež stečajne mase za neprednostne upnike izračunamo po naslednji enačbi:

$$\text{delež stečajne mase za neprednostne upnike} = \frac{\text{prosti del stečajne mase} \times 100}{\text{terjatve neprednostnih upnikov}}$$

Običajno stečajna masa ne zadošča za poravnavo vseh obveznosti, saj bi sicer družba nadaljevala z delovanjem ali prenehala po postopku likvidacije. Razlog za to je v premajhni stečajni masi za poplačilo vseh upnikov in lastnikov v prepozni sprožitvi stečajnega postopka. Razlog je tudi v tem, da so upniki pravočasno zavarovali svoje zahteve, tako da so prišli v skupino upnikov s posebno pravico.

Upniki morajo vsaka terjatev, ki jo želijo uveljavljati do stečajnega podjetja, prijaviti na sodišče, kjer vodijo vrstni red prijavljenih terjatev. Prijaviti ni treba le terjatev, ki jih imajo upniki s sodno izterjavo ter upniki v stečajnem postopku.²⁵

Stečajni upravitelj ima naslednje naloge:

- a) popiše vsa sredstva in dolgove na dan začetka stečajnega postopka;
- b) s pomočjo ocenjevalcev vrednosti oceni likvidacijsko vrednost vseh sredstev, ki jih bo mogoče unovčiti v stečajnem postopku;
- c) prouči in oceni premoženjsko-finančni položaj podjetja v stečaju;
- d) naredi začetno stečajno bilanco s seznamom ocenjenih vrednosti sredstev, ki jih bo mogoče vključiti v stečajno maso, in predračunski izkaz prezadolženosti podjetja;
- e) izdela vmesne stečajne izkaze v času stečajnega postopka;
- f) prodaja sredstva in poravnava dolgove v skladu s prilivi denarja od prodanih sredstev po predpisanem vrstnem redu;
- g) izdela obračunski izkaz prezadolženosti in končno stečajno bilanco stanja.

Popis sredstev in obveznosti opravi v skladu s splošnimi pravili o popisovanju sredstev in obveznosti do virov sredstev. Na tej podlagi upravitelj ob vključitvi veččaka za ocenjevanje vrednosti sredstev in /ali podjetja oceni likvidacijsko vrednost sredstev in dolgov.

²⁵ Z začetkom stečajnega postopka zgubijo lastniki deležev oziroma delnic pravico razpolaganja s sredstvi v takem podjetju. Sodišče določi stečajnega upravitelja. Njegova naloga je, da upnikom iz unovčenih sredstev delovno ali v celoti poplača njihove terjatve.

Dostikrat se v praksi dogodi, da položaj v podjetju iz različnih vzrokov še ni v celoti znan. V tem primeru pa lahko sodišče imenuje prehodnega stečajnega upravitelja z namenom, da prouči stanje v tem podjetju. V času preučevanja stanja v podjetju lahko sodišče v takem podjetju omeji razpolaganje s sredstvi.

Vse to je podlaga za izdelavo začetne stečajne bilance na dan začetka postopka. V tem času bo upravitelj proučil in ocenil premoženjsko-finančni položaj v podjetju. Sledi lahko izdelava začetne stečajne bilance in predračunskega izkaza prezadolženosti.

Pri prisilni ukinitvi podjetja moramo narediti zaključno bilanco stanja na dan pred uvedbo stečajnega postopka ter začetno, vmesno in končno stečajno bilanco. Sredstva je treba razvrstiti z vidika razpolagalne pravice, dolgove pa z vidika prednosti v stečajnem postopku. Nadvse pomembno je, kdo s sredstvi razpolaga, in tudi to, če so sredstva last podjetja ali ne. Pomembno je, ali imajo do njih prednostno pravico določeni upravičenci, ali se lahko nekatere terjatve in obveznosti med seboj poravnajo. Pri dolgovih je nujno vedeti, kakšno prednost dajejo gospodarskopравни predpisi posameznim upnikom.

Z oceno premoženjsko-finančnega položaja v podjetju v stečaju običajno ugotovimo, da ne bomo mogli poravnati vseh dolgov, zato so pravila o načinu njihove poravnave izredno pomembna. Nekateri upniki imajo namreč prednost pred drugimi. Nadvse pomembno je, da vsakega upnika in vsako njegovo terjatev pravilno razvrstimo, v katero skupino sodijo. Stečajna bilanca stanja je zaradi tega drugače sestavljena drugače kot likvidacijska. Sredstva in obveznosti do virov sredstev so v stečajni bilanci stanja razporejena na naslednji način:

Sredstva

Sredstva z izločitveno pravico

Sredstva s posebno pravico

Razpoložljivo premoženje oziroma stečajna masa

Dolgovi

Dolgovi do upnikov z izločitveno pravico

Dolgovi do upnikov s posebno pravico

Dolgovi do upnikov v stečajnem postopku

Dolgovi do prednostnih upnikov

Dolgovi do neprednostnih upnikov

Prezadolžitev (a–b)

Na **aktivni strani stečajne bilance stanja** bomo sredstva razvrstili po pravni pripadnosti posameznih vrst sredstev, torej na nerazpoložljiva sredstva in razpoložljiva sredstva. V prvo skupino sodijo sredstva, nad katerimi imajo lastniško pravico drugi (blago v komisijski prodaji, v najem vzeti predmeti, stvari drugih, ki so v shrambi pri stečajnem podjetju), in sredstva, ki so obremenjena s hipotekami (hipotekarne obremenitve zemljišč, z zastavno pravico obremenjena sredstva). V drugo skupino sodijo sredstva iz stečajne mase in morebitne dopolnilne postavke, kot so neposlovna (privatna) sredstva in pravice.

Pasivna stran stečajne bilance stanja je razčlenjena na različne pravice v stečajnem postopku, predvsem na izredne pravice (te ne sodijo k skupnim ali delnim dolgovom), posebne pravice (zastavne pravice, odstopljene terjatve in podobno), obveznosti iz stečajnega postopka (stroški stečajnega postopka, izdatki sodelavcev pri upniškem odboru, izdatki izvedencev, terjatve delodajalcev, ki so nastale na začetku stečaja) in obveznosti do prednostnih in neprednostnih upnikov (gre za razčlenjen prikaz terjatev, ki jih imajo upniki do stečajnega podjetja) (Koletnik in Koželj, 2008, 310).

Otvoritveno stečajno bilanco stanja naredi upravitelj z namenom, da predstavi sposobnost udenarjenja sredstev in velikost stečajne mase. Ta bilanca ni identična s pregledom sredstev, ki ga moramo priložiti k priglasitvi stečaja. V procesu stečajnega postopka praviloma ni

predpisane vmesne bilance, kakor je to običajno pri likvidacijah. Predračunski izkaz prezadolženosti izpričuje pričakovano prezadolženost podjetja in stečajni delež za neprednostne upnike.

Sredstva, ki sodijo v začetno stečaj no bilanco, se ne vrednotijo po načelih, ki veljajo za delujoča podjetja, temveč po **likvidacijski vrednosti**. Gre za čisto iztržljivo vrednost posameznih sredstev, ki sta jo voljna sprejeti kupec in prodajalec, to je stečajni upravitelj in senat.

Po zaključku stečajnega postopka naredi stečajni upravitelj **zaključni oziroma likvidacijski obračun**. Ta vsebuje prikaz unovčenih sredstev, poravnave upnikov in kritje stroškov stečaja. Prikazani so vsi prejemi in izdatki iz unovčitve sredstev in poravnave obveznosti do upnikov med stečajnim postopkom. Končna stečajna masa, obračunski izkaz prezadolženosti in poročilo stečajnega upravitelja so sestavine zaključnega obračuna stečaja.

Zgled 12

Podjetje Propad, d.o.o. je v velikih težavah. Pesti ga kratkoročna nelikvidnost in dolgoročna plačilna nesposobnost. Direktor je zaradi tega na podlagi sklepa družbenikov pri pristojnem sodišču dne, 15. 3. 2009, sprožil predlog za začetek stečajnega postopka. K temu predlogu je moral priložiti tudi bilanco stanja.

Zaključna bilanca stanja podjetja Propad, d.o.o.

Na dan, 31. 12. 2008

(Priloga k predlogu za uvedbo stečaja)

Tabela 10: Zaključna bilanca stanja podjetja Propad, d.o.o.

v €

Aktiva	Znesek	Pasiva	Znesek
1. Stalna sredstva	140.500	1. Kapital	7.500
- zemljišče in zgradbe	20.000	- izguba	-62.500
		-osnovni kapital	70.000
- proizvodjalna oprema	120.500	2. Dolgovi	179.270
		- bančno hipotekarno posojilo	15.500
2. Gibljava sredstva	46.270	- obveznosti do dobav.	147.570
- material	13.200	- druge obveznosti (neplačane dajatve)	16.200
- nedokončana proizvodnja	2.000		
- proizvodi	6.900		
- terjatve do kupcev	21.720		
- denarna sredstva v banki	2.450		
Skupaj	186.770	Skupaj	186.770

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

Pristojno sodišče je imenovalo stečajnega upravitelja, ki je izdelal in predložil oceno premoženjsko-finančnega položaja stečajnega podjetja z začetno stečajno bilanco stanja. Njegove ugotovitve so naslednje:

Tabela 11: Ocenjeni položaj podjetja Propad, d.o.o., v stečaju

Sredstva in obveznosti	Ocenj. vrednost	Izloč. pravica	Poseb. Prav.	Stečajna m.
A. Sredstva				
1. Stalna sredstva				
zemljišča in objekti	18.000		10.000	8.000
proizvajalna oprema	120.290			120.290
2. Gibljiva sredstva				0
- material	12.600	6.000		6.600
- nedokončana proizvodnja	2.000			2.000
- gotovi proizvodi	6.900			6.900
- terjatve do kupcev	21.720			21.720
- denarna sredstva v banki	2.450			2.450
3. Prezadolžitev	64.810			0
Skupaj sredstva	248.770	6.000	10.000	167.960
B. Dolgovi				
1. Obv. do izločitvenih upnikov	6.000	6.000		
2. Obv. do ločitvenih upnikov	10.000		10000	
3. Obv. do navadnih upnikov	7.000			7.000
4. Obv. do države (davki)	12.000			12.000
5. Neprednostni upniki (obvez. do dobav., 248,770 -35.000 prednostne pravice)	213.770			213.770
Skupaj obveznosti do virov sredstev	248.770	6.000	10.000	232.770

Legenda:

* hipotekarni kredit

** lastniška pravica nad surovinami

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

Tabela 12: Predračunski izkaz predložitve podjetja Propad, d.o.o. v stečaju

Besedilo	Vrednost
1. Izguba pri poslovanju	62.500
2. Izguba pri ocenitvi sredstev	2.810
a) manjša vrednost zemljišč in objektov	2.000
b) manjša vrednost opreme in naprav	210
c) manjša vrednost materiala	600
3. Upniki (obveznosti in stroški) v stečajnem postopku	7.000
4. Skupaj (1 + 2 + 3)	72.310
5. Kapital	7.500
6. Prezadolžitev (4 – 5)	64.810

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

Tabela 13: Predračunski izkaz stečaja podjetja Propad, d.o.o. v stečaju

Prilivi – odlive	Vrednost
1. Vrednost prostih sredstev	167.960
2. Poravnava prednostnih obveznosti	-19.000
a) obveznosti in stroški v stečajnem postopku	-7.000
b) prednostni upniki (davčne obveznosti)	-12.000
3. Razpoložljiva stečajna masa	148.960
4. Stečajni delež za naprednostne upnike (148.960 : 213.770 x 100)	69,7 %

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

Tabela 14: Začetna stečajna bilanca stanja Propad d.o.o., v stečaju

v €			
Aktiva	Znesek	Pasiva	Znesek
1. Sredstva z izločitveno pravico	6.000	1. Obveznosti z izločitveno pravico	6.000
2. Sredstva s posebno pravico	10.000	2. Obveznosti s posebno pravico	10.000
3. Stečajna masa	167.960	3. Upniki	167.960
a) zemljišča in objekti	8.000	a) prednostni upniki	19.000
b) proizvodne naprave	120.290	b) neprednostni upniki	148.960
c) material	6.600		
č) nedokonč. proizvodnja	2.000		
d) proizvodi	6.900		
e) terjatve do kupcev	21.720		
f) denarna sredstva v banki	2.450		
4. Prezadolžitev	0		
Skupaj	183.960	Skupaj	183.960

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

V stečajnem postopku so nastali naslednji poslovni dogodki:

- a) Upniki, ki so imeli hipoteko nad zemljiščem in objekti, so jo unovčili v višini svojih terjatev.
- b) Stroji in naprave so bili prodani za 7.500 evrov.
- c) Izkupiček od prodaje surovin, nad katerimi upniki nimajo lastninske pravice, znaša 5.500 evrov. Surovine, ki so bile last dobavitelja, so vrnil.
- d) Unovčenih je bilo za 6.000 evrov terjatev, neunovčenih še za 100 evrov.
- e) Nedokončana proizvodnja je bila skupaj z gotovimi proizvodi prodana drugemu podjetju za 4.000 evrov.
- f) Obveznosti in stroški v stečajnem postopku so znašali 1.250 evrov.
- g) Obveznosti do prednostnih upnikov so bile poravnane.

Tabela 15: Obračunski izkaz podjetja Propad, d.o.o. v stečaju

		v €
A. Odlivi		
1. Prezadolžitev		64.810
2. Manjši izkupički pri unovčitvah sredstev		
a) zemljišča in objekti		1.200
b) proizvodjalne naprave		550
c) terjatve do kupcev		3.600
d) nedokončana proizvodnja in gotovi proizvodi		300
3. Skupaj odlivi		70.460
B. Prilivi		
1. Večji izkupiček pri unovčitvah sredstev		
a) material		100
2. Stečajni obračun		70.360
3. Skupaj prilivi		70.460

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

Tabela 16: Končna stečajna bilanca stanja podjetja Propad, d.o.o. v stečaju

v €			
Aktiva	Znesek	Pasiva	Znesek
1. Denar	143.350	1. Neprednostni upniki	213.710
2. Stečajni obračun	70.360		
Skupaj	213.710	Skupaj	213.710

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov

Iz stečajne mase je lahko stečajni upravitelj poravnal obveznosti do neprednostnih upnikov v višini 143.350 € in ne v višini 148.960, kar pomeni, da so bili neprednostni upniki poplačani le 67,1-odstotno.

– **Kaj pa po stečaju? Ali mora poslovna dejavnost zamreti?**

Glej spletno stran:

Sporočilo Komisije svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij, premagovanje posledic poslovnega neuspeha – za politiko nove priložnosti, Bruselj, 5. 10. 2007;

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=com:2007:0584:FIN:SL:PDF>

Stečaj je z zakonom predpisana oblika prenehanja gospodarskih subjektov. V njem se unovči premoženje dolžnika. Z denarjem se po posebnih pravilih poplača upnike, pri čemer se upoštevajo vsa tri načela postopkov zaradi insolvenčnosti. Sodišče imenuje stečajnega upravitelja, ki vodi stečajni postopek v skladu z določbami ZFPPIPP, in skrbi za položaj upnikov, dolžnika in delavcev v stečajnem postopku. Delavci so upravičeni do odpravnin po ZDR-ju in do nadomestil pri Jamstvenem in preživninskem skladu RS in pri zavodu RS za

zaposlovanje. Stečajni upravitelj poskrbi za pravilno ugotovitev premoženja družbe in to premoženje proda, da družba dobi denar – stečajno maso, s katero po zakonskih določbah poplača upnike. Na začetku stečajnega postopka je dolžan stečajni upravitelj napraviti začetno bilanco stanja, med stečajnim postopkom mora poročati stečajnemu senatu, po zaključku stečajnega postopka pa naredi likvidacijski obračun.

Vprašanja za utrjevanje snovi

- *Naštejte in opišite načela stečajnega postopka.*
- *Kateri organi nastopajo v stečajnem postopku?*
- *Orišite vlogo stečajnega upravitelja v stečajnem postopku.*
- *Kako se oblikuje in razdeli stečajna masa?*
- *Pojasnite pojme stečajna masa, razdelitvena masa, posebna stečajna masa in posebna razdelitvena masa.*
- *Ponazorite na primeru izračun posebne razdelitvene mase.*
- *Opredelite vlogo sodišča v začetku stečajnega postopka.*
- *Pojasnite položaj delavcev v stečajnem postopku.*
- *Opredelite pravice upnikov v stečajnem postopku.*
- *Pojasnite vlogo in obveznosti dolžnikov v stečajnem postopku.*
- *Predvidite primere zapletov v stečajnem postopku.*
- *Izmislite si podatke o terjatvah prijavljenih v stečaj in o premoženju in se postavite v vlogo stečajnega upravitelja. Napravite likvidacijski obračun in razdelite stečajno maso.*
- *Postavite se v vlogo upnika in naredite prijavo terjatev skupaj z zamudnimi obrestmi v stečajno maso.*

5 PRENEHANJE DRUŽBE Z LIKVIDACIJO IN PO SKRAJŠANEM POSTOPKU

V tem poglavju bomo spoznali:

1. likvidacijski postopek,
2. posebnosti računovodstva v likvidacijskem postopku,
3. način, kako lahko gospodarske družbe prenehajo po skrajšanem postopku in izdelava računovodskih izkazov v tem primeru,
4. postopke statusnega preoblikovanja družb.

Družbeniki v d.o.o. so se dogovorili, da ustanovijo družbo za določen skupen projekt. Po končanju tega projekta bo družba prenehala delovati. Kako v tem primeru zberemo družbo iz registra gospodarskih družb? Kaj moramo pred izbrisom storiti? In kaj naredimo s preostalim premoženjem v taki družbi? Katere računovodske izkaze in kdaj jih moramo narediti? Kako vrednotimo postavke v teh računovodskih izkazih? Kaj pa zaposleni – ali postanejo brezposelni?

5.1 LIKVIDACIJA

Likvidacija je eden od načinov prenehanja pravne osebe. Družba lahko preneha tudi na podlagi stečajnega postopka, s pripojitvijo k drugi družbi ali z združitvijo z njo. Razlikujemo dve različni likvidaciji, prostovoljno in prisilno likvidacijo. Prostovoljno likvidacijo izvede pravna oseba sama, na podlagi pristojnega organa (ureja jo ZGD-1). Prisilno likvidacijo pa izvede sodišče, neodvisno od volje pravne osebe (ureja jo ZFPPIPP). Tako za prostovoljno kot za prisilno poravnavo je značilno, da pravna oseba preneha poslovati, njeno premoženje se unovči in plačajo se vse njene obveznosti, ostanek po plačilu vseh obveznosti pa se razdeli družbenikom.

Podjetje preneha zaradi različnih razlogov. Nekateri od njih so (več v 105. členu ZGD-1):

- s pretekom časa, za katerega je bila ustanovljena;
- s sklepom skupščine, ki mora biti sprejet z najmanj tričetrtinsko večino zastopanega osnovnega kapitala; statut lahko določi višjo večino in druge zahteve;
- če poslovanje ne deluje več kot 12 mesecev;
- če sodišče ugotovi ničnost kapitalne družbe;
- s stečajem;
- na podlagi sodne odločbe;

- z združitvijo v kakšno drugo družbo;
- če se zmanjša osnovni kapital družbe pod minimum.

Ostali razlogi za prenehanje družbe so lahko določeni tudi v statutu posameznega podjetja. Razlog za prenehanje družbe je lahko tudi odločba sodišča na podlagi tožbe, ki jo imajo pravico vložiti vsi družbeniki, katerih skupni deleži dosegajo dvajsetino osnovnega kapitala. Vsak član organa vodenja ali nadzora lahko s tožbo zahteva, da sodišče odloči o prenehanju družbe, če meni, da ni mogoče v zadostni meri doseči ciljev družbe ali da obstajajo kakšni drugi utemeljeni razlogi za prenehanje družbe, zlasti zaradi pomanjkljivosti določb statuta o višini osnovnega kapitala, opredelitvi delnic ali dejavnosti družbe, ki niso v skladu s tem zakonom. Če se pomanjkljivosti lahko odpravijo, se lahko tožba vloži šele, ko je upravičenec do tožbe družbo pozval, da odpravi pomanjkljivosti in ta v treh mesecih ni ukrepala ali nepravilnosti niso odpravljene v enem letu (402. člen ZGD-1).

Obvezno prenehanje z likvidacijskim postopkom je posledica le nekaterih razlogov, na primer ničnosti družbe, ustanovitve družbe le za določen čas. V drugih primerih se dogovarjanje o dejanskem prenehanju družbe šele začne. Če na primer, uprava ne deluje, je to lahko povod za prenehanje, saj ni mogoče doseči ciljev družbe, ali če obstajajo kaki drugi utemeljeni razlogi za njeno prenehanje (njen položaj na trgu ali razmerja med družbeniki) (Hieng, 2008, 44).

Glavni cilj likvidacije družbe je razdelitev premoženja med upnike, ko je ta poplačala vse svoje obveznosti do upnikov v celoti. V kolikor upnikov v likvidacijskem postopku ni mogoče poplačati, se uvede stečajni postopek.

5.1.1 Likvidacijski postopek

5.1.1.1 Postopek prostovoljne likvidacije

Za prostovoljno likvidacijo je značilno, da pravna oseba preneha poslovati, njeno premoženje pa se unovči. Z unovčenjem njenega premoženja se plačajo vse njene obveznosti, ostanek po plačilu vseh obveznosti se razdeli družbenikom.

Prostovoljna likvidacija se začne s sklepom o likvidaciji, ki ga sprejmejo delničarji oziroma družbeniki, in ga pošljejo sodišču zaradi vpisa v sodni register. V sklepu morajo navesti tudi razloge za prenehanje družbe, rok za prijavo terjatev upnikov in delničarjev, ki imajo delnice na prinosnika, ter ime likvidacijskega upravitelja, ki bo postopek likvidacije vodil.

Likvidacijo opravljajo kot likvidacijski upravitelji vsi družbeniki, razen če je s sklepom družbenikov ali z družbeno pogodbo zaupana posameznim družbenikom ali tretjim osebam. Več dedičev enega družbenika mora imenovati skupnega zastopnika. Na predlog osebe, ki ima pravni interes, lahko iz utemeljenih razlogov imenuje likvidacijske upravitelje tudi sodišče. V takem primeru lahko sodišče za likvidacijske upravitelje imenuje osebe, ki niso družbeniki. Likvidacijske upravitelje morajo prijaviti za vpis v register vsi družbeniki. Enako velja tudi glede vsake spremembe likvidacijskih upraviteljev ali njihovih pooblastil za zastopanje. Vpis sodno imenovanih likvidacijskih upraviteljev in vpis sodnega odpoklica likvidacijskih upraviteljev se opravi po uradni dolžnosti. Likvidacijski upravitelji morajo shraniti svoj podpis pri registrskem organu (glej 118.–132. člen ZGD -1).

Likvidacijski upravitelji morajo dokončati tekoče posle in izterjati terjatve. Unovčiti mora preostalo premoženje in poplačati upnike. Za dokončanje nedokončanih poslov smejo sklepati tudi nove posle. Likvidacijski upravitelji torej dejansko zastopajo družbo. Če obstaja več

likvidacijskih upraviteljev, lahko samo skupno opravljajo dejanja, ki se nanašajo na likvidacijo, razen, če je določeno, da lahko poslujejo tudi posamično. Taka določba mora biti predhodno vpisana v sodni register. Likvidacijski upravitelji lahko pooblastijo enega izmed sebe za opravljanje posameznih poslov ali posameznih vrst poslov. Za izjavo družbi zadostuje, da je izjavljena enemu od likvidacijskih upraviteljev. V razmerju do udeležencev morajo likvidacijski upravitelji, tudi če jih je imenovalo sodišče, upoštevati odločitve, ki so jih glede vodenja poslov udeleženci soglasno sprejeli.

Likvidacijski upravitelji morajo k svojemu podpisu in dosedanji firmi dodati pristavek v *likvidaciji*. Likvidacijski upravitelji morajo sestaviti obračun ob začetku in koncu likvidacije, (začetni in končni likvidacijski obračun). Začetno likvidacijsko bilanco je treba sestaviti v skladu s SRS-37 z dnem začetka likvidacijskega postopka. Z njo se dokaže, da je premoženje družbe zadostno za poplačilo vseh upnikov v celoti. Zato mora začetna likvidacijska bilanca stanja čim bolj realno prikazati stanje sredstev in obveznosti podjetja. To pomeni, da mora biti bilanca stanja sestavljena po likvidacijski metodi, ki upošteva predpostavko, da bo podjetje v doglednem času prenehalo poslovati, zaradi česar je potrebno premoženje vrednotiti po iztržljivi vrednosti.

Družba v času likvidacijskega postopka nadaljuje s poslovanjem, kar je sicer drugače od stečajnega postopka, kjer družba v času postopka načeloma preneha z delovanjem. Družba v času likvidacijskega postopka posluje le toliko, da se dokončajo začetni posli in s tem izpolnijo pred postopkom sklenjene pogodbe. Zakon likvidacijskemu upravitelju ne daje pravice do odstopa od pogodb oziroma že začetih poslov, zato jih mora družba izpeljati do konca. Družba mora tako izpolniti svoje obveznosti oziroma unovčiti svoje terjatve. Posledično ob začetku likvidacijskega postopka običajno zaposlenim delovno razmerje še ne preneha. Delodajalec pogodbo o zaposlitvi odpove ob zaključku postopka likvidacije. Zaposlenim pripada ob odpovedi pogodbe o zaposlitvi zaradi poslovnih razlogov odpravnina po 108. oziroma 109. členu Zakona o delovnih razmerjih.

Družbenikom se morajo vrniti predmeti, ki so jih prepustili družbi v uporabo. Družbeniki ne morejo zahtevati odškodnine za naključno uničenje, poškodovanje ali zmanjšanje vrednosti predmeta družbeniki.

Položaj upnikov v likvidacijskem postopku se bistveno razlikuje od položaja v stečajnem postopku. Svoje terjatve morajo prijaviti v tridesetih dneh od poziva, ki ga likvidacijski upravitelj objavi na spletnih straneh AJPES-a, vendar morajo biti poplačane v celoti (če niso prijavili svojih terjatev v roku ali jih sploh niso prijavili, jih lahko izterjajo, saj mora likvidacijski upravitelj zanje zagotoviti ustrezno zavarovanje), in sicer ob zapadlosti njihovih terjatev v plačilo, ne pa šele ob razdelitvi likvidacijske mase (Hieng, 2008, 45).

Iz unovčenega premoženja likvidacijski upravitelj najprej v celoti poplača dolgove družbe, nato pa pripravi poročilo o poteku likvidacije. Pripravi tudi predlog za razdelitev preostalega premoženja med delničarje oziroma družbenike.

Po plačilu dolgov likvidacijski upravitelji praviloma v 30-tih dneh po sprejetju sklepa o razdelitvi razdelijo preostalo premoženje družbe med družbenike v sorazmerju s kapitalskimi deleži, ki se ugotovijo na podlagi končnega likvidacijskega obračuna. Premoženje se med delničarje oziroma družbenike razdeli v denarju, izjemoma v naravi, če se lastniki o tem že prej sporazumejo. Denar, ki med likvidacijo ni potreben, se začasno razdeli, pri čemer je treba za pokritje še nedospelih ali spornih obveznosti, kakor tudi za zavarovanje zneskov, ki pripadajo družbenikom ob končni razdelitvi, potrebni znesek zadržati. Če nastane med družbeniki spor glede razdelitve premoženja družbe, morajo likvidacijski upravitelji razdelitev premoženja družbe odložiti do pravnomočne rešitve spora.

Iz preostalega premoženja se najprej poplačajo preostali stroški likvidacijskega postopka, med katere sodijo tudi stroški likvidacijskega upravitelja in nagrada za njegovo delo.

V kolikor premoženje družbe ne zadošča za poplačilo obveznosti družbe in kapitalske deleže družbenikov, ga morajo družbeniki dopolniti za manjkajoči znesek v razmerju, po katerem morajo pokrivati izgubo. Če od enega družbenika ni mogoče dobiti zneska, ki bi ga moral plačati, morajo drugi družbeniki za izpad poskrbeti v sorazmerju z njihovimi kapitalskimi deleži.

Likvidacijski upravitelji morajo po končani likvidaciji prijaviti izbris družbe iz registra. Poslovne knjige in knjigovodske listine družbe, ki je prenehala, kar se izroči v hrambo enemu od družbenikov ali tretji osebi. Če ni sporazuma, določi družbenika ali tretjo osebo sodišče. Družbeniki in njihovi dediči imajo pravico do vpogleda in uporabe poslovnih knjig in listin.

5.1.1.2 Postopek prisilne likvidacije

O prisilni likvidaciji govorimo, kadar postopek neodvisno od volje pravne osebe začne in jo konča sodišče. Za prisilno likvidacijo je značilno, da pravna oseba preneha poslovati in se njeno premoženje unovči. Z unovčenjem njenega premoženja se plačajo vse njene obveznosti, ostanek po plačilu vseh obveznosti pa se razdeli družbenikom.

Sodišče začne postopek prisilne likvidacije:

- po uradni dolžnosti, če tako določa zakon;
- na predlog osebe, za katero zakon določa, da je upravičena predlagati začetek postopka prisilne likvidacije.

Sodišče začne postopek prisilne likvidacije po uradni dolžnosti, če

- poslovodstvo več kot 12 mesecev ne deluje, skupščina pa ne ukrene ničesar, da bi stanje sanirala oziroma začela likvidacijski postopek;
- se zmanjša osnovni kapital družbe pod predpisano raven;
- če obstoječe družbe ne uskladijo svojih aktov in organiziranost z ZGD-1 v predpisanih rokih.

Predlog za začetek postopka prisilne likvidacije lahko vloži:

- sodišče ali drugi državni ali nadzorni organ, ki je v skladu z zakonom odločil o prenehanju pravne osebe ali obstoju razloga za njeno prenehanje;
- oseba, na zahtevo katere je sodišče ali drug državni ali nadzorni organ sprejel odločitev o prenehanju pravne osebe.

Stranke postopka prisilne likvidacije so družbeniki pravne osebe, nad katero se vodi postopek. Upniki niso stranke postopka prisilne likvidacije in v tem postopku niso upravičeni opravljati procesnih dejanj. Upniški odbor se v postopku prisilne likvidacije se ne oblikuje.

V postopku prisilne poravnave se uporablja precej določb ZFPPIPP, ki se po navadi uporabljajo v drugih postopkih zaradi insolventnosti, zlasti pa določbe o poslovanju družbe med likvidacijskim postopkom, o upravljanju in unovčevanju likvidacijske mase, o

pokrivanju stroškov postopka, o računovodskih izkazih ter o začetku in končanju postopka. Omenimo le, da po začetku stečajnega postopka družba lahko sklepa samo tiste pogodbe ali opravlja samo posle in dejanja, potrebne za upravljanje in unovčevanje likvidacijske mase. O dokončanju poslov odloči sodišče na predlog likvidacijskega upravitelja (Hieng, 2008, 46).

Če je pravna oseba, nad katero je bil začet postopek prisilne likvidacije, insolventna, mora upravitelj v njenem imenu v petnajstih dneh po dnevu, ko to ugotovi ali bi to moral ugotoviti, če bi ravnal s profesionalno skrbnostjo, sodišču predlagati začetek stečajnega postopka. Na predlog upravitelja lahko sodišče ustavi postopek prisilne likvidacije in začne stečajni postopek, ne da bi presojalo, ali je pravna oseba insolventna.

Zaposlenim se zaradi prisilne likvidacije odpove delovno razmerje. Zaposleni imajo enake pravice kot pri prenehanju pogodbe o zaposlitvi iz poslovnih razlogov, torej jim tudi v tem primeru pripadajo odpravnine (107. in 109. člen ZDR).

5.1.2 Računovodenje v likvidacijskem postopku

Gospodarske družbe prenehajo zaradi prisilnih ali prostovoljnih razlogov. Pri prisilnih primerih družba preneha ne po volji lastnikov, ampak zaradi drugih okoliščin. Primeri prisilnega prenehanja družbe so:

- poslovodstvo ne deluje več kot dvanajst mesecev;
- sodišče s sklepom ugotovi ničnost družbe;
- družba preneha zaradi stečaja (glej posebno poglavje v tej knjigi);
- družba preneha po sodni odločbi;
- kapitalska družba preneha, ker ne izpolnjuje več kriterija minimalnega kapitala.

Primeri prostovoljnega prenehanja družbe so:

- prenehanje družbe po določenem času, za katerega je ustanovljena in je opredeljen v statutu oziroma v družbeni pogodbi;
- prenehanje družbe s sklepom družbenikov oziroma skupščine delničarjev;
- prenehanje družbe z združitvijo z drugo družbo.

Ob likvidaciji podjetja moramo narediti na dan začetka likvidacijskega postopka začetno (otvoritveno) bilanco stanja. Na ta dan mora biti narejen tudi popis sredstev in dolgov. Potem napravimo še končno (zaključno) bilanco stanja po zaključenem postopku likvidacije. Vmesne računovodske izkaze izdelamo po poteku poslovnega oziroma koledarskega leta, če traja likvidacijski postopek dlje kot eno leto. S končno likvidacijsko bilanco likvidator po njeni predložitvi registrskemu sodišču doseže, da sodišče podjetje izbriše iz registra gospodarskih družb.

Pri družbah, ki jih likvidiramo po skrajšanem postopku, je začetna likvidacijska bilanca družbe tudi zaključna bilanca delujočega podjetja z ocenjenimi podatki. V tem primeru ocenimo likvidacijsko vrednost sredstev in dolgov, vendar te vrednosti običajno niso drugačne od knjigovodskih vrednostih. Tudi v tem primeru na dan začetka likvidacijskega

postopka naredimo popis sredstev in dolgov. Računovodskih izkazov v tem primeru ne delamo po SRS 37, temveč po splošnih SRS.

5.2 PRENEHANJE PO SKRAJŠANEM POSTOPKU

Gre za posebno obliko prenehanja družbe brez likvidacije, ki poteka po hitrem (ne po rednem) postopku, zato so stroški bistveno manjši. Takšna oblika prenehanja družbe je bila primerna predvsem pred sprejetjem Zakona o finančnem poslovanju podjetij. Uporabile so jo zlasti družbe z omejeno odgovornostjo, ki so bile ustanovljene z minimalnim ustanovitvenim kapitalom in niso bile dokapitalizirane v skladu z ZGD,. Te družbe so prenehale ali sploh niso začele poslovati, ker so bile ustanovljene kot nekakšne speče družbe. Gre torej za poseben postopek prenehanja brez likvidacije, ki jo izvede sodišče po uradni dolžnosti. Takšnemu prisilnemu prenehanju se družbeniki še vedno lahko izognejo ali ga pospešijo, če sami izpeljejo prenehanje po skrajšanem postopku (več v Hieng, 2008, 48).

Družba lahko preneha po skrajšanem postopku brez likvidacije, če vsi delničarji predlagajo registrskemu organu izbris družbe iz registra brez likvidacije in predlogu priložijo sklep o prenehanju po skrajšanem postopku. Priložijo tudi notarsko overjeno izjavo vseh delničarjev o tem, da so poplačane vse obveznosti družbe, da so urejena vsa razmerja z delavci in da prevzemajo obveznost plačila morebitnih preostalih obveznosti družbe. Sklep o prenehanju družbe po skrajšanem postopku vsebuje firmo in sedež družbe, organ, ki je sprejel sklep o prenehanju, podatek, da gre za prenehanje po skrajšanem postopku, število delničarjev in njihova imena in priimke s prebivališči ter predlog o delitvi premoženja (426. člen ZGD-1). Registrski organ lahko zahteva od delničarjev dokazila o resničnosti izjave.

Upniki lahko uveljavljajo terjatve do delničarjev, ki so dali izjavo iz prejšnjega odstavka, v enem letu po objavi izbrisa družbe iz registra. Za obveznosti do upnikov so delničarji odgovorni solidarno z vsem svojim premoženjem. Za prevzeto obveznost plačila dolgov lahko registrski organ zahteva tudi druge oblike zavarovanja.

Sklep o prenehanju registrski organ objavi z navedbo imen, priimkov in prebivališč ali firm in sedežev vseh delničarjev, ki so prevzeli obveznost plačila morebitnih preostalih obveznosti upnikom. V objavi mora biti navedeno tudi, da je zoper sklep o prenehanju dopusten ugovor v petnajstih dneh in da bo registrski organ sicer sprejel sklep o izbrisu družbe iz registra (glej 427. člen ZGD-1).

Zoper sklep o prenehanju družbe po skrajšanem postopku lahko delničarji, upniki ali pristojni državni organi vložijo ugovor v petnajstih dneh od dneva objave. O ugovoru odloča registrski organ. Če registrski organ ugotovi, da je ugovor utemeljen in bi bili oškodovani upniki ali delničarji, lahko razveljavi sklep o prenehanju po skrajšanem postopku. O tem obvesti organe družbe, ki morajo nadaljevati postopek likvidacije v skladu s tem zakonom, ali pa glede na okoliščine samo sprejme sklep o prenehanju. Z razveljavitvijo sklepa o prenehanju po skrajšanem postopku izgubijo pravni učinek tudi izjave delničarjev o prevzemu odgovornosti za obveznosti družbe. O razveljavitvi sklepa o prenehanju družbe po skrajšanem postopku registrski organ obvesti javnost na enak način kot o sklepu o prenehanju (glej 428. člen ZGD-1).

Če ugovor ni vložen ali ga registrski organ zavrne, izda registrski organ sklep o izbrisu družbe iz registra in ga objavi. Proti temu sklepu je dovoljena pritožba v petnajstih dneh od dneva objave.

Vpis izbrisa družbe iz registra vsebuje tudi navedbo imen, priimkov in prebivališč ali firm in sedežev delničarjev, ki so prevzeli obveznosti plačila morebitnih obveznosti izbrisane družbe.

Kako je z računovodenjem pri prenehanju družbe po skrajšanem postopku?

Pri družbah, ki jih likvidiramo po skrajšanem postopku, je začetna likvidacijska bilanca družbe hkrati tudi zaključna bilanca delujočega podjetja z ocenjenimi podatki. V tem primeru ocenimo likvidacijsko vrednost sredstev in dolgov, vendar te vrednosti običajno niso drugačne od knjigovodskih vrednostih. Tudi v tem primeru na dan začetka likvidacijskega postopka naredimo popis sredstev in dolgov. Računovodskih izkazov pa v tem primeru ne delamo po SRS 37, temveč po splošnih SRS.

5.3 POSTOPKI STATUSNEGA PREOBLIKOVANJA DRUŽB

Ločimo dve vrsti statusnega preoblikovanja družb:

- materialna statusna preoblikovanja,
- formalna statusna preoblikovanja.

Osnovne oblike statusnih preoblikovanj družb so:

- z združitvijo (spojitev ali pripojitev),
- z delitvijo (razdelitev, oddelitev ali izčlenitev),
- s prenosom premoženja,
- s spremembo pravnoorganizacijske oblike.

V tem poglavju se bomo seznanili s posebnimi računovodskimi izkazi pri združitvah in delitvah podjetij. Pravno to področje urejata ZGD-1 in Zakon o prevzemih (v nadaljevanju Zpre-1). Združujejo in delijo se lahko samostojna podjetja in osebne družbe, pa tudi kapitalne družbe.

Kadar se eno ali več podjetij pripoji drugim, se tudi sredstva, dolgovi in kapital prenesejo od prevzetih družb na prevzemne družbe. Ob takih procesih moramo poleg pravnih pravil, ki so določena v ZGD-1, upoštevati tudi pravila v SRS oziroma MRS in MSRP in v pojasnilih k njim. Poslovne dogodke moramo pravilno evidentirati v poslovne knjige in izdelati ustrezne računovodske izkaze.

Prevzeta družba mora na bilančni presečni dan, torej na datum prevzema oziroma spojitve, napraviti obračun pripojitve ali spojitve gospodarske družbe. Bilančni presečni dan določijo uprave družb v pogodbi o prevzemu oziroma spojitvi. Poslovni dogodki, nastali po presečnem dnevu, so zapisani v poslovnih knjigah prevzete družbe. Po vpisu v sodni register se prenesejo v poslovne knjige prevzemne družbe.

Prevzeta sredstva in dolgove prevzete družbe prenesemo v poslovne razvide prevzemne družbe **po poštenih vrednostih** posameznih prevzetih sredstev in dolgov. Prevzeta družba opravi tudi popravke v obračunanih prihodkih in odhodkih, ki so posledica prevrednotenja sredstev in dolgov (oslabitve, okrepitve, popravek obračunane amortizacije). Računovodskih izkazov ne smemo več izdelovati po knjigovodskih vrednostih.

Družba, ki se razdeli z ustanovitvijo novih družb ali s prevzemom ali družba, ki del svojega premoženja oddeli z ustanovitvijo novih družb ali s prevzemom (= prenosna družba), naredi na bilančni presečni dan obračun delitve gospodarske družbe. Vsi poslovni dogodki prenosne

družbe od presečnega dne do dneva vpisa v sodni register se v prenosni družbi knjižijo v imenu in na račun prevzemnih družb. Bilančni presečni dan določijo uprave družb v delitvenem načrtu ali v pogodbi o delitvi in prevzemu.

V letnem poročilu prevzemnih družb moramo razkriti pripadajoče poslovne izide, pa tudi prihodke in odhodke prenosne družbe v skladu z delitvenim načrtom.

Prevzeta sredstva in dolgove prenosnih družb prenesemo v poslovne knjige prevzemnih družb po pošteni vrednosti posameznih prevzetih sredstev in dolgov. Prevzemna družba mora opraviti tudi popravke obračunanih prihodkov in odhodkov, ki so posledica prevrednotenja sredstev in obveznosti. Opraviti mora tudi popravek obračunane amortizacije, ki je nastal zaradi spremembe vrednosti.

Če smo vpis združitve ali delitve družb opravili v treh mesecih po bilančnem presečnem dnevu za letno poročilo, prevzeta ali prenosna družba, ki po vpisu v sodni register preneha obstajati, ni dolžna sestaviti posebnega letnega poročila na bilančni presečni dan. Prenosna družba, ki oddeli del premoženja, mora v tem primeru sestaviti letno poročilo le za poslovanje in premoženje, ki se ne prenese na prevzemno družbo.

Likvidacija je prostovoljni ali prisilni postopek prenehanja družbe, ki ima tudi pri računovodenju določene posebnosti. Poseben postopek predstavlja prenehanje po skrajšanem postopku, saj v tem primeru tudi računovodskih izkazov ne delamo po SRS 37. Lahko pa družbe prenehajo tudi zaradi različnih postopkov statusnega preoblikovanja družb.

Vprašanja za utrjevanje snovi

- *Opišite postopek prostovoljne likvidacije likvidacijski postopek.*
- *Kdaj je potreben postopek prisilne likvidacije?*
- *Razčlenite posebnosti računovodskih izkazov v likvidacijskem postopku.*
- *Opišite način, kako lahko gospodarske družbe prenehajo po skrajšanem postopku.*
- *Opišite posebnosti pri izdelavi računovodskih izkazov v gospodarskih družbah, ki prenehajo po skrajšanem postopku.*
- *Opišite postopke statusnega preoblikovanja družb, v katerih gospodarske družbe prenehajo delovati.*
- *Predstavite posebnosti v računovodskih izkazih družbe, ki se razdeli z ustanovitvijo novih družb.*
- *Zamislite si bilanco stanja in izkaz poslovnega izida v d.o.o., ustanovljeni družbo za določen skupen projekt. Postavite se v vlogo likvidacijskega upravitelja in izpeljite postopek likvidacije te družbe.*

6 PRENEHANJE DRUŽBE Z IZBRISOM BREZ LIKVIDACIJE

V tem poglavju bomo spoznali:

1. pomen prenehanja družbe z izbrisom brez likvidacije,
2. razloge za prenehanje družbe z izbrisom brez likvidacije,
3. kako lahko poslovodstvo družbe prepreči prenehanje družbe z izbrisom brez likvidacije.

Diva, d.o.o. že tri leta ni oddala letnega poročila AJPES-u. Družba ne posluje in nima transakcij preko transakcijskega računa. Na kakšen način tako družbo izbrišemo iz registra gospodarskih družb? Zakaj pa bi jo sploh izbrisali?

Postopek prenehanja družbe z izbrisom je mogoče izvajati za vsako družbo, ne glede na statusno-pravni položaj, ki je vpisana kot subjekt v sodnem registru. Po splošnih pravilih pred prenehanjem pravne osebe je potrebno opraviti njeno likvidacijo, ki zajema prodajo vsega njenega premoženja, plačilo vseh obveznosti in razdelitev ostanka premoženja družbenikom. ZFPPIPP določa, da se pravna oseba izbriše iz sodnega registra brez likvidacije (1. odstavek 427. člena ZFPPIPP):

1. če je prenehala poslovati, nima premoženja in je izpolnila vse svoje obveznosti;
2. če obstajajo drugi pogoji, ki jih zakon določa kot razlog za izbris pravne osebe iz sodnega registra brez likvidacije.

Zakon določa tudi dodatne razloge za izbris pravne osebe iz sodnega registra. Velja torej, da obstaja razlog za izbris pravne osebe iz sodnega registra, če pravna oseba ne dokaže drugače (2. odstavek 427. člena ZFPPIPP):

1. pri gospodarski družbi, če v dveh zaporednih poslovnih letih ni predložila svojega letnega poročila agenciji ali podatkov iz letnega poročila;
2. pri vsaki pravni osebi, če je kot njen poslovni naslov v sodni register vpisan naslov:
 - na katerem ne sprejema uradnih poštinih pošiljk ali je na tem naslovu neznana;
 - na katerem je objekt, katerega lastnik je druga oseba, ki ji ni dala dovoljenja za poslovanje na tem naslovu, ali ne obstaja.

Udeleženci postopka izbrisa so (432. člen ZFPPIPP):

- pravna oseba, nad katero se vodi postopek izbrisa;
- predlagatelj postopka izbrisa, če je sodišče začelo postopek izbrisa na predlog;

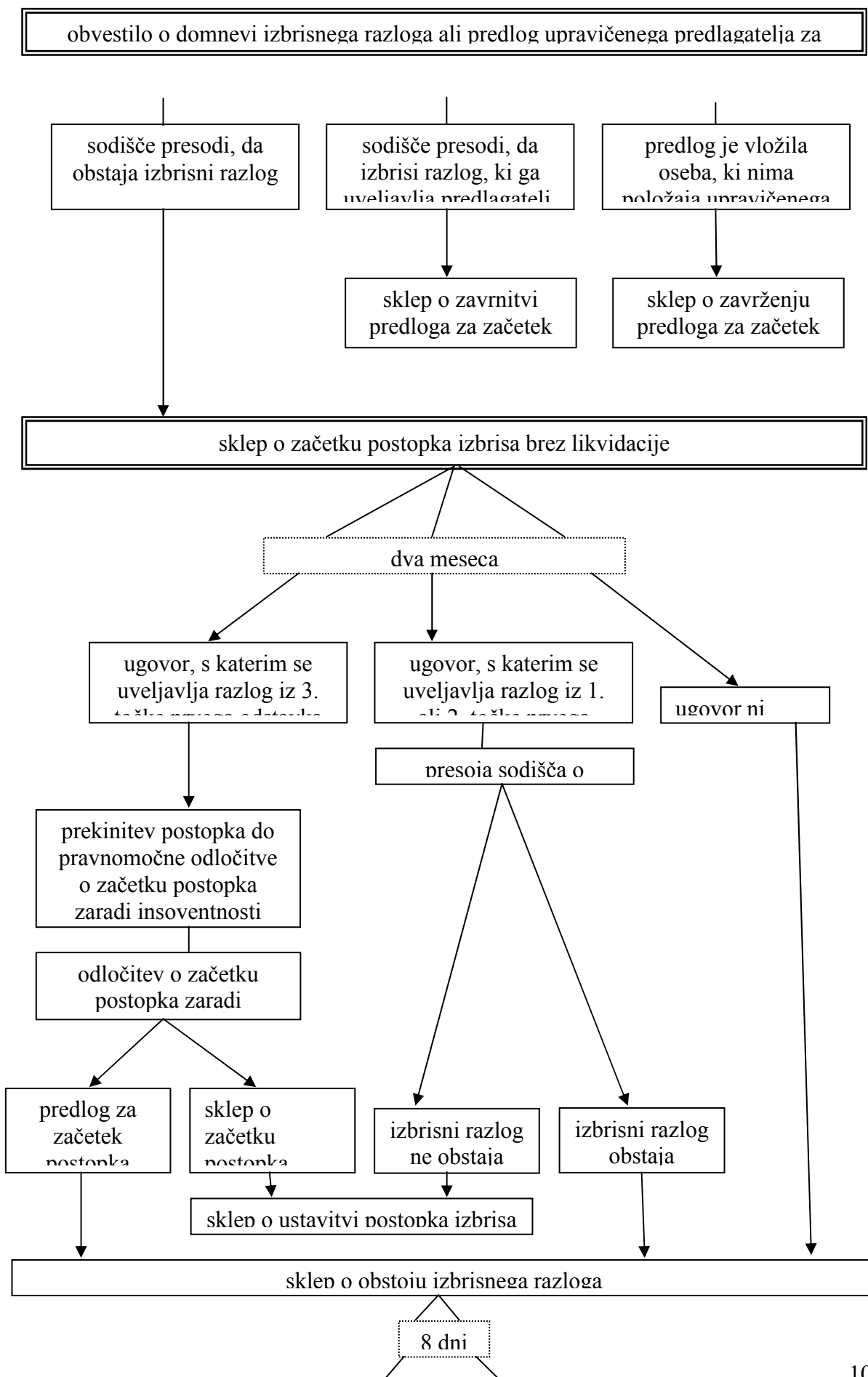
- družbenik ali upnik pravne osebe, nad katero se vodi postopek izbrisa, če vloži ugovor proti sklepu o izbrisu;
- druga oseba, katere interes bi bil lahko z izbrisom pravne osebe iz sodnega registra kršen, če priglasi svojo udeležbo v postopku.

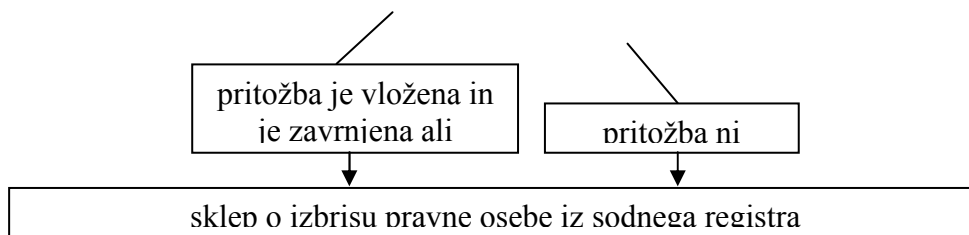
6.1 POSTOPEK IZBRISA

Postopek izbrisa iz sodnega registra brez likvidacije lahko razdelimo na tri faze (Plavšak, 2008, 301–304). Sodišče v fazi **odločanje o začetku postopka izbrisa** odloči o začetku postopka izbrisa na podlagi obvestila agencije, državnega organa ali osebe z javnimi pooblastili o domnevi izbrisnega razloga, oziroma na predlog, ki ga je upravičena vložiti oseba, ki je lastnica objekta na naslovu, ki je v sodni register vpisan kot poslovni naslov pravne osebe.

Pri **odločanju o obstoju izbrisnega razloga** lahko pravna oseba, nad katero je bil začet postopek izbrisa, njen družbenik ali upnik po zakonu vloži ugovor, da ni pogojev za vodenje postopka izbrisa, če izbrisni razlog ne obstaja. Ugovor vloži tudi v primeru, če je bil nad pravno osebo začet postopek zaradi insolventnosti ali prisilne likvidacije ali če je bil vložen predlog za začetek postopka zaradi insolventnosti ali prisilne likvidacije nad pravno osebo.

V fazi **izbrisa pravne osebe iz sodnega registra na podlagi pravnomočnega sklepa o obstoju izbrisnega razloga** registrsko sodišče po uradni dolžnosti odloči o izbrisu pravne osebe iz sodnega registra. Pravna oseba z izbrisom iz sodnega registra preneha.

Slika 8: Postopek izbrisa iz sodnega registra brez likvidacije

Vir: Plavšak, 2008, 304

Postopek prenehanja družbe z izbrisom je mogoče izvajati za vsako družbo, pod določenimi razlogi pa družbe izbrišemo brez likvidacije. Predlog po uradni dolžnosti da AJPES-u, sodišče pa odloča o obstoju izbrisnega razloga in zbríše takšno družbo iz registra gospodarskih družb.

Vprašanja za utrjevanje snovi

- *Opreделите razloge, zaradi katerih se pravna oseba lahko izbriše iz registra pravnih oseb brez likvidacije.*
- *Opišite postopek izbrisa družbe iz registra pravnih oseb brez likvidacije.*
- *Razložite pomen prenehanja družbe z izbrisom brez likvidacije.*
- *Kateri so razlogi za prenehanje družbe z izbrisom brez likvidacije?*
- *Kako lahko poslovodstvo družbe prepreči prenehanje družbe z izbrisom brez likvidacije?*
- *Opišite postopek prenehanja družbe z izbrisom brez likvidacije.*
- *Izmislite si primere, v katerih lahko preneha družba z izbrisom brez likvidacije.*

7 VIRI IN LITERATURA

Literatura

Hieng, R. Finančno poslovanje, postopki zaradi insoventnosti in (prisilno in prostovoljno) prenehanje družb. *IKS: revija za računovodstvo in finance*. 2008, let. 35, št. 8, str. 13–50.

Ivanjko, Š. in Kocbek, M. *Korporacijsko pravo: pravni položaj gospodarskih subjektov*. Ljubljana: GV založba, 2003. ISBN 86-7061-325-5.

Jovanovič, D. Finančno poslovanje družb z načeli in obveznostmi organov vodenja ali nadzora. V: *Dnevi insolvenčnega prava: (17. in 18. marca v Portorožu)*, 2008, str. 5–17.

Juričič, D. Zaznavanje nevarnosti plačilne nesposobnosti. *Naše gospodarstvo*. 2006, let. 52, št. 3/4, str. 135–139.

Kocbek, M. *Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1)*. Ljubljana: GV založba, 2006.

Kosmač, M. Povečanje osnovnega kapitala družbe v postopku prisilne poravnave s konverzijo terjatev. *Podjetje in delo*, 2006, let. 32, št. 3/4, str. 580–616.

Mayr, B. Kdaj je treba izdelati načrt finančne reorganizacije in kdaj program ukrepov pri motnjah v poslovanju? *Podjetnik*, 2000, let. 9, št. 4, str. 36–45.

Plavšak, N., et al. *Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (ZPPSL): s komentarjem. Zakon o finančnem poslovanju podjetij (ZFPPod): s komentarjem*. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 2000.

Plavšak, N. *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP)*. Ljubljana: GV založba, 2008.

Puharič, K. *Gospodarsko pravo: z osnovami prava*. 8. spremenjena in dopolnjena izd. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 2004.

Roppa M. in Mlakar, P. Davčne posledice prenehanja d.o.o. po skrajšanem postopku (vidik ZDDPo-2 in Zdoh-2). V: *Zbornik prispevkov na 10. kongresu računovodskih servisov*, 2008.

Selinšek, L. Insolvenčna kazniva dejanja. *Revizor*, 2006, let. 17, št. 2, str. 56–81.

Skubic, Z. ZFPPIPP: Reforma(cija) insolvenčnega prava v Sloveniji. *Pravna praksa*, 2007, let. 26, št. 39/40, str. 12–14.

Šinkovec, J. in Tratar, B. *Komentar Zakona o gospodarskih družbah: s sodno prakso, vzorci tožb in vzorci aktov gospodarskih družb ter prilogami*. Lesce: Založba Legat, 2004.

Šlamberger, M. Insolventnost po ZFPPIPP. *Pravna praksa*, 2008, let. 27, št. 5, str. 8–9.

Šlamberger, M. Klasifikacija terjatev po novem zakonu o insolventnosti. *Pravna praksa*, 2008, let. 27, št. 3, str. 9–10.

Vrenčur, R. Prodaja stečajnega dolžnika kot pravne osebe in njene pravne posledice. *Pravna praksa*, 2007, let. 25, št. 5, str. 11–12.

Viri

Evropska komisija. *Sporočilo Komisije svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij, premagovanje posledic poslovnega neuspeha – za politiko nove priložnosti*, Bruselj (online). 5. 10. 2007. (citirano 2. 6. 2009). Dostopno na naslovu: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=com:2007:0584:FIN:SL:PDF>

Kontni okvir za gospodarske družbe in zadruge. *Uradni list Republike Slovenije*. 65 (2008) 104. Str. 884. Dostopno tudi na: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=89037>.

Obrazec za prijavo terjatev v postopku prisilne poravnave. 2009. (citirano 2.6.2009). Dostopno na <http://www.informiran.si/survey.aspx?docID=1139>.

Pravilnik o določitvi odpravnin zaradi prenehanja delovnega razmerja iz operativnih razlogov za namene izvajanja Zakona o dohodnini in Zakona o prispevkih za socialno varnost. *Uradni list Republike Slovenije*, 61 (2002) 114, 24.XXII. Str. 14652.

Slovenski računovodski standardi. (2006). (citirano 25. 5. 2009). Dostopno na: <http://www.si-revizija.si/publikacije/index.php>.

Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2). *Uradni list Republike Slovenije*, 63 (2006) 117, 16.XI.

Zakon o davčnem postopku (ZdavP-2). *Uradni list Republike Slovenije*, 63 (2006) 117, 16. XI.

Projekt **Impletum**

Uvajanje novih izobraževalnih programov na področju višjega strokovnega izobraževanja v obdobju 2008–11

Konzorcijski partnerji:

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo RS za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja in prednostne usmeritve Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.